

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022



Malczyce – Wrocław 2016



Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Założenia metodyczne prac nad Strategią	6
1.1. Prawne podstawy Strategii	6
1.2. Tryb przygotowania Dokumentu.....	7
2. Część diagnostyczna	8
2.1. Ogólna charakterystyka gminy Malczyce	8
2.1.1. Położenie geograficzne	8
2.1.2. Demografia	9
2.1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy	13
2.1.4. Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna	16
2.1.5. Oświata i opieka nad dziećmi	19
2.1.6. Ochrona zdrowia	20
2.1.7. Kultura, sport i rekreacja	21
2.1.8. Bezpieczeństwo publiczne	23
2.1.9. Organizacje pozarządowe	25
2.2. Diagnoza problemów społecznych w gminie Malczyce z prognozą zmian	27
2.2.1. Identyfikacja problemów społecznych	27
2.2.2. Ubóstwo	28
2.2.3. Bezrobocie	31
2.2.4. Bezdomność	35
2.2.5. Uzależnienia	36
2.2.6. Niepełnosprawność, długotrwałe lub ciężkie choroby	37
2.2.7. Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością	42
2.2.8. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	43
2.2.9. Przemoc w rodzinie	45
2.2.10. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe.....	46
2.3. Rozwiązywanie problemów społecznych w gminie Malczyce	47



2.3.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.....	47
2.3.2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny.....	60
2.3.3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	62
2.3.4. Pozostałe instytucje gminy Malczyce działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	65
2.3.5. Instytucje powiatowe działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	67
2.3.6. Organizacje pozarządowe	67
2.4. Problemy społeczne w gminie Malczyce – wyniki badań	69
2.4.1. Analiza problemów społecznych w oparciu o badania empiryczne	69
2.4.2. Badanie zrealizowane przez GOPS	69
2.4.3. Badanie dla potrzeb sporządzenia planu wyznaczenia terenu obszaru zdegradowanego	70
2.4.4. Badanie dla potrzeb analizy problemów społecznych na terenie gminy Malczyce	71
2.5. Wnioski z diagnozy. Analiza SWOT.....	85
3. Część prognostyczna	90
3.1. Misja społeczna gminy Malczyce	90
3.2. Cele strategiczne	91
3.3. Cele operacyjne, zadania oraz wskaźniki realizacji zadań.....	93
3.4. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych.....	104
3.5. Sposób realizacji Strategii i ramy finansowe	108
3.6. Struktura zarządzania Strategią, monitoring i ewaluacja	112
Podsumowanie.....	114



Wprowadzenie

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest podstawowym dokumentem strategicznym, stanowiącym narzędzie nowoczesnej pomocy społecznej, wspierającym długofalowe planowanie i realizację celów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w skali lokalnej. Obowiązek przyjęcia i realizowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z ustawy z 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej¹. Jednakże nie tylko sam obowiązek realizacji ustawowo nałożonych na Gminę zadań zdecydował o podjęciu prac nad dokumentem. Potrzeba przygotowania, przyjęcia i wdrażania strategii wynika z zaangażowania władz gminy Malczyce oraz instytucji samorządowych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych w pracę na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców poprzez diagnozowanie i rozwiązywanie kluczowych problemów społecznych i wzmacnianie aktywności społecznej. Dokument jest odpowiedzią na zmiany zachodzące w sferze społecznej i preferencje mieszkańców. Wytyczną w przygotowaniu dokumentu było założenie o kompleksowym ujęciu sfery społecznej, zakładające odejście od ograniczenia wyłącznie do obszaru interwencji socjalnej, nakierowanej na wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W Strategii przyjęto więc podejście aktywizacyjne, prowadzące do usamodzielnienia jednostek i rodzin korzystających z wsparcia oraz przeciwdziałające występowaniu trudnych sytuacji życiowych, a także łączące działalność różnych instytucji publicznych dla wspólnej, lepszej realizacji celów, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i uaktywnieniu społeczności lokalnej.

Zgodnie z ustawą z 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej² do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Celem ustawodawcy, który podjęła gmina Malczyce, jest stworzenie spójnego systemu planowania strategicznego w sferze społecznej.

Strategia składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej w gminie Malczyce oraz części prognostycznej. Zostały one poprzedzone przedstawieniem założeń

¹ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.

² Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.



metodycznych związanych z pracami nad dokumentem. Wnikliwa diagnoza stanowi podstawę dobrze zaplanowanych działań. Stąd w części diagnostycznej dokonano ogólnej charakterystyki gminy pod kątem społecznym, przeprowadzono dokładną diagnozę występowania problemów społecznych oraz analizę działania instytucji odpowiadających za działania na rzecz osób potrzebujących w Malczycach. Przedstawiono również wyniki badań dotyczących problemów społecznych, a diagnozę zakończono analizą SWOT dla sfery społecznej. W części prognostycznej określono misję społeczną gminy, cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki planowanych działań. Wskazano także na sposób realizacji strategii i ramy finansowe działań.

Oddając w ręce mieszkańców Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 mamy nadzieję, że przyczyni się ona do realizacji społecznej misji gminy, a dzięki realizacji zaplanowanych celów i działań przyczynią się poprawie jakości życia w Malczycach. Jednocześnie pragniemy podziękować wszystkim, którzy zaangażowali się w proces przygotowania dokumentu. Dziękujemy za czas poświęcony na zebranie danych i informacji, udział w badaniach empirycznych i spotkaniach konsultacyjnych, za merytoryczny wkład, dzięki któremu udało się przeprowadzić pełną diagnozę sytuacji w gminie i zaplanować cele i działania strategiczne.



1. Założenia metodyczne prac nad Strategią

1.1. Prawne podstawy Strategii

Prawną podstawę przyjmowania oraz realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej³. W art. 17 ust. 1 ustawa wskazuje, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia jest więc dokumentem nadrzędnym, który integruje przyjmowane przez gminę programy działań w sferze społecznej.

Ustawa określa również zawartość strategii. Dokument powinien – zgodnie z wymogami ustawowymi – zawierać: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych musi realizować główne założenia, wartości i zasady pomocy społecznej, przede wszystkim zwraca więc uwagę na zasadę sprawiedliwości społecznej i solidarności społecznej. Uwzględnia również zasadę ochrony godnej egzystencji, działań prewencyjnych oraz aktywizacyjny wymiar wsparcia społecznego. Przyjęcie i realizacja dokumentu doprowadzić ma do realizacji głównego celu pomocy społecznej, a więc umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej⁴ zwraca również uwagę na obowiązek współpracy administracji publicznej, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Takie działania, wdrażane również w gminie Malczyce, mają się przyczynić do bardziej efektywnej realizacji zadań publicznych.

³ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.

⁴ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.



1.2. Tryb przygotowania Dokumentu

Opracowując Strategię przyjęto model partnerski, zakładający szeroki udział władz gminy, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności w pracach nad dokumentem. Kluczowa rola w przygotowaniu oraz realizacji Strategii należy do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach.

Prace nad dokumentem rozpoczęły się w sierpniu 2016 roku. Obejmowały one: zebranie niezbędnych danych i informacji, analizę danych statystycznych i informacji otrzymanych od instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, przeprowadzenie i opracowanie badań empirycznych, konsultacje dokumentu.

Dokument przyjmuje horyzont czasowy na lata 2016-2022. Zastępuje poprzednią Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, której ewaluacja przyczyniła się do określenia celów i zadań nowego dokumentu.

Podkreślić należy, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 stanowi nadrzędny dokument w sferze społecznej, a jej uszczegółowienie stanowią przyjmowane systematycznie, w krótszym horyzoncie czasowym programy działań. Tworzy to spójny system planowania strategicznego w sferze społecznej oparty o Strategię oraz programy działań społecznych:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020;
- Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017;
- Przyjmowany corocznie Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

Planowość działań w sferze społecznej zakłada, że programy działań będą przyjmowane również w następnych latach tak, aby zapewnić ciągłość planowania strategicznego i realizację wytyczonych przez niniejszą Strategię celów.



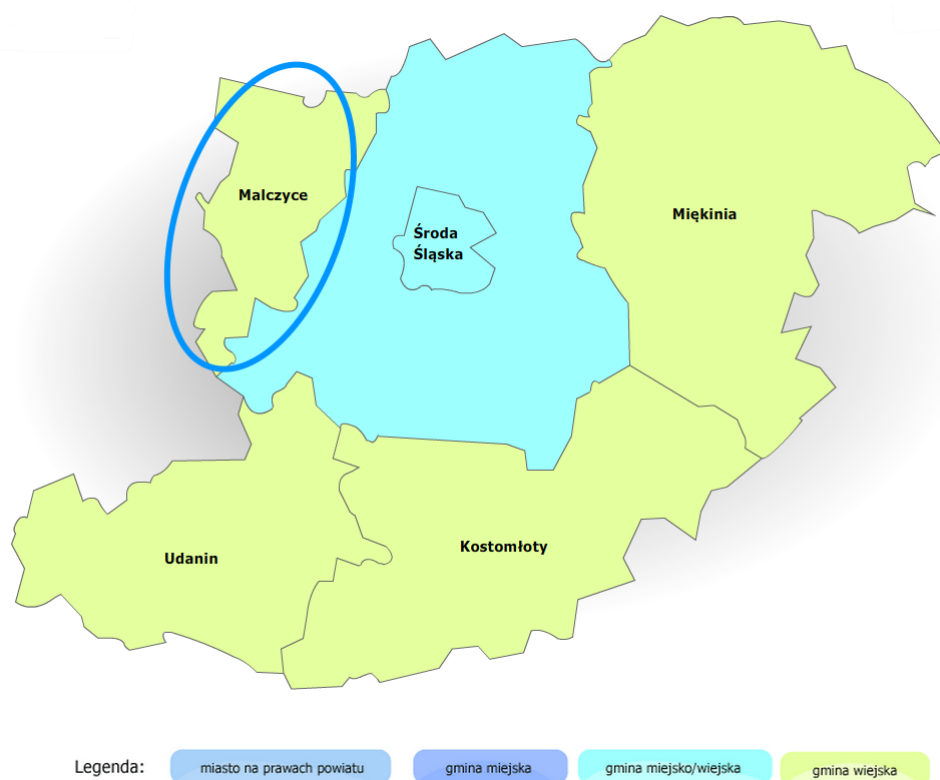
2. Część diagnostyczna

2.1. Ogólna charakterystyka gminy Malczyce

2.1.1. Położenie geograficzne

Gmina wiejska Malczyce położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie średzkim. Malczyce graniczą z następującymi jednostkami administracyjnymi województwa dolnośląskiego:

- Od wschodu i południa z gminą Środa Śląska z powiatu średzkiego;
- Od północy z gminą Wołów z powiatu wołowskiego;
- Od południowego zachodu z gminą Wądroże Wielkie z powiatu jaworskiego;
- Od zachodu z gminami Prochowice i Ruja z powiatu legnickiego.



Ryc. 1. Gmina Malczyce na tle innych gmin powiatu średzkiego

Źródło: Mapa administracyjna, www.administracja.mac.gov.pl.



Gmina Malczyce położona jest w obrębie makroregionu Niziny Śląskiej. Część północna gminy przylega do rzeki Odry i jej dopływu Średzkiej Wody. Na pozostałym odcinku nie występują granice naturalne. Same Malczyce są usytuowane we fragmencie Pradoliny Odry⁵.

Gmina Malczyce cechuje się atrakcyjnym położeniem geograficznym – leży w odległości około 40 km od Wrocławia i 20 km od Legnicy. Przez obszar gminy przebiega droga krajowa nr 94 łącząca Wrocław z Legnicą, a także droga wojewódzka nr 345 do Strzegomia i 338 do Wołowa. Malczyce są liczącym się węzłem kolejowym, znajdują się na trasie zmodernizowanej linii kolejowej Wrocław – Drezno (przez Legnicę, Bolesławiec, Węgliniec).

W skład gminy wchodzi 9 sołectw: Malczyce, Mazurowice, Chomiąża, Rachów, Rusko, Wilczków, Kwietno, Dębice, Chełm oraz dwie miejscowości: Szymanów i Zawadka włączone do sołectwa Chełm.

Gmina jest powierzchniowo jedną z najmniejszych gmin zajmuje teren 5 255 ha. Na obszarze gminy znajdują się głównie użytki rolne, tylko 11% powierzchni gminy stanowią lasy⁶.

2.1.2. Demografia

Społeczność gminy Malczyce tworzą jej mieszkańcy. Na dzień 18 maja 2016 roku na terenie gminy zamieszkiwało 5770 osób. Ludność gminy cechuje się w ostatnich latach niewielkim spadkiem. Największą miejscowością gminy są Malczyce, w których zamieszkuje 54% mieszkańców gminy.

Tabela 1. Ludność w gminie Malczyce

Miejscowość	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Chełm	58	59	56	58	61	57	56
Chomiąża	451	451	443	434	437	424	423
Dębice	333	328	329	325	322	322	322
Kwietno	394	394	387	386	388	385	384
Mazurowice	360	365	366	369	371	369	366
Rachów	145	145	140	137	134	134	133
Rusko	334	334	329	330	319	308	307
Szymanów	107	105	101	102	102	97	96

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Malczyce na lata 2015-2022, http://www.malczyce.wroc.pl/wp-content/uploads/2015/09/STRATEGIA-GMINY_09_2015.pdf.

⁶ Dane na 2015 rok, Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.



Wilczków	534	532	530	533	528	531	527
Zawadka	75	64	62	64	62	60	60
Malczyce	3193	3193	3200	3137	3125	3106	3096
Gmina Malczyce	5984	5970	5943	5875	5849	5793	5770

* Dane na 18.05.2016 r.

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

Kobiety stanowią 51% mieszkańców gminy. Gęstość zaludnienia w 2015 roku wynosiła 114 osób na km².

Główne czynniki wpływające na liczbę ludności to ruch naturalny (urodzenia i zgony) oraz migracje. Dane dla lat 2005-2015 wskazują na występujący ujemny przyrost naturalny, charakteryzujący się przewagą zgonów nad urodzeniami (tabela 2.). W ostatnich latach (2010-2011 oraz 2013-2015) obserwujemy także spadek liczby zawieranych małżeństw, co ma prawdopodobnie również skutki w sferze prokreacji.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności i małżeństwa w gminie Malczyce

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia żywe	7,5	9,8	9,9	10,9	11,2	9,8	8,8	8,2	7,6	8,1	9,0
Zgony	12,65	9,85	12,86	10,56	10,69	10,31	9,01	12,15	10,90	10,26	11,19
Przyrost naturalny	-5,2	0,0	-3,0	0,3	0,5	-0,5	-0,2	-3,9	-3,3	-2,2	-2,2
Małżeństwa na 1000 ludności	4,7	4,8	8,2	7,2	5,7	4,3	3,1	8,4	3,8	4,6	4,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Trendy procesów migracyjnych w gminie w ostatnich kilku latach wskazują na niewielkie, ujemne saldo migracji, co oznacza, że nieznacznie częściej obserwujemy wyjazdy z gminy niż osiedlanie się na jej terenie.

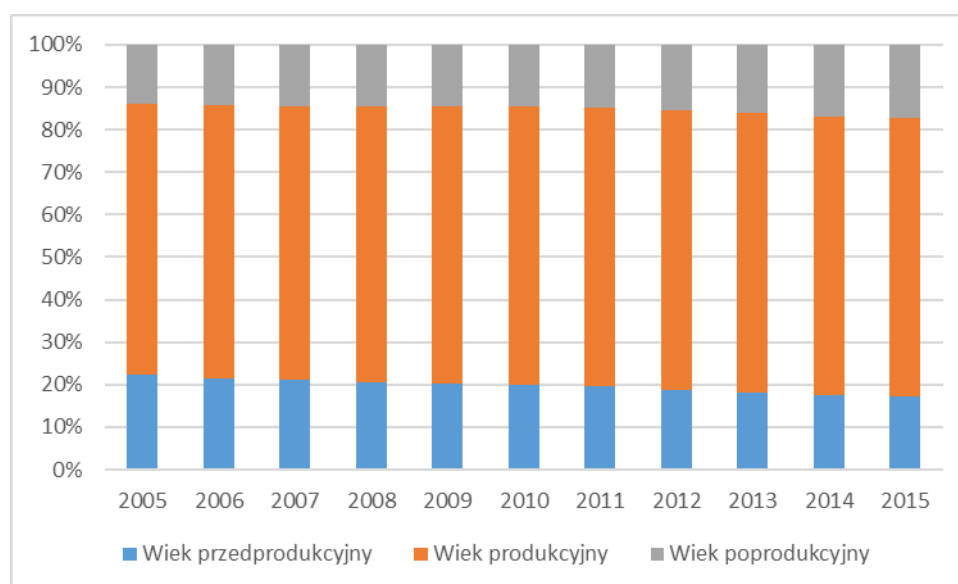
Tabela 3. Migracje w gminie Malczyce

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania ogółem	78	94	133	76	63	79	87	56	56	80
Wymeldowania ogółem	89	93	133	74	70	86	85	60	79	88
Saldo migracji	-11	1	0	2	-7	-7	2	-4	-23	-8
Saldo migracji na 1000 osób	-1,8	0,2	0,0	0,3	-1,2	-1,1	0,3	-0,7	-3,8	-1,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.



Z perspektywy demograficznej niezwykle istotna jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku. Analizując dane dla lat 2002-2015 zauważamy stały spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności, zaś od 2013 roku wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (ryc. 2.). Udział ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie rósł do 2010 roku i od tego czasu utrzymuje się na stałym poziomie. W najbliższych latach należy spodziewać się wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, w związku ze starzeniem się dużej grupy osób aktualnie będących w wieku produkcyjnym i wchodzeniem w wiek produkcyjny mniej licznych roczników ludzi młodych. Do starzenia się populacji gminy przyczyniają się mała liczba urodzeń, a także wydłużanie się średniej trwania życia. W przyszłości będzie to skutkowało zmniejszaniem się podaży siły roboczej na rynku pracy, utrudnieniami w systemie zabezpieczenia społecznego, a z perspektywy gminy konieczności zapewnienia wsparcia rosnącej grupie seniorów.



Ryc. 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogóle ludności gminy Malczyce

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest istotną zmienną informującą nas o zjawisku starzenia się społeczności. W 2015 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 16,76% mieszkańców gminy. Wskaźnik w rozbiciu na miejscowości, a dla Malczyca na ulice zaprezentowano w tabeli 4.



Tabela 4. Udział osób w wieku poprodukcyjnym (%) w ogólnej ludności w gminie Malczyce w 2015 roku

Miejscowości	Udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)
Malczyce, wg ulic:	
Błotna	7,14
Dworcowa	21,43
Działkowa	15,53
Gajowa	14,29
Górna	31,25
Jana	18,52
Klonowa	7,66
Kolejowa	nd.
Kolonia Cukrowni	15,94
Kolonia Papierni	13,24
Krótką	16,67
Łąkowa	10,66
1 Maja	26,92
Mazurowicka	9,21
Adama Mickiewicza	19,40
Mylna	23,73
Ogrodowa	18,26
Pocztowa	8,33
Polna	12,41
Południowa	0,00
Poprzeczna	17,86
Portowa	nd.
Różana	16,00
Sadowa	15,09
Henryka Sienkiewicza	18,01
Słoneczna	16,67
Spokojna	20,00
Sportowa	7,69
Stoczni	16,67
Strażacka	8,33
Szkolna	18,42
Środkowa	0,00
Topolowa	5,88
Romualda Traugutta	22,16
Wąska	31,25
Zielona	0,00



Żeglarska	0,00
Wesoła	0,00
Chełm	10,53
Chomiąża	14,15
Dębice	16,46
Kwietno	15,06
Mazurowice	17,34
Rachów	20,90
Rusko	18,18
Szymanów	20,62
Wilczków	13,18
Zawadka	16,67
Gmina Malczyce	16,76

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

2.1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy

Gospodarka lokalna oparta jest głównie o rolnictwo, na terenie gminy znajdują się też niewielkie zakłady przemysłowe, usługowe i handlowe.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Malczyce w 2015 roku zlokalizowane były 473 podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON, z czego 14 to podmioty sektora publicznego, zaś 456 sektora prywatnego. Od 2012 roku obserwujemy niewielki wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Najwięcej podmiotów prowadzi działalność gospodarczą w sekcjach:

- G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: 131,
- F – Budownictwo: 62,
- H – Transport i gospodarka magazynowa: 47,
- C – Przetwórstwo przemysłowe: 40⁷.

Największym zakładem przemysłowym jest remontowa stocznia rzeczna Stocznia Malbo Sp. z o.o. Do większych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Malczyce należą następujące firmy:

- Majhen, Henryk Majkowski, Malczyce, ul. Sienkiewicza 23B;

⁷ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.



- Zakład masarski, Gabriel Dzierbicki, Malczyce, ul. Mickiewicza 37; Produkcja opakowań tekturowych, Marcin Tycel, Malczyce, ul. Mickiewicza 42;
- Farm-Bud, Dominika Biedka, Malczyce, ul. 1-Maja 21;
- Metalit, Marek Łupkowski, Mazurowice;
- Piekarnia Renia, Bernard Stasiarczyk, Malczyce;
- Młyn Zawadka, Piotr Sonnenberg, Zawadka;
- Marcel trans, Sebastian Potrzeba, Wilczków;
- Kuba trans, Mirella Białowąg, Malczyce;
- ABC, Janina Sember, Malczyce;
- Lewiatan, Jerzy Gancarz, Malczyce;
- Hasta, Jadwiga Cieślak, Malczyce;
- Cargo Expres, Tomasz Lach, Chełm⁸.

Liczba podmiotów wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w relacji do liczby mieszkańców stanowi ważną informację pozwalającą na wskazanie potencjału gospodarczego gminy. Informacje w tym zakresie przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Podmioty w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – wskaźniki na rok 2015

Miejscowości	Podmioty w CEiDG na 1 mieszkańca	Podmioty wyrejestrowane z CEiDG w 2015 r. relacji do zarejestrowanych (%)	Podmioty wpisane do CEiDG w 2015 r. na 1 mieszkańca
Malczyce, wg ulic:			
Błotna	0,000		0,000
Dworcowa	0,024	50,0	0,012
Działkowa	0,019	0,00	0,010
Gajowa	0,000		0,000
Górna	0,031	0,00	0,000
Jana	0,000		0,000
Klonowa	0,032	25,0	0,012
Kolejowa	nd.	nd.	nd.
Kolonia Cukrowni	0,000		0,000
Kolonia Papierni	0,029	0,00	0,015

⁸ Urząd Gminy Malczyce.



Krótka	0,000		0,000
Łąkowa	0,016	25,00	0,004
1 Maja	0,018	12,50	0,007
Mazurowicka	0,013	0,00	0,013
Adama Mickiewicza	0,045	16,60	0,015
Mylna	0,000		0,000
Ogrodowa	0,061	14,29	0,009
Pocztowa	0,000		0,000
Polna	0,036	20,00	0,015
Południowa	0,000		0,000
Poprzeczna	0,000		0,000
Portowa	nd.	nd.	nd.
Różana	0,020	0,00	0,020
Sadowa	0,094	20,00	0,057
Henryka Sienkiewicza	0,012	50,00	0,003
Słoneczna	0,000		0,000
Spokojna	0,000		0,000
Sportowa	0,154	50,00	0,000
Stocznia	0,000		0,000
Strażacka	0,028	0,00	0,000
Szkolna	0,013	0,00	0,000
Środkowa	0,300	0,00	0,100
Topolowa	0,059	50,00	0,029
Romualda Traugutta	0,011	50,00	0,000
Wąska	0,125	0,00	0,063
Zielona	0,000		0,000
Żeglarska	0,250	0,00	0,000
Wesoła	0,000		0,000
Chełm	0,000	0,00	0,000
Chomiąza	0,009	0,00	0,002
Dębice	0,016	40,00	0,003
Kwietno	0,026	0,00	0,005
Mazurowice	0,033	8,33	0,011
Rachów	0,030	0,00	0,000
Rusko	0,019	0,00	0,006
Szymanów	0,072	14,29	0,021
Wilczków	0,017	11,11	0,000
Zawadka	0,017	0,00	0,000
Gmina Malczyce	0,023	15,44	0,007

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

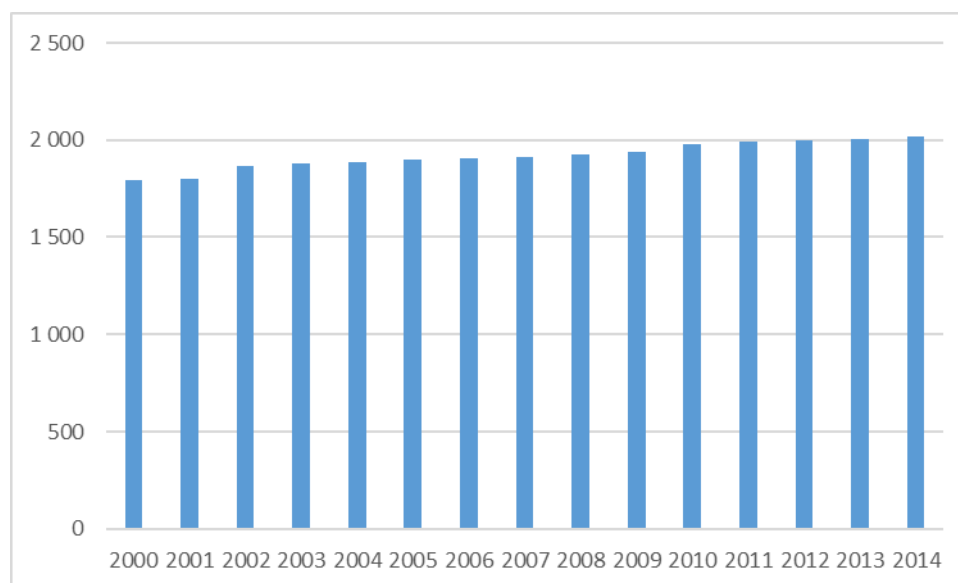


Rolnictwo jest istotną gałęzią gospodarki na terenie gminy Malczyce. Użytki rolne stanowią 77,9% całkowitej powierzchni gminy⁹. Według Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku na terenie gminy Malczyce funkcjonowały 452 gospodarstwa rolne (451 indywidualnych gospodarstw rolnych), w tym 374 prowadzące działalność rolniczą. 199 gospodarstw rolnych miało areał poniżej 1 ha, zaś 31 powyżej 15 ha¹⁰.

Mieszkańcy gminy pracują na terenie gminy, w tym we własnych gospodarstwach rolnych, ale również dojeżdżają do pracy do ościennych miejscowości oraz Legnicy i Wrocławia.

2.1.4. Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna

Zasób mieszkaniowy gminy Malczyce obejmuje lokale gminne oraz prywatne, przy czym przeważają lokale prywatne. Zgodnie z danymi GUS za rok 2014 na terenie gminy było 2015 mieszkań, a liczba mieszkań systematycznie rośnie (ryc. 3). Na 1000 mieszkańców przypadało w 2014 roku 335,8 mieszkania. Przeciętne mieszkanie ma 4 izby, 76,2m² i zamieszkuje je 3 osoby¹¹.



Ryc. 3. Mieszkania ogółem w gminie Malczyce

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

⁹ Urząd Gminy Malczyce.

¹⁰ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

¹¹ Dane za 2014 rok; Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.



Mieszkańcy gminy Malczyce mają dostęp do sieci elektrycznej, nie ma jednak na terenie gminy sieci gazowej. Z wodociągu korzysta 98,2% ludności, zaś z kanalizacji 49,9%¹². Według danych GUS w łazienkę wyposażonych było 87,3% mieszkań, zaś w centralne ogrzewanie 78,6%¹³.

Na koniec 2015 roku gmina Malczyce posiadała 124 mieszkania komunalne, w tym 12 lokali socjalnych. Duża część gminnego zasobu mieszkaniowego jest w złym stanie technicznym i wymaga remontów dla zapewnienia mieszkańcom odpowiednich warunków bytowych. Mieszkania komunalne często znajdują się w starych budynkach, wymagających termomodernizacji, nie posiadają też dostępu do urządzeń sanitarno-technicznych (ustęp spółkiwany, łazienka). Informacje w tym zakresie zostały zamieszczone w tabeli 6.

Aktualnie w gminie Malczyce (stan na dzień 31.12.2015 r.) 20 rodzin (41 osób w rodzinie) jest w rejestrze osób oczekujących na przydział lokali mieszkalnych, w tym 3 osoby oczekują na lokal socjalny.

Tabela 6. Budynki i mieszkania komunalne w gminie Malczyce – wskaźniki na rok 2015

Miejscowości	Liczba budynków komunalnych sprzed 1945	Liczba mieszkań komunalnych	Liczba mieszkań komunalnych nie posiadających dostępu do urządzeń techniczno-sanitarnych (ustęp spółkiwany, łazienka)	Liczba budynków komunalnych wymagające termomodernizacji
Malczyce, wg ulic:				
Błotna	0	0	0	0
Dworcowa	2	11	5	2
Działkowa	0	0	0	0
Gajowa	0	0	0	0
Górna	0	0	0	0
Jana	0	0	0	0
Klonowa	0	0	0	0
Kolejowa	0	0	0	0
Kolonia Cukrowni	0	0	0	0
Kolonia Papierni	2	2	0	2

¹² Dane za 2014 rok; Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

¹³ Dane za 2014 rok; Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.



Krótka	0	0	0	0
Łąkowa	0	2	0	2
1 Maja	12	20	3	12
Mazurowicka	2	3	1	2
Adama Mickiewicza	10	14	0	14
Mylna	3	5	0	3
Ogrodowa	0	0	0	0
Pocztowa	0	0	0	0
Polna	1	1	1	1
Południowa	0	0	0	0
Poprzeczna	0	0	0	0
Portowa	0	0	0	0
Różana	0	0	0	0
Sadowa	0	0	0	0
Henryka Sienkiewicza	7	13	3	7
Słoneczna	0	0	0	0
Spokojna	0	0	0	0
Sportowa	1	1	0	1
Stocznia	1	4	0	1
Strażacka	0	0	0	0
Szkolna	1	1	0	1
Środkowa	0	0	0	0
Topolowa	2	6	1	2
Romualda Traugutta	8	24	1	9
Wąska	1	4	1	1
Zielona	0	0	0	0
Żeglarska	0	0	0	0
Wesoła	0	0	0	0
Chełm	0	1	1	1
Chomiąza	0	0	0	0
Dębice	0	0	0	0
Kwietno	2	2	0	2
Mazurowice	1	4	2	1
Rachów	0	0	0	0
Rusko	0	0	0	0
Szymanów	0	0	0	0
Wilczków	2	6	1	2
Zawadka	0	0	0	0
Gmina Malczyce	58	124	20	66

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.



2.1.5. Oświata i opieka nad dziećmi

Infrastruktura oświaty na terenie gminy Malczyce obejmuje klub dziecięcy, przedszkole oraz szkoły. Gmina Malczyce prowadzi Klub Dziecięcy „Szczęśliwe Misie”, który oferuje opiekę nad dziećmi do lat 3 przez 5 godzin dziennie, Publiczne Przedszkole, zlokalizowane w Malczycach, przy ul. Klonowej 1, Szkołę Podstawową oraz Gimnazjum, mieszczące się przy ul. Szkolnej 6 (szkoła podstawowa również w budynku przy ul. Dworcowej 3). Na terenie gminy nie ma niepublicznych placówek opiekuńczych i edukacyjnych (tabela 7.).

Tabela 7. Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówek edukacyjnych na terenie gminy Malczyce

Placówka:	2011/2012		2012/2013		2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017	
	Liczba dzieci	Liczba oddz.	Liczba dzieci	Liczba oddz.	Liczba dzieci	Liczba oddz.	Liczba dzieci	Liczba oddz.	Liczba dzieci	Liczba oddz.	Liczba dzieci	Liczba oddz.
Gimnazjum	203	8	187	7	176	6	162	6	148	6	141	6
Szkoła Podstawowa	312	12	291	12	278	12	312	14	349	16	303	15
Przedszkole Publiczne	125	5	150	6	155	6	142	6	123	5	145	6

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

Do przedszkola w roku 2015 uczęszczało 31,9% dzieci w wieku 3-6 lat. Przedszkole zapewnia dzieciom profesjonalną opiekę w 6 grupach przedszkolnych. Zaspokaja ono potrzeby w zakresie opieki przedszkolnej. Realizuje następujące programy „Bezpieczny Przedszkolak”, „Program adaptacyjny”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Program wychowawczy”, „Cała Polska czyta dzieciom” oraz projekt „Przedszkole talentów”.

Szkoła podstawowa zapewnia dzieciom edukację w 15 oddziałach. Oferuje różnego typu zajęcia pozalekcyjne: przedmiotowe, informatyczne, artystyczne, sportowe i inne. Młodzież gimnazjalna uczy się w 6 oddziałach. Gimnazjum jest szkołą, gdzie zauważalny jest w ostatnich latach spadek liczby uczniów. Uczeń placówki może skorzystać z zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych takich, jak: koło komputerowe, koło matematyczne lub informatyczne, koło języka angielskiego i niemieckiego, koło regionalne. Ponadto w gimnazjum działa Liga naukowa, organizowane są zajęcia sportowe i wyjazdy na basen.

W placówkach oświatowych prowadzonych przez gminę Malczyce, w roku szkolnym 2016/2017, zatrudnionych jest 70 nauczycieli (59,35 etatów pedagogicznych), z czego 11



nauczycieli (11,57 etatów) w przedszkolu, 37 w szkole podstawowej (30,89 etatów), a 24 (16,89 etatów) w gimnazjum¹⁴.

Młodzież zamieszkująca w gminie Malczyce może korzystać z oferty szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w Środzie Śląskiej. Są to Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. M. Kopernika, mieszczący się przy ul. Wrocławskiej 12 oraz Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Wincentego Witosa, zlokalizowany przy ul. Św. Andrzeja 4. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 oferuje naukę w liceum ogólnokształcącym, technikum oraz zasadniczej szkole zawodowej, zaś Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w technikum i zasadniczej szkole zawodowej. W Środzie Śląskiej z edukacji mogą skorzystać również osoby dorosłe. Młodzież może dojeżdżać do placówek edukacyjnych zlokalizowanych w innych miastach, m.in. Legnicy i Wrocławiu.

Na terenie powiatu średzkiego działa Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Środzie Śląskiej, przy ul. Kilińskiego 33, a także Powiatowy Zespół Placówek Oświatowych: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Wrocławska 2, Środa Śląska i Filia Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej, ul. Wrocławska 10. Z usług tych podmiotów korzystać mogą mieszkańcy gminy Malczyce.

2.1.6. Ochrona zdrowia

Zadania w zakresie ochrony zdrowia realizuje w ramach kontraktu z NFZ Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Malczycach, mieszczący się przy ul. Mickiewicza 6 w Malczycach. Świadczy on usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki pielęgniarki i położnej środowiskowej. W tym samym miejscu znajduje się też Przychodnia „OMEGA-MED.” Poradnia Medycyny Paliatywnej. Na terenie gminy Malczyce dostępne są również usługi stomatologów mających kontrakty z NFZ:

- Indywidualna Praktyka Lekarska – Lidia Modlińska, ul. Szkolna 6/44, Malczyce;
- Jakub Rahimi Prywatne Usługi Stomatologiczne, ul. Mickiewicza 6, Malczyce¹⁵.

Na terenie Malczyc rozwijają się prywatne usługi lekarzy specjalistów. W gabinetach ZOZ w Malczycach można odpłatnie skorzystać z porad neurologa, endokrynologa, ginekologa oraz ortopedy.

¹⁴ Urząd Gminy Malczyce.

¹⁵ ZIP NFZ, <https://zip.nfz.gov.pl/GSL/GSL/POZ>.



W Malczycach funkcjonuje punkt apteczny oraz apteka „W Rynku”, która rozpoczęła działalność w 2016 roku.

Mieszkańcy gminy z leczenia specjalistycznego oraz szpitalnego w ramach NFZ muszą korzystać w innych miejscowościach. Ofertę w zakresie leczenia specjalistycznego ma Środa Śląska, w której mieści się również Szpital Specjalistyczny (ul. Kolejowa 16a), usługi medyczne świadczy spółka Polski Holding Medyczny z siedzibą we Wrocławiu. Szeroką ofertę leczenia specjalistycznego i szpitalnego ma Wrocław oraz Legnica. Na terenie powiatu średzkiego mieści się jeszcze zakład opiekuńczo leczniczy dla dorosłych prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim (ul. Zamkowa 1, Mrozów).

2.1.7. Kultura, sport i rekreacja

Działalność o charakterze kulturalnym w Malczycach organizują Gminny Ośrodek Kultury, mieszczący się w Malczycach, przy ul. Sienkiewicza 10 oraz podlegająca mu Gminna Biblioteka Publiczna w Malczycach, zlokalizowana przy ul. Klonowej 1. Biblioteka ma również filię w Dębicach.

Gminny Ośrodek Kultury organizuje wiele wydarzeń kulturalno-rozrywkowych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, prowadzi także różnorodne zajęcia kulturalno-edukacyjne. W skład Gminnego Ośrodka Kultury w Malczycach wchodzi:

- Dom Kultury w Malczycach, ul. Sienkiewicza 10A;
- Świetlice wiejskie: Wilczków, Kwietno, Dębice, Chełm, Rusko, Mazurowice, Rachów, Chomiąże.

W Gminnym Ośrodku Kultury odbywają się różnorodne zajęcia, m.in.: taneczne, fitness, aerobik, wokalne-rytmiczne, nauka gry na gitarze, plastyczne dla dzieci, artystyczne dla młodzieży, zbiórki harcerskie i zuchów, zajęcia teatralne, zajęcia gimnastyczno-rehabilitacyjne. W GOK działa zespół rockowo-bluesowy DYLEMAT oraz rockowy EX MACHINA i Chór Miłości Dwie. Dzieci i młodzież uczęszczające na zajęcia w ośrodku wielokrotnie występowały podczas imprez, spotkań czy uroczystości organizowanych przez GOK, Urząd Gminy, szkołę oraz Stowarzyszenie Sympatyków Malczyc i okolic.

Podczas ferii zimowych oraz wakacji ośrodek przygotowuje bogatą ofertę zajęć dla dzieci pozostających w gminie. Są to warsztaty rękodzieła, zajęcia plastyczne, kulinarne, gry i zabawy



terenowe, wycieczki, warsztaty taneczne, przedstawienia teatralne, zabawy taneczne, spotkania z ciekawymi ludźmi.

Wszystkie świetlice czynne są 3 x w tygodniu po 4 godziny (48 godzin w miesiącu). Obiekty wyposażone są w stoły bilardowe, do tenisa stołowego oraz do *air hockeya*, miniwieże, telewizory, zestawy kina domowego, DVD, gry planszowe. W świetlicach w Dębicy, Wilczkowie, Chomiąży, Chełmie i Mazurowicach znajdują się komputery z bezpłatnym dostępem do Internetu. W świetlicach wiejskich nie są prowadzone stałe zajęcia w kołach zainteresowań. Opiekunowie świetlic przy wsparciu rad sołeckich i radnych organizują dla dzieci i młodzieży imprezy okolicznościowe typu: Dzień Babci i Dziadka, Andrzejkki, Jasełka, Dzień Dziecka, Mikołajki.

Do najważniejszych organizowanych cyklicznie w gminie Malczyce imprez należą:

- Orszak III Króli – pochód mieszkańców, przebranych w barwne stroje (6 styczeń);
- WOŚP – Światełko do nieba (styczeń);
- Jarmark Wielkanocny – organizowany w Niedzielę Palmową, domki dla rękodzielników, lokalne produkty, ciepły poczęstunek i mnóstwo atrakcji;
- Biegaj z nami Malczycami – impreza biegowa (czerwiec/październik);
- Nadodrzańskie Dni Malczyc – lokalny festyn z mnóstwem atrakcji, co roku urozmaicany (czerwiec);
- Piknik nad Odrą – z zaangażowaniem organizowany przez Stowarzyszenie Sympatyków Malczyc i Okolic (czerwiec);
- Malczycki Koncert Kresowy – w ramach Legnickich Dni Kultury Kresowej (październik).

Kolejnym działaniem gminy skierowanym na organizację czasu wolnego jest utrzymanie i rozwijanie bazy sportowo-rekreacyjnej. Kluczowym obiektem w tym zakresie jest hala sportowo-widowiskowa, zlokalizowana przy Szkole Podstawowej w Malczycach, ul. Szkolna 6. Hala przeznaczona jest do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Malczycach, odbywają się tam zajęcia sportowe, a także imprezy sportowe, rekreacyjne i kulturalne. Aktywność sportową i rekreacyjną prowadzą w Malczycach kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy ODRA Malczyce, ul. Mickiewicza 10, Malczyce;
- Związek Stowarzyszeń Rada Gminna Ludowe Zespoły Sportowe, ul. Traugutta 15, Malczyce;



- Ludowy Zespół Sportowy TĘCZA Kwietno, ul. Przelotowa 9, Kwietno;
- Klub Sportowy KS Rusko, ul. Główna 17, Rusko;
- Ludowy Zespół Sportowy „Grot” Mazurowice, ul. Łąkowa 3, Mazurowice;
- Ludowy Zespół Sportowy „Pogoń Dębice”, ul. Szkolna 1b, Dębice;
- Ludowy Zespół Sportowy „Skoczki” Chomiąża, ul. Średzka, Chomiąża;
- Ludowy Zespół Sportowy „Burza” Wilczków, ul. Strzegomska 15, Wilczków.

2.1.8. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo na terenie gminy Malczyce zapewniają ochotnicze straże pożarne oraz Rewir Dzielnicowych w Malczycach, ul. Mickiewicza 10, Komendy Powiatowej Policji w Środzie Śląskiej. Na terenie gminy Malczyce swoje obowiązki pełni Kierownik Rewiru Dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Środzie Śląskiej.

Działalność prowadzą cztery ochotnicze straże pożarne:

- OSP Malczyce;
- OSP Chomiąża;
- OSP Wilczków;
- OSP Rusko.

Straż prowadzi akcje ratunkowe, ale również angażuje się w działania profilaktyczne i zabezpieczające¹⁶.

W 2015 roku na terenie gminy Malczyce Policja odnotowała 78 czynów karalnych (przestępstw i wykroczeń łącznie), w tym 3 popełnione przez nieletnich. W 2014 roku były to 33 czyny karalne, a w 2013 roku również 33¹⁷. Widać więc wzrost przestępczości na terenie gminy. Liczba czynów karalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy Malczyce przedstawiona została w tabeli 8.

¹⁶ Ochotnicza Straż Pożarna w Malczycach, <http://www.osp.com.pl/>.

¹⁷ Rewir Dzielnicowych w Malczycach, Komenda Powiatowa Policji w Środzie Śląskiej.



Tabela 8. Liczba czynów karalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Malczyce w 2015 roku

Miejscowości	Liczba czynów karalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Malczyce, wg ulic:	
Błotna	0,000
Dworcowa	0,000
Działkowa	0,010
Gajowa	0,000
Górna	0,000
Jana	0,000
Klonowa	0,028
Kolejowa	nd.
Kolonia Cukrowni	0,000
Kolonia Papierni	0,000
Krótką	0,000
Łąkowa	0,025
1 Maja	0,016
Mazurowicka	0,053
Adama Mickiewicza	0,026
Mylna	0,000
Oгородowa	0,000
Pocztowa	0,000
Polna	0,000
Południowa	0,000
Poprzeczna	0,000
Portowa	nd.
Różana	0,000
Sadowa	0,000
Henryka Sienkiewicza	0,019
Słoneczna	0,000
Spokojna	0,000
Sportowa	0,000
Stocznią	0,000
Strażacką	0,000
Szkolną	0,000
Śródkową	0,000
Topolową	0,000
Romualda Traugutta	0,011
Wąską	0,000



Zielona	0,000
Żeglarska	0,000
Wesoła	0,000
Chełm	0,018
Chomiąza	0,014
Dębice	0,006
Kwietno	0,010
Mazurowice	0,016
Rachów	0,007
Rusko	0,010
Szymanów	0,010
Wilczków	0,011
Zawadka	0,000
Gmina Malczyce	0,013

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

2.1.9. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Malczyce działają organizacje pozarządowe mające siedzibę na obszarze gminy, ale pamiętać należy, że aktywne są także podmioty, które mają siedzibę w innej gminie (np. w Środzie Śląskiej), ale prowadzą działalność na rzecz mieszkańców gminy Malczyce. Do organizacji pozarządowych mających siedzibę na terytorium gminy Malczyce należą wymienione w rozdziale 2.7. *Kultura, sport i rekreacja kluby sportowe*, zaprezentowana w rozdziale 2.8. *Bezpieczeństwo publiczne* Ochotnicza Straż Pożarna w Malczycach, a także dwie fundacje:

- Fundacja „Szansa na Przyszłość”, ul. Traugutta 24/4, Malczyce;
- Fundacja „Zakręcenii na Odrę”, ul. 1-go Maja 10, Malczyce;

trzy stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie Sympatyków Malczyc i Okolic, ul. Sienkiewicza 10a, Malczyce;
- Stowarzyszenie Inicjatywy Lokalnej Adsum, ul. Średzka 50, Chomiąza;
- Stowarzyszenie Help Animals, ul. Sienkiewicza 10a, Malczyce;

oraz Ludowy Klub Kajakowy STER, ul. Sienkiewicza 10, Malczyce (nie prowadzi działalności z powodu braku chętnych).

Gmina Malczyce posiada *Roczny program współpracy Gminy Malczyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2016*,



wspiera organizacje pozarządowe, w tym zleca realizację zadań publicznych przede wszystkim w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu, realizacji różnych projektów związanych z ochroną dziedzictwa narodowego o charakterze lokalnym i organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży z uwzględnieniem zasad programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W programie na wsparcie organizacji pozarządowych przewidziano kwotę 116 000 zł¹⁸.

W 2015 roku na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe przeznaczono 146 000 zł, odpowiednio w obszarach:

- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu – 130 000 zł;
- Wypoczynek dzieci i młodzieży z uwzględnieniem zasad z programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – 10 000 zł;
- Kultura i dziedzictwo narodowe o charakterze lokalnym – 6 000 zł.

Na realizację zadań ogłoszono jeden konkurs ofert, złożono w nim 10 ofert, które pochodziły z 7 organizacji. Ze wszystkimi organizacjami pozarządowymi, które złożyły ofertę, w ramach ogłoszonego konkursu ofert podpisane zostały umowy na realizację zadań publicznych, jednakże 2 organizacje dokonały zwrotu dotacji. Zlecono również jedno zadanie w trybie pozakonkursowym¹⁹.

¹⁸ *Roczny program współpracy Gminy Malczyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2016*, http://www.malczyce.wroc.pl/wp-content/uploads/2016/03/Roczny_program_wspolpracy_2016.pdf.

¹⁹ *Sprawozdanie z realizacji Rocznej strategii współpracy Gminy Malczyce z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2015 roku*, Urząd Gminy Malczyce.



2.2. Diagnoza problemów społecznych w gminie Malczyce z prognozą zmian

2.2.1. Identyfikacja problemów społecznych

Identyfikując problemy społeczne w gminie Malczyce oparto się na kategoriach problemów społecznych z powodu których mieszkańcy gminy uzyskują wsparcie pomocy społecznej. Problemy określono bazując na dostępnych danych empirycznych, przede wszystkim danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jak również na:

- Wynikach badania ankietowego przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania niniejszej analizy wśród osób działających w sferze społecznej w gminie Malczyce i zawodowo zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych (szczegółowo przedstawionych w rozdziale 4. *Problemy społeczne w gminie Malczyce – wyniki badań*);
- Efektach warsztatu diagnostycznego z przedstawicielami instytucji, służb i organizacji odpowiedzialnych za rozwiązywanie problemów społecznych na terenie gminy Malczyce, który odbył się dnia 22 września 2016 roku w Urzędzie Gminy Malczyce;
- Wynikach badania problemów społecznych w opinii mieszkańców gminy Malczyce przeprowadzonych przez GOPS w Malczycach w 2012 roku;
- Wynikach badania dotyczącego wyznaczenia obszarów zdegradowanych Gmina Malczyce, przeprowadzonego w 2016 roku dla potrzeb przygotowania gminnego programu rewitalizacji.

Diagnozę przeprowadzono w odniesieniu do następujących problemów społecznych:

- Ubóstwa;
- Bezrobocia;
- Bezdomności;
- Uzależnień;
- Niepełnosprawności, długotrwałych lub ciężkich chorób;
- Problemów związanych z macierzyństwem i wielodzietnością;
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- Przemocy w rodzinie;
- Zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych.



Problemy te zostały kolejno omówione.

Poza wymienionymi problemami społecznymi pojawiają się również inne, wymagające interwencji służb społecznych. Ustawa o pomocy społecznej²⁰ wskazuje choćby na takie powody, jak: sieroctwo, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, klęski żywiołowe czy ekologiczne. Problemów tych nie omawiano ze względu na ich niewystępowanie lub marginalny zakres, ale samorząd musi być przygotowany na udzielenie wsparcia wszystkim potrzebującym i pojawienie się takich wyzwań w przyszłości.

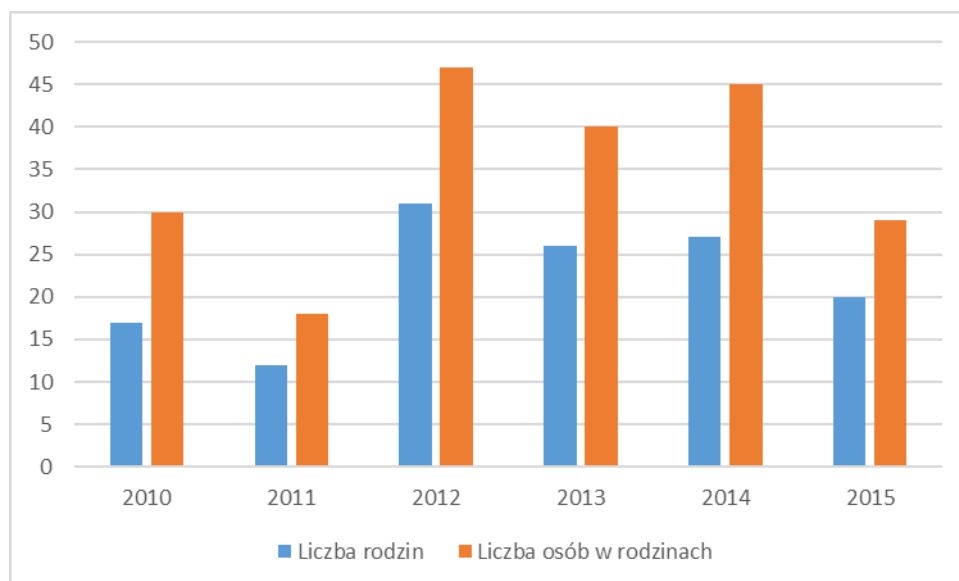
2.2.2. Ubóstwo

Problemem społecznym identyfikowanym zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i w skali małych wspólnot jest ubóstwo i wykluczenie społeczne. Ubóstwo zdefiniować można jako sytuację deprywacji potrzeb, niemożność zaspokojenia potrzeb ze względu na niewystarczające środki finansowe, niedostateczne dochody. Dla zmierzenia ubóstwa bardzo często odwołujemy się do tzw. ustawowej granicy ubóstwa, a więc poziomu życia jednostki, który ustawowo kwalifikuje ją do wsparcia poprzez system pomocy społecznej. Aktualnie kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej wynosi dla gospodarstwa 1 osobowego 634 zł, zaś na osobę w rodzinie 514 zł²¹.

W 2015 roku z pomocy społecznej w gminie Malczyce skorzystało łącznie 156 rodzin, w których żyły 363 osoby. Stricte ze względu na ubóstwo z pomocy społecznej w 2015 roku skorzystało 20 rodzin, w których było łącznie 29 osób. Od 2012 roku obserwujemy spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo (ryc. 4.).

²⁰ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.

²¹ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, Dz.U. z 2015 r., poz. 1058.



Ryc. 4. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa

Źródło: GOPS w Malczycach.

Korzystanie z pomocy społecznej, w tym ze względu na ubóstwo, nie jest równo rozłożone na terenie gminy. Pojawiają się w tym zakresie enklawy biedy i wykluczenia. Odsetek korzystających z pomocy społecznej, w tym ze względu na ubóstwo, według ulic w Malczycach oraz wg miejscowości przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Korzystający z pomocy społecznej ogółem oraz ze względu na ubóstwo jako % mieszkańców gminy

Malczyce

Miejscowości	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	Udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w ogólnej liczbie mieszkańców (%)
Malczyce, wg ulic:		
Błotna	0,00	0,00
Dworcowa	16,67	2,38
Działkowa	0,00	0,00
Gajowa	0,00	0,00
Górna	0,00	0,00
Jana	1,85	0,00
Klonowa	5,24	0,81
Kolejowa	nd.	nd.



Kolonia Cukrowni	0,00	0,00
Kolonia Papierni	0,00	0,00
Krótką	0,00	0,00
Łąkowa	5,33	0,00
1 Maja	4,98	1,13
Mazurowicka	6,58	2,63
Adama Mickiewicza	4,85	0,00
Mylna	13,56	1,69
Ogrodowa	0,00	0,00
Pocztowa	0,00	0,00
Polna	9,49	0,73
Południowa	0,00	0,00
Poprzeczna	7,14	0,00
Portowa	nd.	nd.
Różana	0,00	0,00
Sadowa	5,66	0,00
Henryka Sienkiewicza	14,29	0,62
Słoneczna	0,00	0,00
Spokojna	0,00	0,00
Sportowa	30,77	0,00
Stocznia	66,67	0,00
Strażacka	0,00	0,00
Szkolna	0,00	0,00
Środkowa	0,00	0,00
Topolowa	14,71	0,00
Romualda Traugutta	7,84	0,27
Wąska	0,00	0,00
Zielona	0,00	0,00
Żeglarska	0,00	0,00
Wesoła	0,00	0,00
Chełm	17,54	1,75
Chomiąża	6,60	0,24
Dębice	4,66	0,00
Kwietno	8,05	1,82
Mazurowice	4,34	0,27
Rachów	0,75	0,00
Rusko	2,92	0,00
Szymanów	2,06	1,03
Wilczków	8,66	0,38
Zawadka	10,00	0,00



Gmina Malczyce	6,27	0,50
----------------	------	------

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

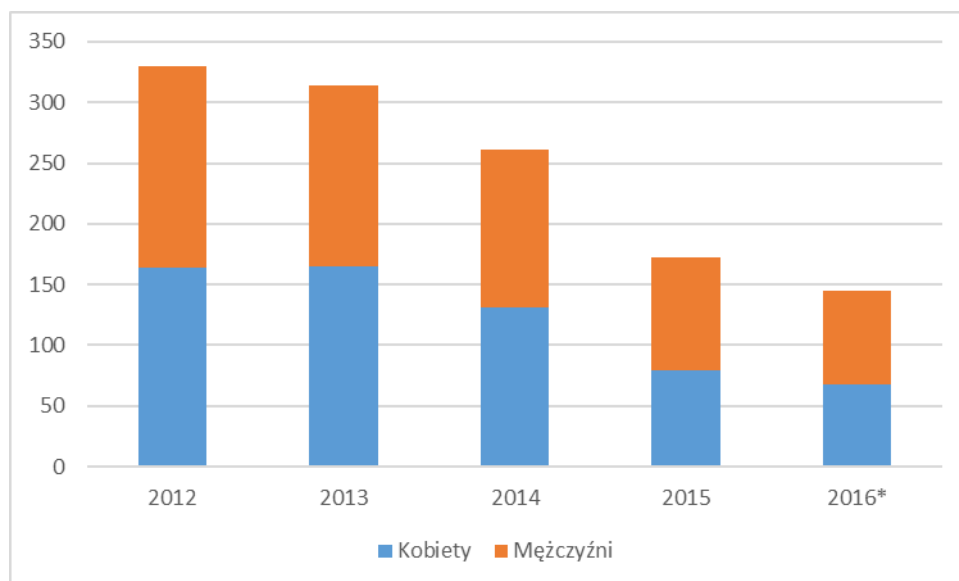
Biorąc pod uwagę aktualne dane dotyczące ubóstwa należy prognozować, że podobny zasięg ubóstwa będzie utrzymywał się w kolejnych latach. Warunkiem jest jednak utrzymanie się aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w skali krajowej i międzynarodowej. Wystąpienie nowych kryzysów gospodarczych może spowodować wzrost zasięgu ubóstwa.

2.2.3. Bezrobocie

Istotnym problemem społecznym identyfikowanym w gminie Malczyce jest bezrobocie. To zjawisko wiąże się z brakiem pracy dla osób, które są zdolne do pracy i chętne do jej podjęcia. Najczęstszymi miernikami tego zjawiska jest liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy oraz stopa bezrobocia, a więc udział osób bezrobotnych w ogóle ludności aktywnej zawodowo. W czerwcu 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie średzkim wynosiła 8,1%, podczas gdy w województwie dolnośląskim 7,8% i średnio w kraju 8,8%. Na koniec grudnia 2015 roku stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio w powiecie średzkim 8,4%, województwie dolnośląskim 8,6% i w Polsce 9,8%²². Stopa bezrobocia nie odbiega więc od trendów wojewódzkich i krajowych.

Liczba bezrobotnych w ostatnich pięciu latach w gminie Malczyce znacząco spadła. W czerwcu 2016 roku odnotowano 145 osób bezrobotnych, w tym 68 kobiet, natomiast na koniec roku 2012 bezrobotnych było aż 330, w tym 164 kobiety (ryc. 5.).

²² Stopa bezrobocia, PUP Środa Śląska, http://www.pupsrodaslaska.pl/porta1/pl/48/Rok_2016.html.



Ryc. 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Malczyce z podziałem na płeć

Źródło: PUP Środa Śląska, http://www.pupsrodaslaska.pl/porta1/pl/48/Rok_2016.html.

Bezrobocie nie jest rozłożone równo na terenie gminy, różny na różnych obszarach jest także odsetek osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Informacje w tym zakresie zaprezentowano w tabeli 10.

Tabela 10. Osoby bezrobotne – wskaźniki dla gminy Malczyce w 2015 roku

Miejscowości	Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	Udział bezrobotnych objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną (%)
Malczyce, wg ulic:		3,50
Błotna	0,00	0,00
Dworcowa	13,10	16,67
Działkowa	2,91	0,00
Gajowa	0,00	0,00
Górna	0,00	0,00
Jana	0,00	0,00
Klonowa	3,23	2,02
Kolejowa	nd.	nd.
Kolonia Cukrowni	0,00	0,00
Kolonia Papierni	0,00	0,00
Krótka	8,33	0,00



Łąkowa	6,56	4,10
1 Maja	2,71	4,07
Mazurowicka	6,58	5,26
Adama Mickiewicza	1,87	2,24
Mylna	5,08	8,47
Ogrodowa	1,74	0,00
Pocztowa	0,00	0,00
Polna	4,38	8,76
Południowa	0,00	0,00
Poprzeczna	0,00	0,00
Portowa	nd.	nd.
Różana	0,00	0,00
Sadowa	0,00	0,00
Henryka Sienkiewicza	4,35	8,70
Słoneczna	0,00	0,00
Spokojna	0,00	0,00
Sportowa	7,69	30,77
Stocznia	25,00	50,00
Strażacka	2,78	0,00
Szkolna	0,00	0,00
Środkowa	0,00	0,00
Topolowa	11,76	14,71
Romualda Traugutta	1,89	5,95
Wąska	6,25	0,00
Zielona	0,00	0,00
Żeglarska	0,00	0,00
Wesoła	0,00	0,00
Chełm	8,77	3,51
Chomiąża	3,77	2,59
Dębice	3,11	3,11
Kwietno	4,94	3,12
Mazurowice	3,25	0,00
Rachów	2,24	0,00
Rusko	1,30	0,65
Szymanów	3,09	1,03
Wilczków	3,39	3,77
Zawadka	5,00	10,00
Gmina Malczyce	3,38	3,51

Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

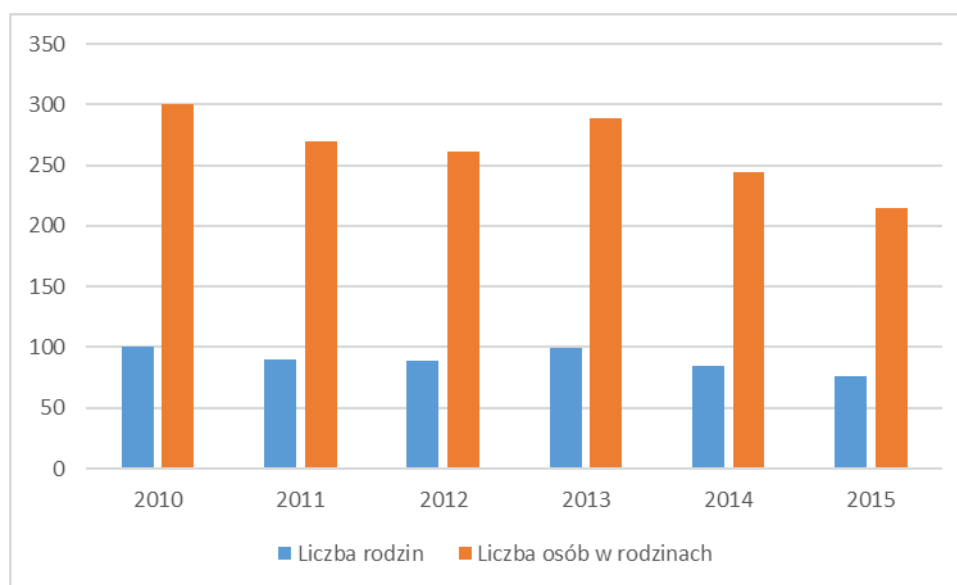


Spośród 145 osób bezrobotnych w czerwcu 2016 roku aż 126 osób zaliczyć należy do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wskazać należy na następujące kategorie tych bezrobotnych:

- Osoby do 30 roku życia – 36, w tym do 25 roku życia – 19;
- Długotrwale bezrobotni – 71 osób;
- Osoby powyżej 50 roku życia – 62;
- Korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej – 8;
- Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 28;
- Niepełnosprawni – 18²³.

Widać więc wyraźnie, że choć stopa bezrobocia nie jest wysoka mamy do czynienia z kategoriami osób, którym szczególnie trudno znaleźć pracę. Dotyczy to przede wszystkim osób długotrwale bezrobotnych oraz starszych.

Bezrobocie jest również jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej. W 2015 roku z tego tytułu korzystało z wsparcia pomocy społecznej 76 rodzin, w których żyło 215 osób, są to więc najczęściej rodziny z dziećmi (ryc. 6.).



Ryc. 6. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia

Źródło: GOPS w Malczycach.

²³ Stopa bezrobocia, PUP Środa Śląska, http://www.pupsrodaslaska.pl/porta1/pl/48/Rok_2016.html.



Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie w ostatnich dwóch latach spadła, jednakże spadek ten jest mniejszy niż spadek liczby osób bezrobotnych w gminie. Widać więc wyraźnie, że mamy na terenie gminy do czynienia z problemem długookresowego bezrobocia, powiązanego z niskimi dochodami i koniecznością wsparcia poprzez system pomocy społecznej.

Przy utrzymywaniu się aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej należy prognozować utrzymywanie się liczby bezrobotnych na stałym poziomie. Wśród bezrobotnych dominują osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, nieatrakcyjne z perspektywy pracodawców, co powoduje trudność w ich aktywizacji zawodowej i powoduje trudność w większym ograniczeniu zjawiska bezrobocia.

2.2.4. Bezdomność

W gminie Malczyce występuje problem bezdomności. Nie jest to zjawisko masowe, ale ze względu na wzrost liczby osób objętych tym problemem oraz trudność rozwiązania sytuacji braku miejsca do zamieszkania konieczne jest podkreślenie tego problemu.

Osoba bezdomna to – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania²⁴.

W 2015 roku w związku z bezdomnością pomoc społeczna udzieliła wsparcia 6 osobom żyjącym w gospodarstwach jednoosobowych. Obserwujemy wzrost liczby osób wspieranych z tytułu bezdomności, bowiem w latach 2010-2011 wsparcie otrzymywały 1-2 osoby.

GOPS Malczyce ma podpisaną umowę z noclegownią w Kaliszu, aktualnie przebywa tam jedna osoba²⁵, w 2015 przebywały trzy osoby. Ponadto GOPS zawiera indywidualne, odrębne dla każdej osoby, umowy z Domem Charytatywnym w Żernikach, w którym aktualnie przebywają dwie osoby²⁶. Ośrodek kładzie duży nacisk na wsparcie bezdomnych w staraniu

²⁴ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2015 r., poz. 163, tekst jednolity ze zm.

²⁵ Na 10.09.2016, GOPS w Malczycach.

²⁶ Na 10.09.2016, GOPS w Malczycach.



się o mieszkanie socjalne oraz – jeśli ich stan zdrowia tego wymaga – uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności.

W związku ze zwiększającą się liczbą problemów rodzin, w tym finansowych, prognozować należy utrzymywanie się, a nawet wzrost, liczby osób bezdomnych na terenie gminy.

2.2.5. Uzależnienia

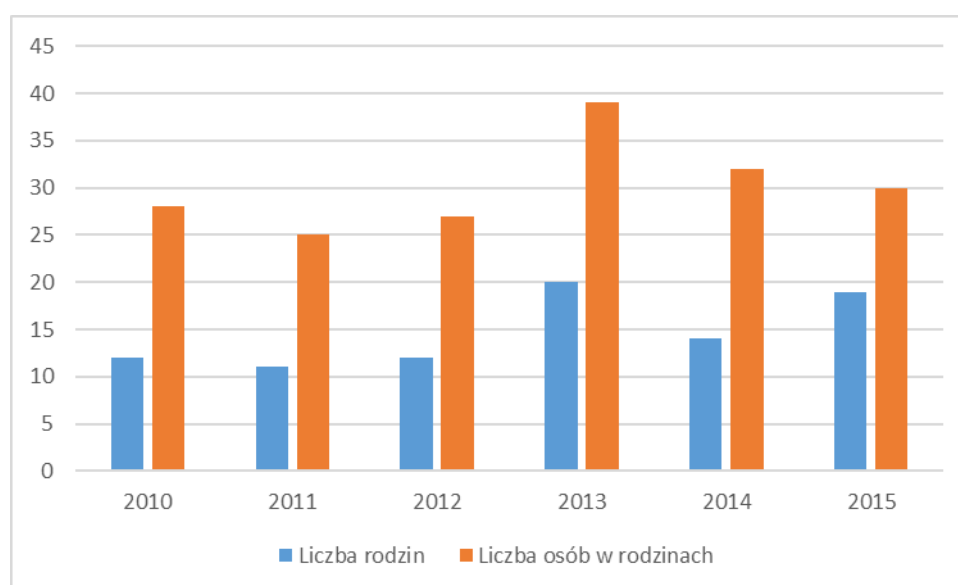
Uzależnienia stanowią istotny problem społeczny. Przesądza o tym kilka specyficznych cech uzależnień. Po pierwsze, uzależnienia są bardzo często powiązane z innymi problemami społecznymi – ubóstwem, bezrobociem, bezdomnością czy przemocą w rodzinie. Co więcej, to często uzależnienia przyczyniają się do powstania tych problemów. Po drugie, uzależnienie dotyka nie tylko osoby zmagającej się z nałogiem, ale również jej rodziny. Po trzecie, najistotniejszym z uzależnień jest alkoholizm, jednakże poza uzależnieniem od alkoholu i narkomanią wskazać można na wiele innych substancji uzależniających i stanów uzależnień, które najczęściej nie są diagnozowane, stąd bardzo trudno określić ich zasięg oraz wspierać osoby uzależnione w terapii. Analiza problemu uzależnień na terenie gminy wskazuje, że zwrócić należy uwagę także na uzależnienie od dopalaczy, leków, gier komputerowych oraz hazardu. Po czwarte, uzależnienia dotyczą nie tylko dorosłych, ale również młodzież. Obserwujemy wręcz ciągły spadek dolnej granicy wiekowej osób sięgających po substancje uzależniające. Po piąte, pojawia się znacząca trudność w identyfikacji uzależnienia i uznania osoby za uzależnioną. Bardzo często osoby mające problem z substancjami uzależniającymi nie dopuszczają do siebie myśli o uzależnieniu i nie zgadzają się na przeprowadzenie badań i udzielenie pomocy. Argumenty te przesądzają o niezwyklej istotności problemu uzależnień. Jednocześnie diagnoza zasięgu uzależnień jest bardzo trudna, bowiem stwierdzić należy, że osoby odnotowane jako uzależnione przez instytucje to tylko część osób uzależnionych.

Na podstawie diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych dzieci i młodzieży w gminie Malczyce sporządzonej w 2013 roku przez firmę „VENATOR” stwierdzono, że z narkotykami miało kontakt 6,8% uczniów I klasy gimnazjum, 12,8% uczniów II klasy gimnazjum i 16,5% uczniów III klasy gimnazjum. Najpopularniejsza jest marihuana, w następnej kolejności amfetamina, ekstazy, środki uspakajające i sterydy anaboliczne. Z



przeprowadzonej przez GOPS ankiety wynika, że aż 81,8% ankietowanych uważa, że dzieci i młodzież są najbardziej narażone na sięganie po używki (alkohol, narkotyki, „dopalacze”).

Z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm korzystało w 2015 roku 19 rodzin, w których żyło 30 osób. Obserwujemy wahania liczby osób i rodzin korzystających z pomocy ze względu na uzależnienie od alkoholu, ale stwierdzić należy, że w ostatnich latach mamy takich przypadków nieco więcej (ryc. 7.). Od roku 2013 pomoc społeczna nie udzielała wsparcia ze względu na uzależnienie od narkotyków, wcześniej z takiej pomocy korzystały 1-2 rodziny.



Ryc. 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm

Źródło: GOPS w Malczycach.

Ze względu na coraz większą dostępność różnorodnych środków uzależniających oraz prawdopodobieństwa istnienia wielu nieujawnionych przypadków uzależnień ciągła poprawa pracy służb społecznych może w przyszłości powodować zwiększanie zidentyfikowanej liczby przypadków uzależnień.

2.2.6. Niepełnosprawność, długotrwałe lub ciężkie choroby

Niepełnosprawność oraz długotrwałe lub ciężkie choroby stanowią znaczące problemy społeczne oddziałujące długookresowo na życie jednostek i rodzin. Związane to jest z utrudnionym często funkcjonowaniem społecznym i zawodowym osób niepełnosprawnych,



koniecznością wsparcia ze strony rodziny czy ponoszenia wysokich wydatków na zakup leków czy środków medycznych.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej²⁷. Uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności pozwala osobom niepełnosprawnym na korzystanie ze specjalnie dla nich przygotowanego wsparcia oferowanego głównie przez instytucje powiatowe. Długotrwała lub ciężka choroba nie ma swojej definicji ustawowej, identyfikacja tego typu chorób należy do lekarzy.

Trudność identyfikacji osób niepełnosprawnych oraz długotrwanie lub ciężko chorych wiąże się z tym, iż nie muszą one korzystać ze wsparcia, a co za tym idzie figurować w rejestrach instytucji pomocowych. Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują jednak, że z różnego rodzaju usług oferowanych przez Ośrodek korzystały w 2015 roku rodziny 272 osób niepełnosprawnych (tabela 11.). Połowa tych osób miała orzeczoną znaczny stopień niepełnosprawności, wymagający dużego wsparcia w zapewnieniu funkcjonowania tej osoby. O wadze problemu niepełnosprawności świadczy fakt, że 60,2% ogółu rodzin korzystających z różnych form wsparcia GOPS stanowią właśnie rodziny z osobami niepełnosprawnymi. Obserwujemy wzrost udziału rodzin z osobami niepełnosprawnymi w ogóle rodzin korzystających z wsparcia, jak też wzrost osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym korzystających z pomocy. Spada natomiast liczba dzieci niepełnosprawnych, co wynika z ogólnego spadku liczby dzieci i młodzieży w populacji gminy.

Tabela 11. Liczba osób z niepełnosprawnością, których rodziny korzystały z różnych form pomocy GOPS

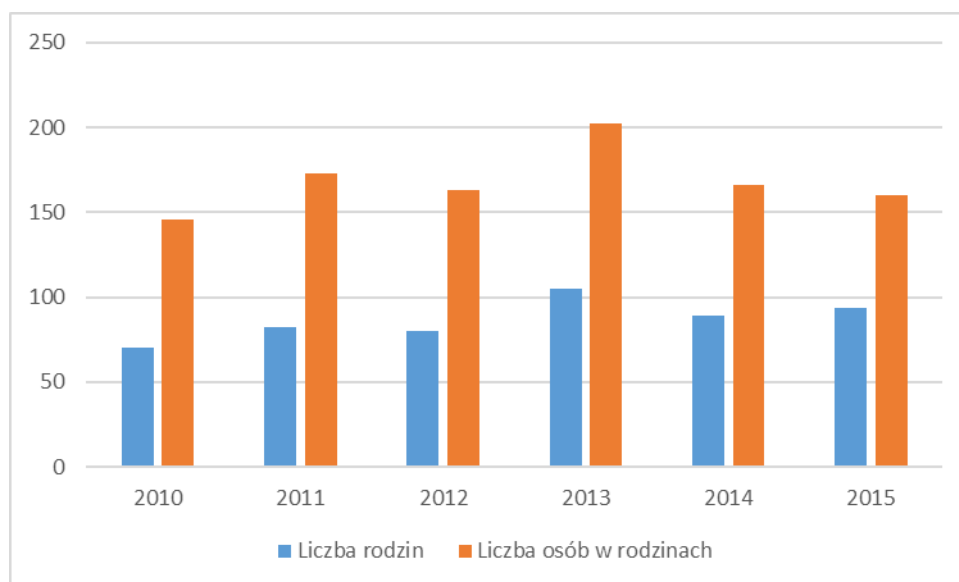
Niepełnosprawność/stopień niepełnosprawności	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Znaczny	115	131	118	123	123	137
Umiarkowany	74	69	72	75	83	69
Lekki	32	28	26	23	16	19
Osoby niepełnosprawne do 16-go roku życia	77	83	69	61	54	47
Udział rodzin z osobami niepełnosprawnymi w ogóle rodzin korzystających z pomocy (%)	51,11	56,54	56,43	60,25	61,60	60,17

Źródło: GOPS w Malczycach.

²⁷ Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. z 1997 r., nr 123 poz. 776, tekst jednolity ze zm.



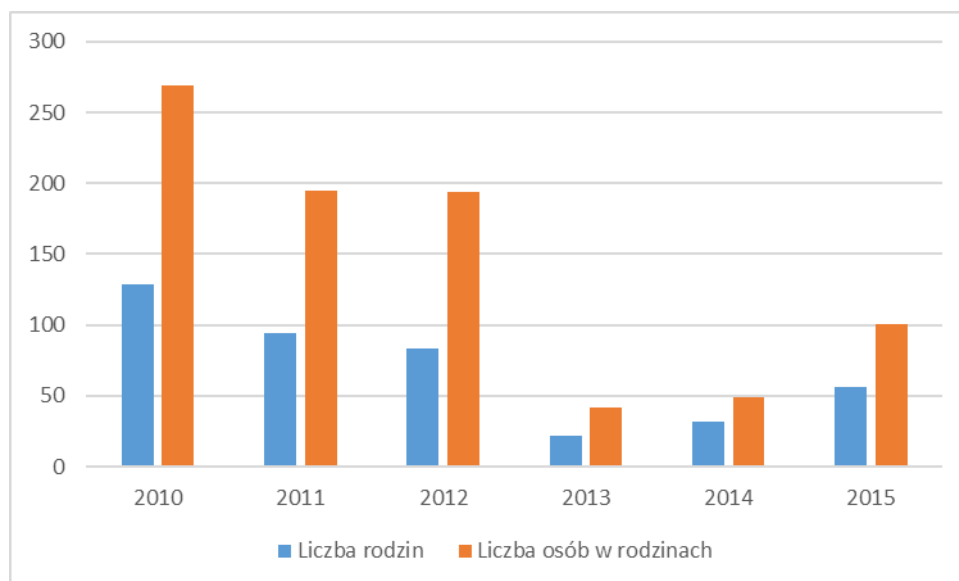
Ze względu na niepełnosprawność z pomocy społecznej korzystały w 2015 roku 94 rodziny, w których żyło 160 osób. Liczba tych osób ulega w ostatnich latach niewielkim wahaniom (ryc. 8.).



Ryc. 8. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność

Źródło: GOPS w Malczycach.

Pomoc społeczna odnotowuje również osoby korzystające ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Tutaj odnotowujemy duże zmiany jeśli chodzi o liczbę korzystających z pomocy – w 2010 roku z wsparcia korzystało aż 129 osób, w roku 2013 tylko 22 osoby, zaś w roku 2015 – 56 (ryc. 9.). Zmiany te wynikają z różnej liczby osób chorych i potrzebujących wsparcia, a także nabywania przez osoby chore praw do świadczeń z ZUS lub KRUS.



Ryc. 9. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: GOPS w Malczycach.

Dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w gminie Malczyce z podziałem na miejscowości i ulice zaprezentowano w tabeli 12.

Tabela 12. Udział niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną w 2015 roku

Miejscowości	Udział niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną (%)
Malczyce, wg ulic:	
Błotna	0,00
Dworcowa	13,10
Działkowa	2,91
Gajowa	0,00
Górna	0,00
Jana	0,00
Klonowa	3,23
Kolejowa	nd.
Kolonia Cukrowni	0,00
Kolonia Papierni	0,00
Krótką	8,33
Łąkowa	6,56



1 Maja	2,71
Mazurowicka	6,58
Adama Mickiewicza	1,87
Mylna	5,08
Ogrodowa	1,74
Pocztowa	0,00
Polna	4,38
Południowa	0,00
Poprzeczna	0,00
Portowa	nd.
Różana	0,00
Sadowa	0,00
Henryka Sienkiewicza	4,35
Słoneczna	0,00
Spokojna	0,00
Sportowa	7,69
Stocznia	25,00
Strażacka	2,78
Szkolna	0,00
Środkowa	0,00
Topolowa	11,76
Romualda Traugutta	1,89
Wąska	6,25
Zielona	0,00
Żeglarska	0,00
Wesoła	0,00
Chełm	8,77
Chomiąża	3,77
Dębice	3,11
Kwietno	4,94
Mazurowice	3,25
Rachów	2,24
Rusko	1,30
Szymanów	3,09
Wilczków	3,39
Zawadka	5,00



Gmina Malczyce	3,38
----------------	------

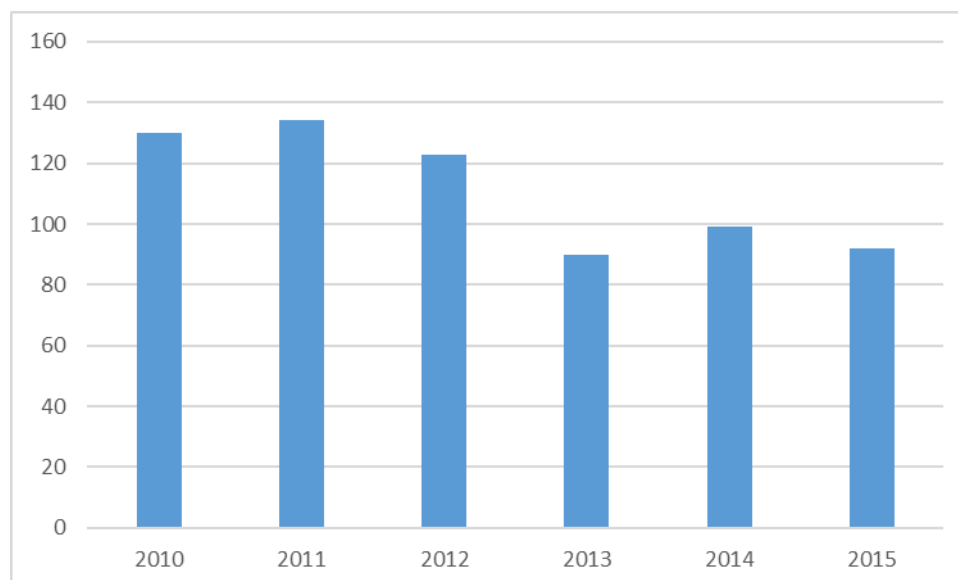
Źródło: Urząd Gminy Malczyce.

Ze względu na proces starzenia się społeczeństwa liczba osób niepełnosprawnych oraz długotrwale lub ciężko chorych, szczególnie w kategorii osób starszych, będzie rosła, a instytucje pomocowe muszą przygotować się na zwiększone wsparcie tej kategorii potrzebujących.

2.2.7. Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością

Macierzyństwo i wielodzietność same nie stanowią problemów społecznych, jednakże bardzo często pojawiają się problemy związane z realizacją funkcji macierzyńskiej oraz funkcjonowaniem rodzin wielodzietnych. Rodziny nie radzą sobie z opieką nad dzieckiem, nie potrafią właściwie realizować funkcji rodzicielskiej, w przypadku rodzin wielodzietnych często są zbyt obciążone aby poradzić sobie ze wszystkimi zadaniami.

Z różnych form wsparcia oferowanych przez GOPS korzystało ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa skorzystały w 2015 roku 92 rodziny. W ostatnich latach obserwujemy spadek liczby rodzin objętych wsparciem z tego powodu (ryc. 10.).

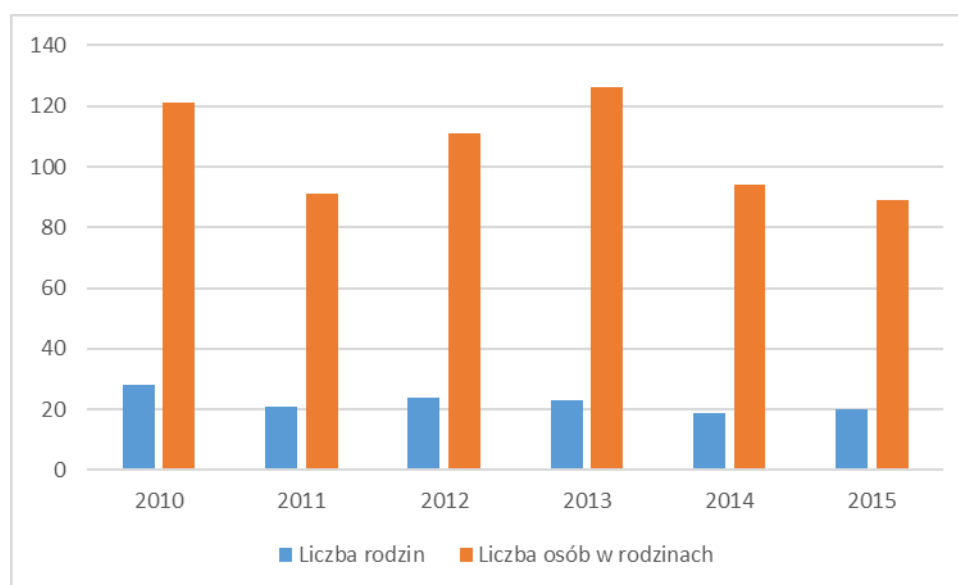


Ryc. 10. Liczba rodzin korzystających z różnych form pomocy oferowanych przez GOPS w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa

Źródło: GOPS w Malczycach.



Z pomocy społecznej w związku z koniecznością ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności) korzystało w 2015 roku 20 rodzin, w których żyło 89 osób. Liczba osób i rodzin uzyskujących wsparcie z tego tytułu ulegała w latach 2010-2015 niewielkim zmianom (ryc. 11.).



Ryc. 11. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu konieczności ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności)

Źródło: GOPS w Malczycach.

Prognozować należy utrzymywanie się na stałym poziomie problemów związanych z macierzyństwem i wielodzietnością.

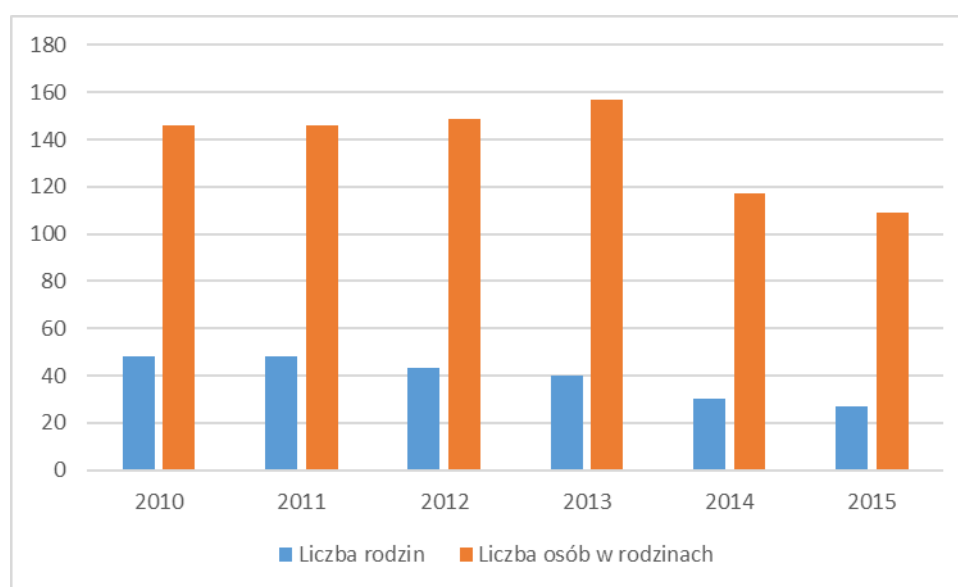
2.2.8. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Bezradność w sprawach rodzinnych jest jednym z rodzajów bezradności w ogóle lub w relacjach interpersonalnych. Wiąże się ona z brakiem umiejętności i problemami z realizacją zadań z zakresu opieki nad dziećmi, wychowywania dzieci oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, co najczęściej skutkuje problemami przejawianymi przez dzieci, w tym zachowaniami dysfunkcyjnymi. W koncepcji ustawy o pomocy społecznej bezradnością w sprawach opiekuńczych-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego bardziej zagrożone są rodziny niepełne i/lub wielodzietne. Nie oznacza to oczywiście, że w rodzinach pełnych, z jednym lub dwójką dzieci takie problemy nie występują. W rodzinach niepełnych



lub/i wielodzietnych przyjmować mogą one jednak większy zakres. W rodzinach niepełnych wynika to z faktu, że funkcje opiekuńczo-wychowawczą i prowadzenia gospodarstwa domowego realizuje jeden rodzic, zaś w rodzinach wielodzietnych problemy związane są z koniecznością opieki nad większą liczbą dzieci.

Z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczych-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2015 roku skorzystało 27 rodzin, w których żyło 109 osób. W ostatnich latach liczba rodzin korzystających z wsparcia z tego powodu zmalała (ryc. 12.).



Ryc. 12. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego

Źródło: GOPS w Malczycach.

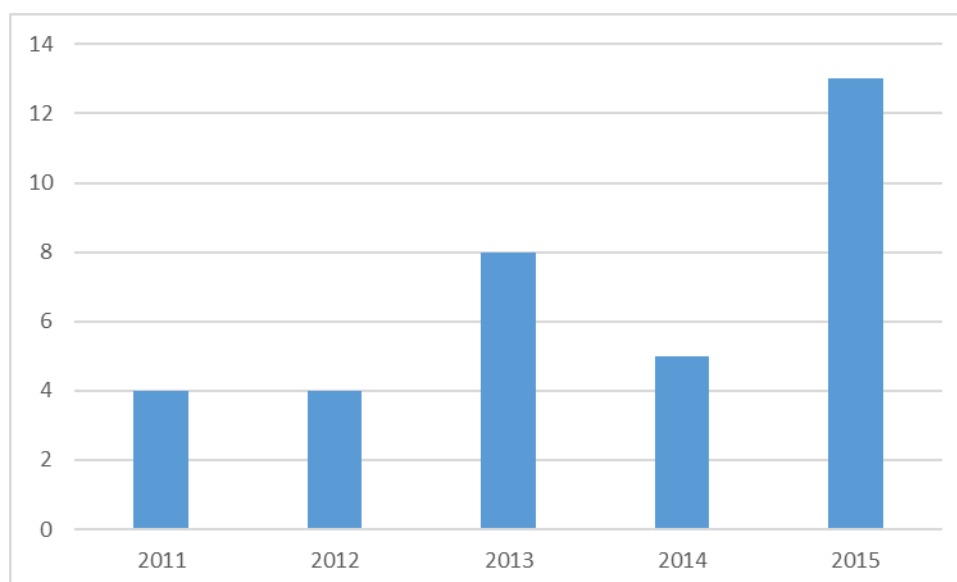
Ze względu na zwiększające się obciążenia rodzin związane z wychowaniem dzieci i prowadzeniem gospodarstwa domowego, coraz częstszy rozpad więzi rodzinnych i zmianę stylu życia prognozować należy zwiększanie się liczby rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.



2.2.9. Przemoc w rodzinie

Ważnym problemem społecznym jest kwestia przemocy, w tym przemocy w rodzinie. Problem ten również należy do trudno diagnozowalnych, a jego identyfikacja i rozwiązanie wymaga zaangażowania różnych instytucji.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc nie jest duża – w 2015 roku były to 2 rodziny, w 2014 roku – 5 rodzin²⁸. Problem przemocy oszacować można również analizując działalność Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2015 roku zespół powołał grupy robocze dla potrzeb wsparcia 13 rodzin (ryc. 13.). Obserwujemy w tym zakresie wzrost, w porównaniu do lat poprzednich. Z dużym prawdopodobieństwem jednak te działania nie obrazują wszystkich przypadków występowania przemocy w rodzinie.



Ryc. 13. Liczba rodzin którym Zespół Interdyscyplinarny udzielił wsparcia powołując grupy robocze

Źródło: GOPS w Malczycach.

Ze względu na prawdopodobny znaczący zakres ukrytego zjawiska przemocy w rodzinie oraz prowadzone działania uświadamiające i wspierające prognozować należy wzrost liczby diagnozowanych zjawisk przemocy w rodzinie.

²⁸ GOPS w Malczycach.



2.2.10. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

Do problemów społecznych silnie oddziałujących na jednostki i rodziny i rodzących sytuacje kryzysowe należą również zdarzenia losowe. Mogą one być spowodowane działaniem żywiołów lub sił przyrody (np. pożar, huragan, powódź), ale także mogą być spowodowane działaniami człowieka (np. włamania). Do szczególnego typu zdarzeń losowych zaliczyć też można zdarzenia powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. Cechą zdarzenia losowego jest nagłe wystąpienie, wywołanie poważnej sytuacji kryzysowej w życiu jednostki lub rodziny, w której wymaga ona natychmiastowej pomocy. W takich przypadkach wsparcia udziela również pomoc społeczna.

Zdarzenia losowe nie występują często – w 2015 roku pomocy społecznej z tego powodu udzielono 4 rodzinom, w 2014 roku – 1 rodzinie²⁹.

Ze względu na losowość występowania nieprzewidzianych wypadków i wydarzeń trudno prognozować zmiany w tym zakresie. Prawdopodobnie liczba zdarzeń losowych wymagających wsparcia rodzin przez instytucje pomocowe będzie się utrzymywała na stałym poziomie.

²⁹ GOPS w Malczycach.



2.3. Rozwiązywanie problemów społecznych w gminie Malczyce

2.3.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Do rozwiązywania problemów społecznych powołane są w gminie specjalne instytucje, wśród których najważniejszą rolę odgrywa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach (GOPS).

Ośrodek pomocy społecznej realizuje przede wszystkim zadania z zakresu pomocy społecznej, określone ustawą o pomocy społecznej³⁰, ale również wykonuje działania wynikające z innych ustaw, związane ze świadczeniami rodzinnymi, świadczeniem wychowawczym, Kartą Dużej Rodziny, dodatkami mieszkaniowymi, postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wspieraniem rodziny i pieczęią zastępczą oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Podkreślić należy, że poza Ośrodkiem wsparcia mieszkańcom udzielają również inne instytucje gminne, powiatowe oraz organizacje pozarządowe.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach zlokalizowany jest przy ul. Traugutta 15, w budynku Urzędu Gminy. Na dzień 10 września 2016 roku zatrudniał 10 pracowników, w tym kierownika, trzech pracowników terenowej pracy socjalnej (pracownika socjalnego, starszego pracownika socjalnego i specjalistę pracy socjalnej), asystenta rodziny, dwie opiekunki domowe, inspektora do spraw świadczeń rodzinnych i dodatków mieszkaniowych, referenta do spraw świadczenia wychowawczego (który realizuje również zadania związane z pomocą osobom uprawnionym do alimentów) oraz głównego księgowego.

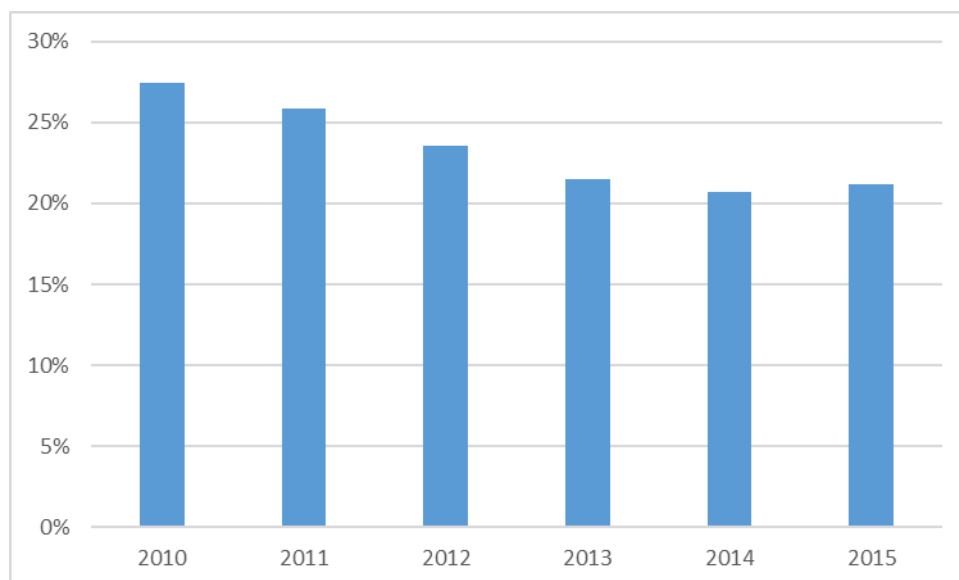
Z usług GOPS korzystają mieszkańcy gminy Malczyce. Szacunkowo można określić, że w ostatnich latach corocznie wsparciem objętych było około 21-27% mieszkańców gminy, biorąc pod uwagę zarówno pomoc społeczną, jak i inne zadania Ośrodka (ryc. 14). W 2015 roku pomocy udzielono 413 rodzinom (decyzje wydano 486 osobom), w których jest 1226 osób, co stanowi 21,15% ogółu mieszkańców gminy Malczyce.

Odsetek ludności korzystającej ze wsparcia GOPS zmienia się w kolejnych latach z jednej strony ze względu na zmianę zapotrzebowania na pomoc, z drugiej z powodu zmian wymogów w zakresie przyznawania świadczeń. W ostatnich latach najczęściej ze wsparcia Ośrodka korzystali mieszkańcy Szymanowa, Mazurowic, Chomiąży i Malczyc, w roku 2015 największy

³⁰ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.

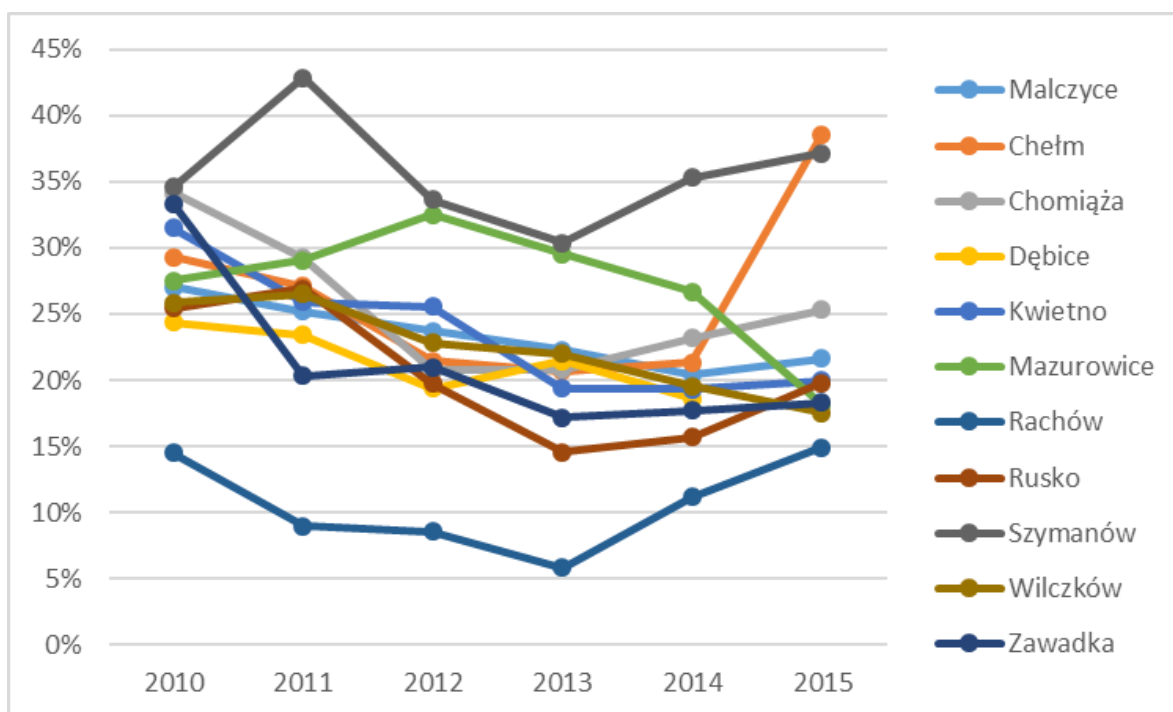


odsetek korzystających wystąpił wśród mieszkańców Chełma i Szymanowa. Najbardziej z pomocy korzystają mieszkańcy Rachowa (ryc. 15).



Ryc. 14. Korzystający z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jako % ogółu ludności gminy

Źródło: GOPS w Malczycach.

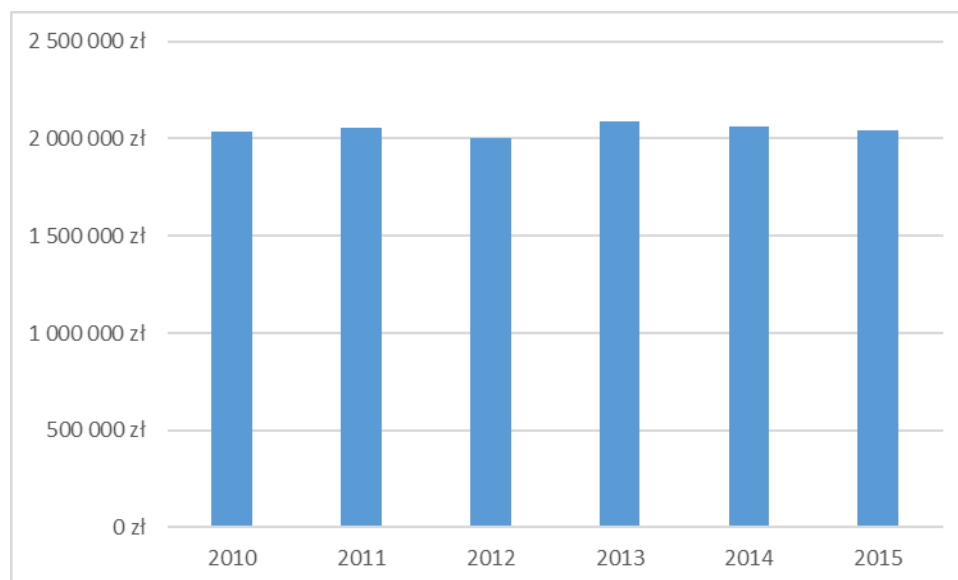


Ryc. 15. Korzystający z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jako % ogółu ludności w podziale na miejscowości

Źródło: GOPS w Malczycach.



Kwoty wsparcia udzielanego przez GOPS pozostają w ostatnich latach na podobnym poziomie i wynoszą nieco ponad 2 mln zł rocznie (ryc. 16).



Ryc. 16. Kwoty pomocy ogółem udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach

Źródło: GOPS w Malczycach.

Podstawowym obszarem działań Ośrodka jest udzielanie wsparcia zgodnie z ustawą o pomocy społecznej³¹. W tej sferze corocznie pomocą objętych było około 150-200 rodzin (tabela 13). Od roku 2010 zauważyć można spadek liczby rodzin objętych pomocą społeczną. Rodziny z dziećmi stanowiły w 2015 roku 40,3% rodzin korzystających z pomocy, zaś rodziny emerytów i rencistów 19,2%. Znaczący odsetek rodzin objętych pomocą stanowią gospodarstwa jednoosobowe – w 2015 roku stanowiły one 46,2% klientów. W przypadku rodzin z dziećmi dominują rodziny z jednym i dwójką dzieci, co wiąże się z przeciętną liczbą dzieci w rodzinach.

³¹ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.



Tabela 13. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie Malczyce

Wyszczególnienie	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodziny w tym o liczbie osób:	198	164	154	167	145	156	474	390	368	420	345	363
1	81	75	73	72	67	72	81	75	73	72	67	72
2	38	27	23	27	24	28	76	54	46	54	48	56
3	27	17	12	18	15	20	81	51	36	54	45	60
4	32	25	29	27	18	15	128	100	116	108	72	60
5	16	15	10	14	17	13	80	75	50	70	85	65
6 i więcej	4	5	7	9	4	8	28	35	47	62	28	50
Rodziny z dziećmi ogółem w tym o liczbie dzieci:	95	80	62	78	62	63	344	296	250	309	239	237
1	35	27	14	24	21	20	88	62	33	63	53	52
2	35	26	22	23	18	21	129	96	84	86	66	72
3	21	21	18	23	18	13	99	98	84	105	87	63
4	2	3	5	4	3	7	12	17	27	24	17	36
5	0	1	1	2	1	2	0	7	7	14	7	14
6	2	2	2	1	0	0	16	16	15	8	0	0
7 i więcej	0	0	0	1	1	0	0	0	0	9	9	0
Rodziny niepełne ogółem w tym o liczbie dzieci:	35	33	22	28	19	21	97	96	72	84	58	71
1	17	16	7	10	7	5	34	34	14	21	14	10
2	12	8	5	9	7	10	37	24	16	30	22	31
3	5	8	9	9	4	3	20	33	37	33	17	13
4 i więcej	1	1	1	0	1	3	6	5	5	0	5	17
Rodziny emerytów i rencistów ogółem w tym o liczbie osób:	39	35	31	31	28	30	75	68	71	71	54	47
1	22	19	15	16	15	19	22	19	15	16	15	19
2	8	8	6	6	7	8	16	16	12	12	14	16
3	3	3	3	1	2	1	9	9	9	3	6	3
4 i więcej	6	5	7	8	4	2	28	24	35	40	19	9

Źródło: GOPS w Malczycach.



Do najczęstszych przyczyn udzielania pomocy należą niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba (tabela 14). Podkreślić należy, że w latach 2010-2015 obserwujemy spadek liczby rodzin uzyskujących pomoc w związku z bezrobociem, co wiąże się z poprawą sytuacji na rynku pracy. Maleje także liczba rodzin wspieranych ze względu na chorobę, rośnie zaś liczba rodzin z osobami niepełnosprawnymi. Wzrosła również liczba rodzin wielodzietnych uzyskujących pomoc społeczną.

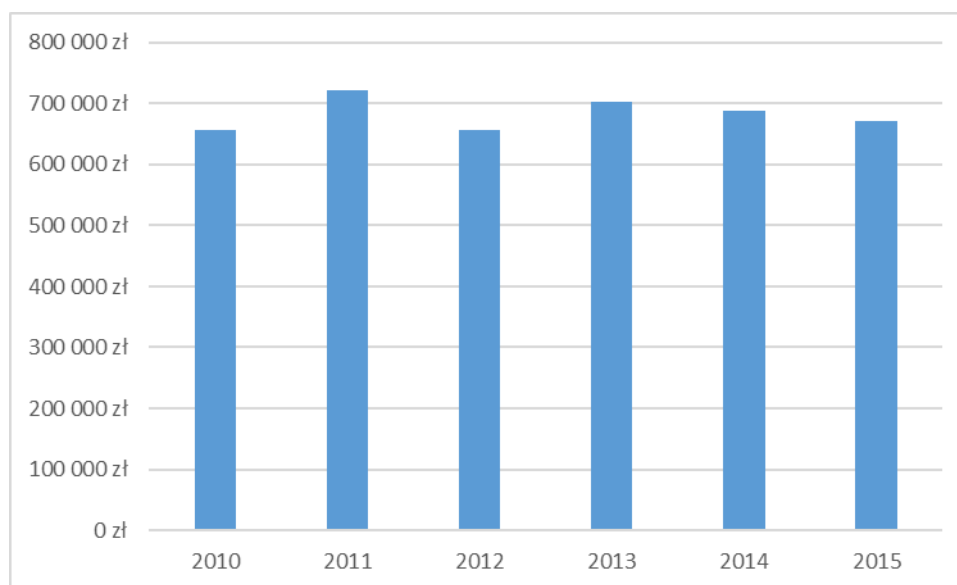
Tabela 14. Powody udzielenia pomocy społecznej w gminie Malczyce

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	17	12	31	26	27	20	30	18	47	40	45	29
Bezdomność	2	1	4	4	5	6	2	1	4	4	5	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	28	21	24	23	19	20	121	91	111	126	94	89
w tym wielodzietność	4	5	9	13	6	9	29	31	55	81	38	47
Bezrobocie	100	90	89	99	85	76	300	270	261	289	244	215
Niepełnosprawność	70	82	80	105	89	94	146	173	163	202	166	160
Długotrwała lub ciężka choroba	129	94	83	22	32	56	269	195	194	42	49	101
Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzeniu gosp. dom.	48	48	43	40	30	27	146	146	149	157	117	109
w tym rodziny niepełne	28	28	21	28	16	18	80	85	71	75	46	55
Rodziny wielodzietne	6	5	6	22	23	22	40	34	39	81	105	113
Przemoc w rodzinie	0	1	1	0	5	2	0	5	5	0	15	11
Alkoholizm	12	11	12	20	14	19	28	25	27	39	32	30
Narkomania	1	2	1	0	0	0	1	2	1	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1	2	0	1	1	1	1	5	0	1	1
Zdarzenie losowe Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	3	1	3	6	1	4	6	2	12	21	4	12

Źródło: GOPS w Malczycach.



Kwoty wydatkowane na pomoc społeczną w latach 2010-2015 ulegały niewielkim wahaniom, w 2015 roku na wsparcie z zakresu pomocy społecznej GOPS przeznaczył 670 350,51 zł (ryc. 17).



Ryc. 17. Kwoty pomocy udzielonej w ramach pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach

Źródło: GOPS w Malczycach.

Jednym z najistotniejszych zadań pomocy społecznej jest praca socjalna – działalność mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Pracę socjalną realizują pracownicy socjalni w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.

Rodzaje świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oferowane przez pomoc społeczną uzależnione są z jednej strony od potrzeb klientów, z drugiej zaś od zasad ich świadczenia i uprawnionych kategorii osób określonych ustawą o pomocy społecznej³². Do najważniejszych świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej przez GOPS w Malczycach należą:

- Zasiłki oraz pomoc w naturze: pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego,

³² Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r., poz. 182, tekst jednolity ze zm.



drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu, rehabilitacji, pomoc w naturze (m.in. żywność, odzież, obuwie);

- Wsparcie w postaci dożywiania prowadzone w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – w formie posiłków (dla dzieci w przedszkolach i szkołach) oraz zasiłku celowego przeznaczonego na zakup posiłku lub produktów żywnościowych;
- Wsparcie w postaci usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania (świadczonych bezpłatnie lub odpłatnie – zależnie od dochodu rodziny) oraz pobytu w domu pomocy społecznej (tabela 15).

Najwyższe kwoty wydatkowane są na usługi pobytu w domach pomocy społecznej (placówkach całodobowej opieki), usługi opiekuńcze (choć tylko 1 osobie usługi świadczone były nieodpłatnie), a także zasiłki stałe, przysługujące osobom, które w sposób trwały lub długofalowy nie mają możliwości uzyskiwania niezbędnych środków utrzymania własnym staraniem (całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności i spełniającym kryterium dochodowe). Ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa należy spodziewać się utrzymania takiej struktury wydatków i zwiększania się zapotrzebowania na usługi opiekuńcze oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

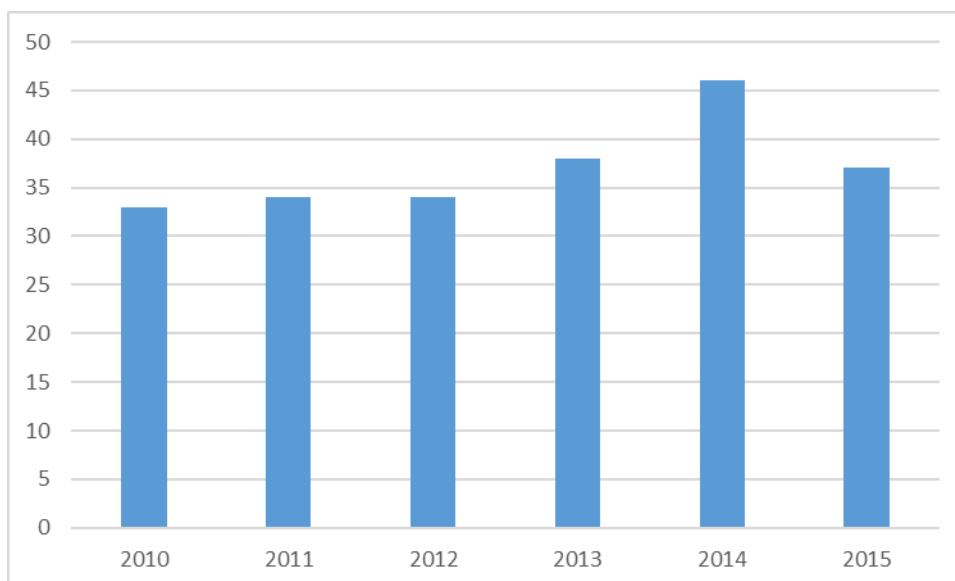
Kolejny obszar zadań realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach to udzielanie wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych, czyli pomocy dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Pomoc przysługuje zależnie od dochodu oraz określonego ustawowo metrażu mieszkania. Wysokość dodatku obliczana jest w oparciu o wydatki ponoszone na utrzymanie mieszkania. Wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych udzielano corocznie 33-46 rodzinom, w 2015 roku z pomocy skorzystało 37 rodzin (ryc. 18). Z pomocy korzystają głównie rodziny zamieszkujące lokale komunalne – w 2015 roku były to 23 rodziny. Kwoty wydatkowane na ten cel w ostatnich latach wzrosły, co wynika ze wzrostu kosztów utrzymania lokali (ryc. 19).



Tabela 15. Świadczenia z pomocy społecznej udzielone przez GOPS w Malczycach

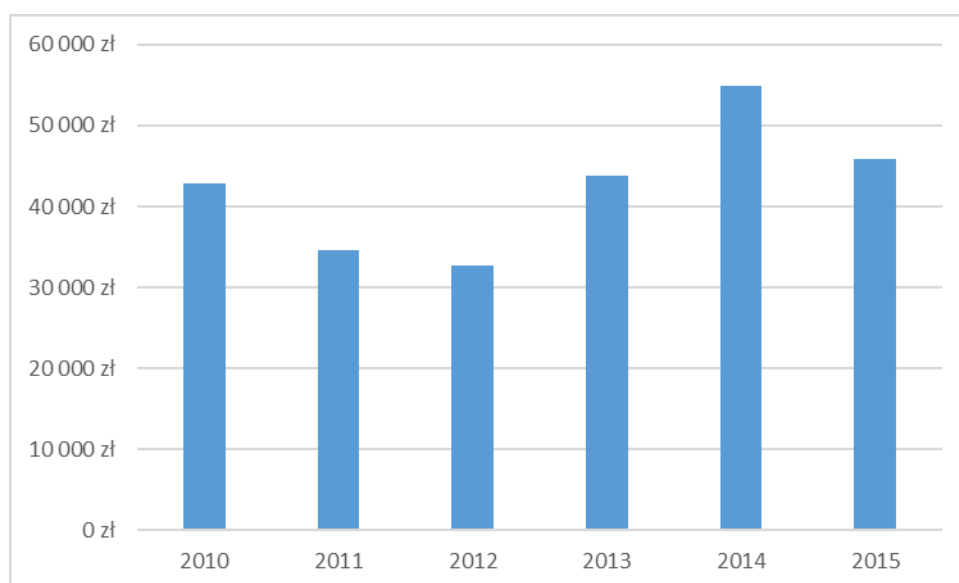
Rodzaj pomocy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą						Wysokość świadczeń					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Żywność	35	36	16	19	35	2	6280	5140	1840	1580	5700	402
Leki, rehabilitacja	27	40	34	44	33	29	8026	11310	8380	13103	9370	10708
Opłaty mieszkaniowe	36	45	31	60	38	21	7550	9310	9390	14679	9294	8250
Energia elektryczna	6	12	10	11	2	2	1140	2084	1363	2743	280	342
Remont, sprzęt AGD	5	11	7	12	8	12	971	5853	1107	5429	1515	3696
Odzież, obuwie	14	15	9	8	10	11	3260	2660	2300	1880	2410	1820
Opał	60	52	55	61	38	43	17935	13647	17998	16984	13714	16640
Podręczniki, przybory	9	12	14	15	15	9	3120	3880	6550	7600	8900	3950
Wypoczynek dzieci	4	7	3	3	6	12	662	4112	1131	1325	1310	785
Projekt „Aktywność drogą do sukcesu”	7	8	7	-	-	-	6619	7757	8400	-	-	-
Poszukiwanie pracy	2	1	1	3	3	2	850	50	150	450	684	150
Bezdomni (pobyt, przejazd)	1	-	4	3	2	2	50	-	653	1902	2752	1385
Pochówek	1	-	1	-	-	-	3450	-	3911	-	-	-
Zdarzenie losowe, klęska żywiołowa	6	-	3	6	-	4	20750	-	6000	2346	5000	11000
Specjalne zasiłki celowe	79	59	48	61	52	53	34512	28161	20428	26794	28319	28331
Zasiłki okresowe	71	82	73	80	71	76	73290	83500	76288	84873	75340	84698
Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	123	104	108	105	83	99	88136	75234	71980	88196	81878	73350
Domy pomocy społecznej	8	12	10	10	11	9	143800	262412	198687	203783	203921	173102
Zasiłki stałe	28	25	26	31	32	34	70875	76170	73478	117224	130345	134600
Usługi opiekuńcze	25	19	18	14	14	13	161554	122002	137149	103656	92173	100378
Opiekun prawny	1	1	1	1	2	2	3700	8400	8400	8627	14210	16760

Źródło: GOPS w Malczycach.



Ryc. 18. Liczba rodzin, które uzyskały dodatki mieszkaniowe w Malczycach

Źródło: GOPS w Malczycach.



Ryc. 19. Kwoty wydatkowane na dodatki mieszkaniowe przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach

Źródło: GOPS w Malczycach.

Od 1 stycznia 2014 roku osoba pobierająca dodatek mieszkaniowy i posiadająca umowę sprzedaży energii elektrycznej zawartą z przedsiębiorstwem energetycznym oraz zamieszkująca w miejscu dostarczania tej energii może ubiegać się również o dodatek



energetyczny. W 2015 roku z dodatków energetycznych skorzystało 17 rodzin, w których są 42 osoby. Wydatkowano na ten cel kwotę 2 097,19 zł, przyznając 152 świadczenia³³.

Ważnym obszarem działalności ośrodka pomocy społecznej jest realizowanie zadań określonych ustawą o świadczeniach rodzinnych³⁴. Świadczenia rodzinne przyznawane są na okres zasiłkowy, który – w stanie prawnym obowiązującym od 2009 roku – oznacza okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego. Do świadczeń rodzinnych należą:

- Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego (z tytułu urodzenia dziecka, wielodzietności, kształcenia i rehabilitacji dziecka, rozpoczęcia roku szkolnego, dojazdów do szkoły znajdującej się poza miejscem zamieszkania, korzystania z urlopu wychowawczego);
- Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy;
- Zasiłek dla opiekuna;
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe) .

Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku przyznawane są osobom spełniającym określone kryterium dochodowe³⁵, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka od początku 2013 roku również uzależniona jest od dochodu³⁶.

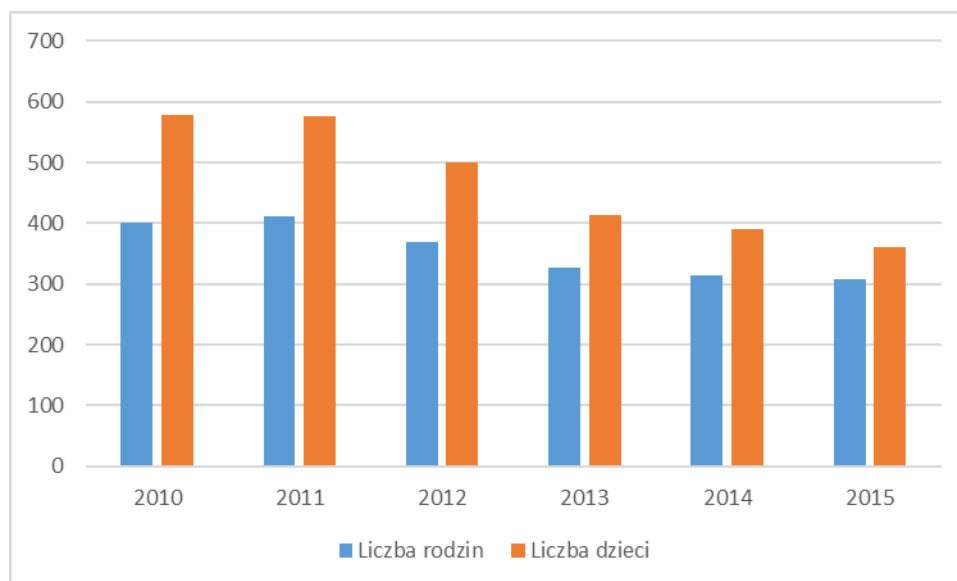
W 2015 roku z wsparcia w ramach świadczeń rodzinnych skorzystało 307 rodzin, w których wychowywało się 360 dzieci (ryc. 20). Podkreślić należy, że liczba rodzin uprawnionych do świadczeń rodzinnych ulega systematycznemu zmniejszeniu.

³³ GOPS w Malczycach.

³⁴ Ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, Dz.U. z 2003 r., nr 228, poz. 2255, tekst jednolity ze zm.

³⁵ Aktualnie obowiązujące (od 1.XI.2015 r.) kryterium dochodowe wynosi 674 zł, zaś w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym 764 zł.

³⁶ Kryterium dochodowe jest jednak w tym przypadku dużo wyższe i wynosi 1922 zł na osobę w rodzinie.



Ryc. 20. Liczba rodzin i dzieci uprawnionych do świadczeń rodzinnych wypłacanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach

Źródło: GOPS w Malczycach.

Do najliczniej przyznawanych świadczeń należą zasiłki rodzinne. Wśród dodatków do zasiłku rodzinnego najczęściej wykorzystywane są dodatki z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz podjęcia nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Wśród świadczeń opiekuńczych najczęściej wykorzystywany jest zasiłek pielęgnacyjny, przysługujący niepełnosprawnym dzieciom, osobom powyżej 75 roku życia oraz części niepełnosprawnych dorosłych. Często wykorzystywanym świadczeniem jest także świadczenie pielęgnacyjne wypłacane rodzicom (opiekunom) dzieci niepełnosprawnych rezygnującym z pracy w celu opieki nad dziećmi (tabela 16).

Tabela 16. Świadczenia rodzinne oraz zasiłki dla opiekunów udzielone przez GOPS w Malczycach

Wyszczególnienie	2013		2014		2015	
	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń
Zasiłki rodzinne						
W tym na dziecko w wieku:						
- Do ukończenia 5 roku życia	903	69 531	756	58 212	718	56 486
- Powyżej 5 roku życia, do ukończenia 18 roku życia	1 987	210 592	1 826	193 556	1 630	175 852



- Powyżej 18 roku życia, do ukończenia 21 roku życia	315	30 225	242	27 830	174	20346
- Powyżej 21 roku życia, do ukończenia 24 roku życia	8	920	24	2 760	27	3133
Dodatki do zasiłków rodzinnych w tym z tytułu:	1 895	221 637	1 558	173 364	1246	138244
- Urodzenia dziecka	19	19 000	17	17 000	8	8000
- Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	139	53 467	84	31 214	80	31293
- Samotnego wychowywania dziecka	219	37 230	150	25 260	92	16130
- Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, z tego w wieku:	365	28 160	317	24 420	267	21140
do 5 roku życia	52	3 120	47	2 820	48	3080
powyżej 5 roku życia	313	25 040	270	21 600	219	18060
- Rozpoczęcia roku szkolnego	194	19 400	183	18 300	148	14800
- Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania:	450	23 660	295	15 990	231	13008
na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	28	2 520	33	2 970	20	1860
na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	422	21 140	264	13 200	211	11148
- Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	509	40 720	509	40 720	420	34270
Ogółem zasiłki rodzinne z dodatkami	5 108	538 905	4 410	456 146	3795	394458
Zasiłki pielęgnacyjne	2 094	320 382	2 045	312 885	1979	302787
Świadczenia pielęgnacyjne	267	146 254	164	120 685	220	262360
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	84	8 400	0	0	0	0
Specjalny zasiłek opiekuńczy	8	3 813	17	8 840	12	6240
Ogółem zasiłki rodzinne z dodatkami i świadczenia opiekuńcze	7 561	1 017 754	6 636	898 556	6006	965845
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	30	30 000	40	40 000	34	34000
Razem świadczenia rodzinne	7 591	1 047 754	6 676	938 556	6040	999845
Zasiłek dla opiekuna	0	0	130	66 872	74	38064

Źródło: GOPS w Malczycach.



Kolejny rodzaj zadań realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Malczycach obejmuje zadania realizowane w ramach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³⁷. GOPS wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego³⁸ (tabela 17), prowadzi również działania wobec dłużników alimentacyjnych, w tym prowadzi działania na rzecz zwrotu kwot wypłaconych z funduszu alimentacyjnego (w 2015 roku udało się odzyskać kwotę 92 195,26 zł), zgłasza do Biur Informacji Gospodarczej (BIG) informacje o wysokości zadłużenia poszczególnych osób.

Tabela 17. Świadczenia alimentacyjne wypłacane przez GOPS w Malczycach

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób uprawnionych	76	79	84	79	76	65
Kwota wydatkowana na świadczenia alimentacyjne w zł	283 809,57	275 766,08	320 009,31	316 543,93	308 300,00	265 523,33
Liczba rodzin	48	49	47	44	45	40
Liczba osób w rodzinach	155	169	163	149	147	137

Źródło: GOPS w Malczycach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania na rzecz rodzin określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³⁹. Nakłada ona na gminy zadania polegające na przyjęciu i realizacji programu wspierania rodziny, zatrudnieniu asystenta rodziny (obligatoryjnie od 2015 roku) oraz współfinansowaniu pobytu dzieci z gminy umieszczonych w pieczy zastępczej.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniony jest asystent rodziny. W 2015 roku wsparciem asystenta rodziny objętych było 14 rodzin, w tym 2 rodziny na wniosek sądu.

W 2015 roku w pieczy zastępczej przebywało 19 dzieci z 10 rodzin, w tym 8 dzieci w rodzinach zastępczych i 11 w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

³⁷ Ustawa z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Dz.U. z 2007 r., nr 192, poz. 1378, tekst jednolity ze zm.

³⁸ Przysługują jeżeli egzekucja alimentów w okresie dwóch miesięcy poprzedzających złożenie wniosku jest bezskuteczna, a dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekroczył kwoty 725 zł.

³⁹ Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. z 2011 r., nr 149, poz. 887, tekst jednolity ze zm.



Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania rządowego programu dla rodzin wielodzietnych Karta Dużej Rodziny. W 2015 roku zarejestrowano 10 rodzin, dla których wydano 52 Karty Dużej Rodziny. Ogółem od początku wejścia w życie ustawy w 2014 roku zarejestrowano 44 rodziny, wydano 227 Kart Dużej Rodziny, w tym 81 dla osób dorosłych i 146 dla dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się również organizacją prac społecznie użytecznych dla bezrobotnych bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych, korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. W 2015 roku prace organizowane były w okresie od 2 do 31 marca. Skierowano do nich 5 osób, a realizowane przez nich zadania polegały na porządkowaniu terenów zielonych i parków oraz sprzątaniu przystanków w Malczycach, Kwietnie i Rusku.

Prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działania na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia czynią ten podmiot kluczowym ogniwem systemu rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

2.3.2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁴⁰ wymaga stworzenia gminnego systemu rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. W jego ramach niezbędne jest opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołanie zespołu interdyscyplinarnego, który będzie prowadził postępowania z zakresu Niebieskich Kart, przeprowadzanie procedur Niebieskiej Karty, prowadzenie szeroko pojętego poradnictwa, edukacji i tworzenia systemu interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W działaniach tych aktywnie uczestniczy pomoc społeczna, jednakże ideą są działania łączące aktywność różnych instytucji, m.in. ośrodka pomocy społecznej, Policji, oświaty czy ochrony zdrowia. Aktualnie działalność w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzona jest zgodnie z uchwałą nr IV/15/2015 Rady Gminy Malczyce z dnia 27 stycznia 2015 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020.

⁴⁰ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz.U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493, tekst jednolity ze zm.



Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powołany został na mocy zarządzenia nr 48/2011 Wójta Gminy Malczyce z dnia 12 września 2011 roku w sprawie powołania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Pierwsze posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego odbyło się 3 października 2011 roku gdzie drogą głosowania jawnego na przewodniczącą Aleksandrę Sykstus. Aktualnie Gminny Zespół Interdyscyplinarny działa w następującym składzie:

- Kaja Rejek – inspektor do spraw promocji gminy i uzależnień;
- Aleksandra Sykstus – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach;
- Anna Grycz – pedagog szkolny- Gimnazjum w Malczycach;
- Alina Stechnij – pedagog szkolny – Szkoła Podstawowa w Malczycach;
- Marzena Melska-Starczak – nauczyciel – Publiczne Przedszkole w Malczycach;
- Danuta Mróz – pielęgniarka szkolna – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Malczycach;
- Paweł Baran – Kierownik Rewiru Dzielnicowych w Malczycach;
- Józef Szremski – Ludowy Klub Sportowy Odra Malczyce;
- Izabela Głowacka – Kurator Zawodowy Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej;
- Krzysztof Ruszczyk – Kurator Zawodowy Sądu Rejonowego w Środzie Śląskiej⁴¹.

Szczegółowo zadania Zespołu Interdyscyplinarnego określone zostały uchwałą nr IV/15/2015 Rady Gminy Malczyce z dnia 27 stycznia 2015 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020. Powołany Zespół Interdyscyplinarny spotykał się w latach:

- 2011 – 1 raz;
- 2012 – 4 razy;
- 2013 – 4 razy;
- 2014 – 5 razy;
- 2015 – 4 razy.

⁴¹ Stan na 30.09.2016, GOPS Malczyce.



Liczba spotkań grup roboczych w latach 2011-2014 oscylowała między 7 a 13 spotkań, znaczący wzrost obserwujemy w roku 2015, kiedy to grupy robocze powołane dla 13 rodzin spotkały się 33 razy⁴².

Działalność Zespołu wspiera Punkt konsultacyjny, który mieści się w Domu Kultury w Malczycach. Przyjmuje w nim psycholog oraz terapeuta uzależnień. Niezbędna pomoc prawna udzielana jest przez prawników w Urzędzie Gminy.

Działania podejmowane przez Zespół oraz pomoc społeczną w związku z problemem przemocy zestawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Działania podejmowane przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Malczycach

Podejmowane działania	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość formularzy „Niebieska karta” założonych przez pomoc społeczną (GOPS, PCPR)	1	3	3	3	1
Ilość formularzy „Niebieska karta” założonych przez policję	0	2	0	2	14
Ilość formularzy „Niebieska karta” założonych przez oświatę	0	0	0	0	0
Ilość formularzy „Niebieska karta” założonych przez służbę zdrowia	0	0	0	0	0
Ilość rodzin z którymi pracowano w ramach grup roboczych na podstawie procedury „Niebieska karta”	1	4	5	3	11
Ilość rodzin z którymi pracowano w ramach grup roboczych bez procedury „Niebieska karta”	3	0	1	0	2
Ilość spotkań grup roboczych na podstawie procedury „Niebieska karta”	3	9	12	4	30
Ilość spotkań grup roboczych bez procedury „Niebieska karta”	9	0	1	0	3
Zamknięcie procedury „Niebieska karta”	0	0	5	1	5

Źródło: GOPS w Malczycach.

2.3.3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podmiotem prowadzącym działania na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, w tym realizuje zadania wynikające z uchwały nr XIX/98/2016 Rady Gminy Malczyce z dnia 29 lutego 2016 roku w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii na terenie Gminy Malczyce w 2016 r. Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania

⁴² GOPS Malczyce.



narkomanii jest dokumentem obligatoryjnym, przyjmowany jest corocznie i określa szczegółowo cele i zadania Komisji. Główne obszary działalności obejmują: działania w zakresie ograniczenia dostępności alkoholu i kontroli punktów sprzedaży alkoholu, zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w następującym składzie:

- Kaja Rejek - przewodniczący komisji;
- Renata Ciszewska- sekretarz komisji;
- Aleksandra Sykstus - członek komisji;
- Daria Wasielewska - członek komisji;
- Paweł Baran - członek komisji.

Od sierpnia 2016 roku bieżącym wdrażaniem celów i zadania Programu zajmuje się powołany przez Wójta Gminy Pełnomocnik do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Malczyce. Funkcję tę pełni Kaja Rejek⁴³.

Komisja prowadzi działania z zakresu kontrolowania zasad i warunków korzystania przez przedsiębiorców z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W 2015 roku na terenie gminy Malczyce funkcjonowało 13 punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz dwa punkty gastronomiczne sprzedające alkohol (tabela 19.).

⁴³ Zarządzenie nr 52/2016 Wójta Gminy Malczyce z dnia 23 sierpnia 2016 r. w sprawie powołania Pełnomocnika do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Malczyce.



Tabela 19. Zestawienie liczby mieszkańców i liczby punktów ze sprzedażą napojów alkoholowych na terenie gminy Malczyce

Miejscowość	2015	Liczba punktów sprzedaży alkoholu	Liczba punktów gastronomicznych sprzedających alkohol
Chełm	57	0	0
Chomiąża	424	1	0
Dębice	322	2	0
Kwietno	385	2	0
Mazurowice	369	0	1
Rachów	134	0	0
Rusko	308	1	0
Szymanów	97	0	0
Wilczków	531	1	0
Zawadka	60	0	0
Malczyce	3106	6	1
Gmina Malczyce	5793	13	2

Źródło: Uchwała nr V/30/2015 Rady Gminy Malczyce z dnia 24 lutego 2015 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na terenie gminy Malczyce w 2016 roku.

Osoby potrzebujące wsparcia, podobnie jak w przypadku przemocy w rodzinie, korzystać mogą ze wsparcia Punktu konsultacyjnego, w którym uzyskać mogą wsparcie psychologa i terapeuty uzależnień. W ramach profilaktyki uzależnień doposażanie są świetlice środowiskowe, utrzymywana jest baza sportowa i rekreacyjna dla dzieci i młodzieży (boiska, place zabaw). Działaniami profilaktycznymi objęte były dzieci i młodzież ze Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Malczycach oraz starsza młodzież.

Ważnym zadaniem Komisji jest pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom. Działania podejmowane przez Gminną Komisję oraz realizowane przez Punkt konsultacyjny zestawione zostały w tabeli 20.



Tabela 20. Zestawienie działań podejmowanych przez GKRPA i Punkt konsultacyjny

Podejmowane działania	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba osób zgłoszonych na leczenie odwykowe przez członków rodziny	3	6	3	2	1
Liczba osób zgłoszonych na leczenie odwykowe przez Policję	2	0	0	4	3
Liczba osób zgłoszonych na leczenie odwykowe przez kuratora Sądu Rejonowego	0	0	0	1	1
Liczba osób zgłoszonych na leczenie odwykowe przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	6	5	4	4	5
Liczba osób zgłoszonych na leczenie odwykowe przez inne instytucje, osoby (ksiądz)	1	0	1	3	0
Liczba osób wobec których Sąd wydał postanowienie leczenia niestacjonarnego	10	8	5	7	6
Liczba osób wobec których Sąd wydał postanowienie leczenia stacjonarnego	2	3	2	4	0
Liczba osób biorących udział w terapii w Punkcie Konsultacyjnym (psycholog)	45	54	75	14	23
Liczba terapii w Punkcie Konsultacyjnym (terapia uzależnień)	210	264	232	180	250
Liczba osób biorących udział w terapii w Wilczkowie	0	10	28	8	9
Liczba terapii w Wilczkowie	0	33	28	14	16

Źródło: Gmina Malczyce.

2.3.4. Pozostałe instytucje gminy Malczyce działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie działają również inne instytucje, realizujące cele społeczne w powiązaniu ze swoimi głównymi zadaniami. Wskazać tu można przede wszystkim na podmioty systemu oświaty, a także ochrony zdrowia i gospodarki mieszkaniowej.

W rozwiązywaniu problemów społecznych w odniesieniu do dzieci i młodzieży uczestniczą placówki systemu oświaty. Działalność w tym zakresie obejmuje wsparcie finansowe w postaci stypendiów, pomoc pedagogiczno-psychologiczną oraz wsparcie w nauce dzieci, które potrzebują pomocy, w tym mających specjalne potrzeby edukacyjne.

Wsparcie materialne udzielane jest w postaci stypendiów, zasiłków i wyprawek. Uczniowie Szkoły Podstawowej w Malczycach w 2015 roku skorzystali z następujących form pomocy materialnej:

- Stypendia szkolne o charakterze socjalnym – 28 uczniów;
- Stypendia naukowe za wybitne osiągnięcia w nauce w wysokości 100 zł – 9 uczniów;
- Rządowy program „Wyprawka szkolna” – 28 uczniów;



- Zasiłki szkolne – 7 uczniów.

Dodatkowo 65 dzieci skorzystało z wypoczynku letniego organizowanego przez szkołę w formie półkolonii. 5 dzieci za pośrednictwem GOPS wyjechało na kolonie letnie do Międzywodzia.

Uczniowie brali udział w programach profilaktycznych:

- „Trzymaj Formę” (140 osób);
- „Żyj smacznie i zdrowo” (24 osoby);
- „Znajdź właściwe rozwiązanie” (40 osób);
- „Cyberprzemoc” – 140 osób.

W przypadku uczniów Gimnazjum w Malczycach z rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna” skorzystał 1 uczeń, zasiłek szkolny przyznano 2 uczniom. Ze stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym skorzystało 10 gimnazjalistów. 2 uczniom przyznano stypendia naukowe i również 2 stypendia sportowe. Ponadto gimnazjaliści brali udział w następujących akcjach:

- „Rzuć palenie razem z nami”;
- „Tydzień bez agresji”;
- „Dopalaczom mówimy STOP”;
- „Światowy dzień walki z AIDS”;
- „Dzień bez papierosa”.

Dodatkowo w konsultacjach terapeutycznych wzięło udział 20 uczniów oraz 10 rodziców.

Młodzież i rodzice brali także udział w programach psychoedukacyjnych:

- Wyjazdowe zajęcia integracyjne – 43 osoby;
- Zajęcia zawodoznawcze z pracownikiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej – 52 osoby;
- Zajęcia zawodoznawcze. Wybór dalszej drogi kształcenia – 2 osoby;
- Spotkanie dla rodziców klas III – wybór dalszej drogi kształcenia – 35 osób.



2.3.5. Instytucje powiatowe działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Za rozwiązywanie problemów społecznych odpowiadają również instytucje powiatowe. Szczególne zadania mają one w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochrony zdrowia oraz pomocy bezrobotnym i ich aktywizacji. Do najważniejszych jednostek realizujących te zadania należą:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Wrocławska 2 (budynek starostwa), Środa Śląska – w jego ramach działa również Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, mieszczący się w Środzie Śląskiej, przy ul. Kilińskiego 28. PCPR realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej oraz społecznej osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Powiatowy Urząd Pracy, ul. Wrocławska 4, Środa Śląska;
- Powiatowy Zespół Placówek Oświatowych, w ramach którego funkcjonują: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Wrocławska 2, Środa Śląska oraz Filia Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej, ul. Wrocławska 10, Środa Śląska;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Typu Socjalizacyjnego, ul. Kilińskiego 30, Środa Śląska;
- Rodzinny Dom Dziecka nr 1, ul. Górna 13, Miękinia;
- Rodzinny Dom Dziecka nr 2, Głoska 46, Miękinia;
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Kilińskiego 28, Środa Śląska wraz z filią w Piersnie⁴⁴.

2.3.6. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe mogą działać na rzecz rozwiązywania problemów społecznych prowadząc aktywność samodzielną, jak i współpracując w tym zakresie z sektorem publicznym. Jak wynika z analizy działających w Malczycach podmiotów trzeciego sektora głównie zajmują się one sferą sportu i rekreacji, kulturą i organizacją czasu wolnego.

⁴⁴ Powiat Średzki, http://www.powiat-sredzki.pl/PL/1482/Jednostki_organizacyjne/.



Ten obszar stanowi również kluczową dziedzinę współpracy z samorządem. Na terenie gminy nie ma organizacji działających stricte na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Aktywne są kluby sportowe, które zagospodarują czas wolny dzieci i młodzieży, a wsparcie na swoją działalność otrzymują z Urzędu Gminy w ramach realizacji zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży.



2.4. Problemy społeczne w gminie Malczyce – wyniki badań

2.4.1. Analiza problemów społecznych w oparciu o badania empiryczne

Analiza przeprowadzona w oparciu o dostępne dokumenty i dane statystyczne uzupełniona została wynikami badań empirycznych. W diagnozie wykorzystano wyniki badań, które w 2012 roku, na próbie 66 osób, przeprowadził Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz wyniki badania ankietowego, przeprowadzonego na 190 mieszkańcach gminy, wykonanego dla potrzeb sporządzenia planu wyznaczenia terenu obszaru zdegradowanego w ramach prac nad gminnym programem rewitalizacji. Dodatkowo w celu określenia najważniejszych problemów społecznych Malczyc przeprowadzono badanie ankietowe na próbie 32 osób, które zawodowo zajmują się rozwiązywaniem problemów społecznych i rozwojem społecznym gminy. Ankiety wypełnili pracownicy radni, sołtysi i członkowie rad sołeckich, pracownicy Urzędu Gminy Malczyce, GOPS, instytucji oświatowych, przedstawiciele organizacji pozarządowych. Badanie przeprowadzono we wrześniu 2016 roku. Ze względu na dużą wiedzę pracowników zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych stanowią one cenny wkład w diagnozę problemów społecznych.

2.4.2. Badanie zrealizowane przez GOPS

Z badań przeprowadzonych w 2012 roku przez GOPS wynika, że najpilniejszymi problemami do rozwiązania w gminie Malczyce są bezrobocie (83,3% wskazań) i uzależnienia (74,2%). Natomiast tylko 3,0% ankietowanych uznało, że najważniejszym problemem w gminie Malczyce jest wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych.

Według ankietowanych ludzie nie potrafią poradzić sobie z problemem ubóstwa, niewydolnością materialną rodziny ze względu na brak pracy (71,2%), ale też ze względu na niechęć do podejmowania pracy, niezaradność życiową (54,5%). Dla 7,8% respondentów niepełnosprawność decyduje o niewydolności materialnej rodziny.

W przypadku uzależnień respondenci wskazali, że do głównych przyczyn należą: utrata pracy (56,3%), niezaradność życiowa (42,2%), skłonności do popadania w nałogi (40,9%), dostępność do środków psychoaktywnych i wzorce społeczne (25,8%). Ankietowani uznali, że na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin powinny być podejmowane następujące działania: pomoc psychologiczno-terapeutyczna, tworzenie klubów AA, grup wsparcia, profilaktyka



dzieci i młodzieży, profilaktyka dorosłych, pomoc medyczna. 81,8% respondentów uznało też, że najbardziej narażone na sięganie po używki są dzieci i młodzież.

Według ankietowanych w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych należałoby zwiększyć współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy (51,6%), stworzyć możliwość odpracowania zadłużeń mieszkaniowych (50,0%), organizować staże zawodowe, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne (45,5%), zwiększyć kompetencje bezrobotnych w zakresie aktywnego poszukiwania pracy (39%).

Respondenci proszeni o wskazanie przyczyn bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wskazali na: niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze (46,9%), wielodzietność (18,8%), niepełne rodziny (17,2%), bezrobocie (50,0%), ubóstwo (22,7%), uzależnienia (30,3%), przemoc w rodzinie (6,3%), niepełnosprawność/długotrwałą chorobę (1,5%). Wśród pomysłów na poprawę kompetencji rodzicielskich wskazać należy na następujące rozwiązania:

- Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę – 17,2%;
- Praca socjalna w środowisku – 20,3%;
- Pomoc asystenta rodziny – 25,8%;
- Pomoc sąsiedzka – 6,1%;
- Większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych – 21,2%;
- Wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych, niepełnych – 16,2%;
- Konstruktywna oferta spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież – 28,8%;
- Profilaktyka i terapia uzależnień – 9,1%;
- Aktywizacja osób bezrobotnych – 36,4%;
- Tworzenie mieszkań socjalnych – 9,1%⁴⁵.

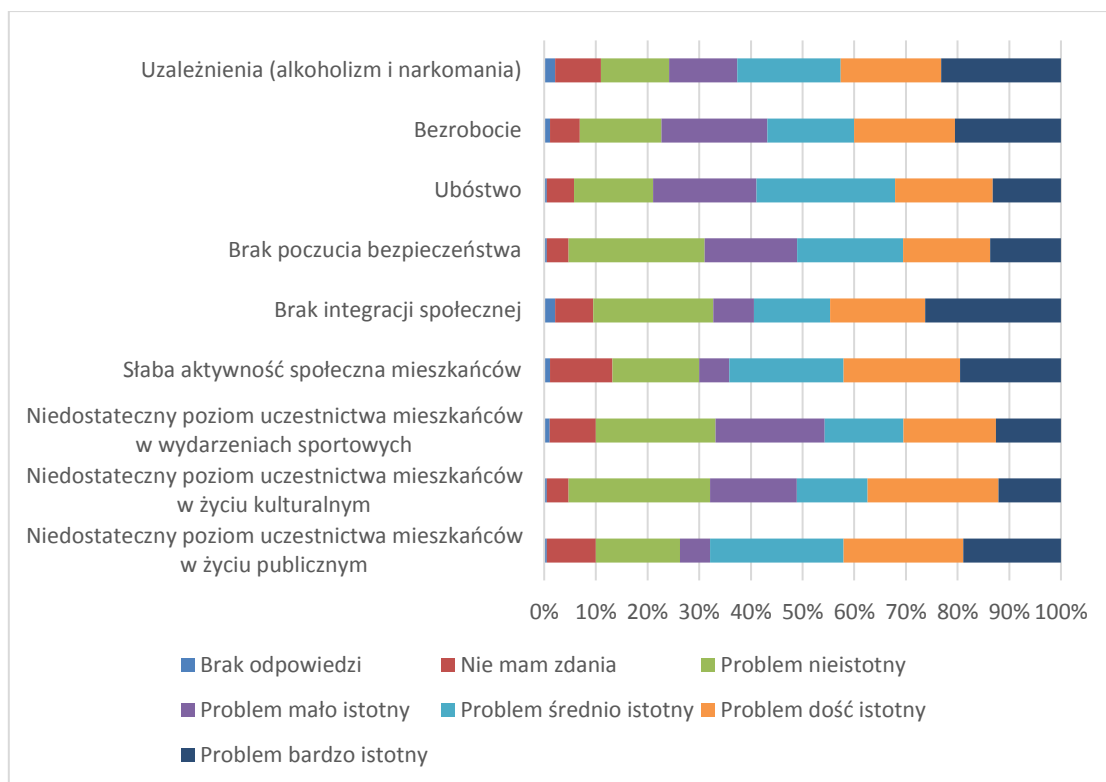
2.4.3. Badanie dla potrzeb sporządzenia planu wyznaczenia terenu obszaru zdegradowanego

W badaniu ankietowym, wykonanym w 2016 roku na potrzeby sporządzenia planu wyznaczenia terenu obszaru zdegradowanego dla potrzeb przygotowania gminnego programu rewitalizacji, mieszkańcy zapytani zostali o istotność problemów obecnych w sferze

⁴⁵ GOPS w Malczycach.



społecznej, technicznej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i gospodarczej⁴⁶. Problemy najczęściej uznane przez mieszkańców za dość istotne i bardzo istotne to brak integracji społecznej, uzależnienia (alkoholizm i narkomania), niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i słaba aktywność społeczna mieszkańców. Mieszkańcy widzą też problem bezrobocia, w mniejszym nieco zakresie uważają za istotny problem ubóstwa (ryc. 21).



Ryc. 21. Ocena problemów w sferze społecznej – wyniki badania ankietowego mieszkańców Malczyce

Źródło: Raport z badania ankietowego. Badanie ankietowe dotyczące wyznaczenia obszarów zdegradowanych – Gmina Malczyce, Wrocław 2016.

2.4.4. Badanie dla potrzeb analizy problemów społecznych na terenie gminy Malczyce

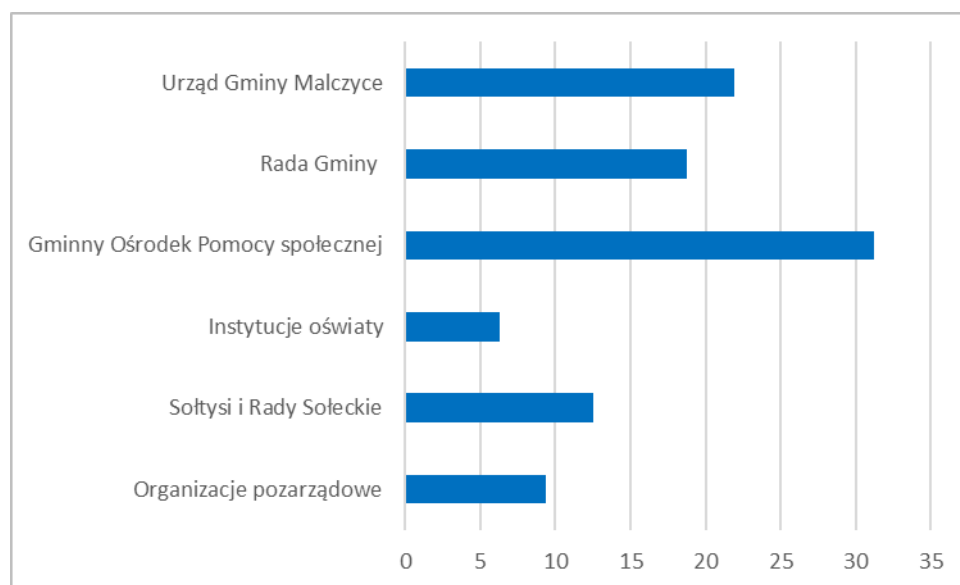
W ramach prac nad analizą problemów społecznych na terenie gminy Malczyce przeprowadzono badania ankietowe wśród osób zawodowo zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych. Taka decyzja wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze, badania te uzupełniają wcześniejsze badania empiryczne przeprowadzone na mieszkańcach gminy. Po

⁴⁶ Raport z badania ankietowego. Badanie ankietowe dotyczące wyznaczenia obszarów zdegradowanych – Gmina Malczyce, Wrocław 2016.



drugie, osoby zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych mają większą wiedzę w tym zakresie i najczęściej lepiej potrafią ocenić sytuację społeczną na terenie gminy.

Badanie zrealizowano we wrześniu 2016 roku, udział w nim wzięły 32 osoby reprezentujące Radę Gminy, sołtysów i rady sołeckie, Urząd Gminy Malczyce, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, instytucje oświaty oraz organizacje pozarządowe (ryc. 22.)



Ryc. 22. Struktura respondentów wypełniających ankietę

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dotyczącym ogólnej analizy jakości i warunków życia w mieście respondenci oceniali różne wymiary składające się na jakość i warunki życia w sferze społecznej. Podkreślić należy, że wystawiono niewiele ocen bardzo dobrych, ale już oceny dobre pojawiały się bardzo często. Najwięcej oceny dobrych i bardzo dobrych ankietowani wystawili infrastrukturze sportowej i ofercie sportowej, dostępności handlu i usług, ofercie edukacyjnej szkół, pomocy społecznej i wsparciu rodzin z problemami.

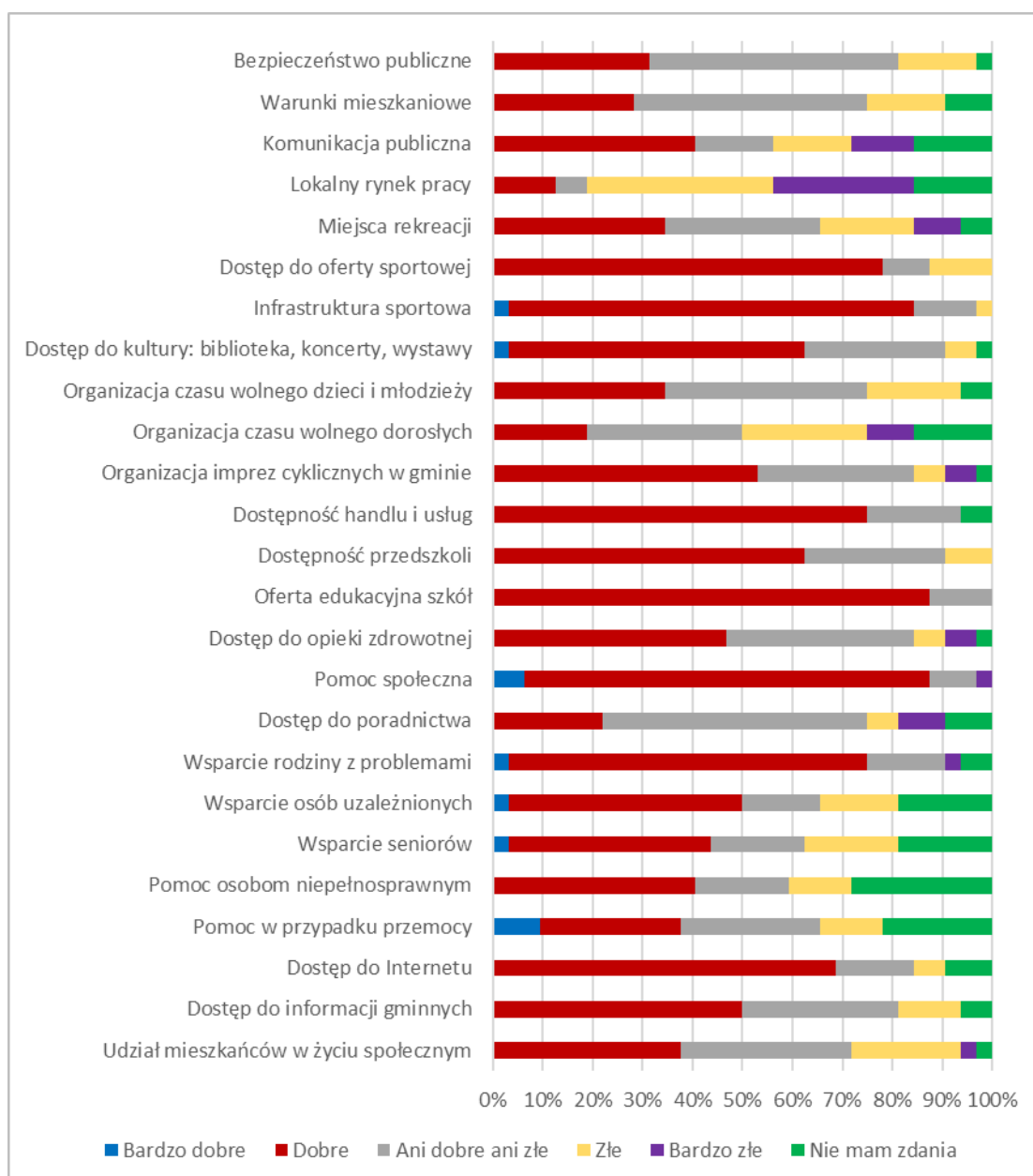
Połowa i więcej respondentów pozytywnie (dobrze i bardzo dobrze) oceniła również dostęp do kultury (bibliotek, koncertów, wystaw), organizację imprez cyklicznych, dostępność przedszkoli, wsparcie osób uzależnionych, dostęp do Internetu oraz do informacji gminnych.

Najgorzej oceniony został lokalny rynek pracy – aż 66% osób wskazało, że sytuacja na nim jest zła lub bardzo zła, a jedynie 13% sytuację oceniło jako dobrą. Ten wymiar wyróżnia się negatywną oceną spośród innych i wyraźnie pokazuje, że pomimo korzystnej stopy bezrobocia działania na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy są niezbędne.



Krytycznie – po 28% głosów negatywnych (źle i bardzo źle) ocenione zostały komunikacja publiczna oraz miejsca rekreacji. Wątki te pojawiły się również na warsztacie diagnostycznym, co wskazuje, że ta sfera również powinna stać się obszarem działań władz gminy.

Respondenci wskazali też na niedostatki w sferze organizacji czasu wolnego dorosłych – 34% oceniło tą sferę źle lub bardzo źle, a zaledwie 19% dobrze (nie przyznano ocen bardzo dobrych). Znacznie lepiej oceniona została organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, co wskazuje na koncentrację działań na tej właśnie kategorii. Konieczne jest poszerzenie oferty kulturalnej o propozycje dla osób dorosłych (ryc. 23.).

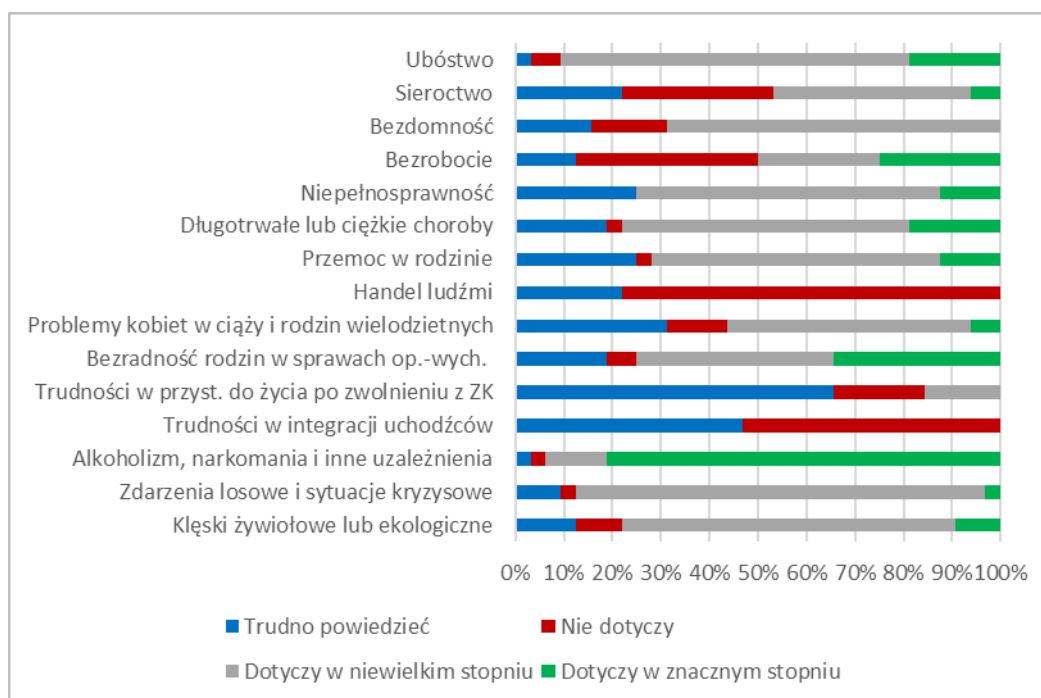


Ryc. 23. Ocena warunków życia w gminie Malczyce w określonych wymiarach



Źródło: Opracowanie własne.

Próba określenia przez respondentów najważniejszych problemów społecznych dotyczących mieszkańców pozwoliła na wskazanie jednej dominującej kwestii – uzależnień oraz czterech dodatkowych: bezradności rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocia, ubóstwa oraz długotrwałych lub ciężkich chorób (ryc. 24.). Problemy te cechują się znaczącą dotkliwością społeczną i często współwystępują ze sobą, co wymaga znaczącej pracy na rzecz wsparcia osób i rodzin w ich przezwyciężeniu. Pytanie o jeden, najistotniejszy problem społeczny potwierdziło wcześniejsze ustalenia. 66% respondentów zadeklarowało, że najistotniejszym problemem jest kwestia uzależnień (ryc. 25.).



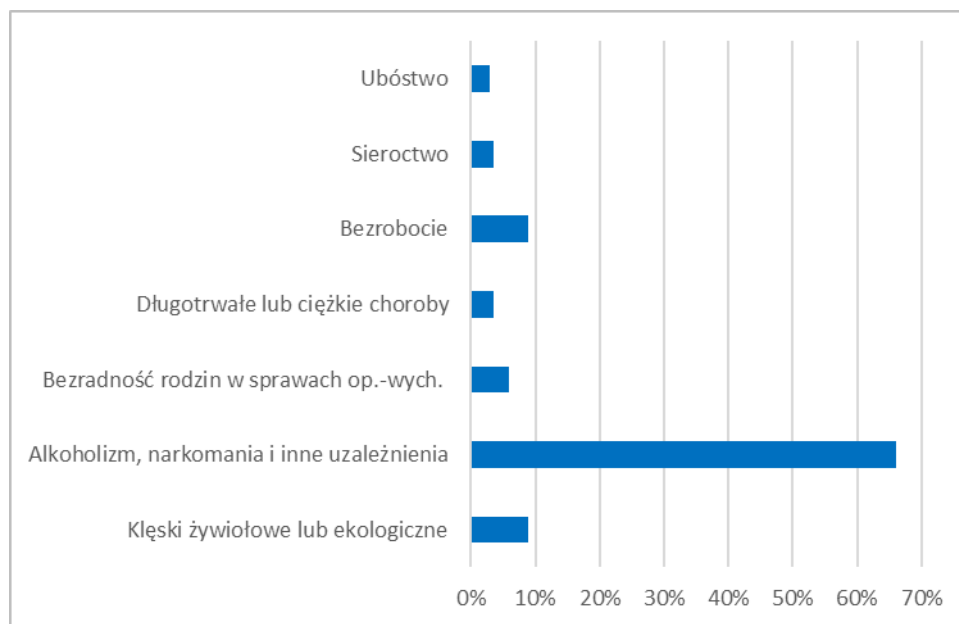
Ryc. 24. Problemy społeczne dotyczące mieszkańców gminy Malczyce

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród wszystkich wymienionych problemów (wskazanych na ryc. 24.) za najistotniejsze respondenci uznali też bezrobocie, bezradność, rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, klęski żywiołowe lub ekologiczne, ubóstwo, sieroctwo oraz długotrwałe lub ciężkie choroby (ryc. 25.). 28% respondentów wskazało, że na terenie gminy Malczyce występują również inne, niewskazane na liście, problemy społeczne. Należą do nich:



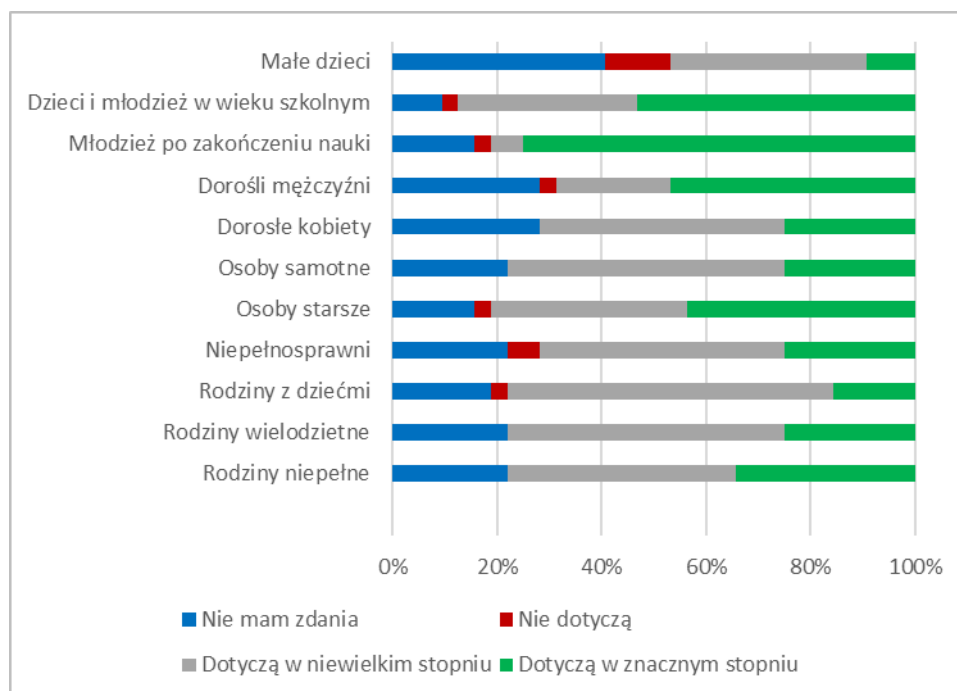
- Problemy mieszkaniowe, szczególnie rodzin z dziećmi, w tym problem z dostępem do lokali komunalnych i socjalnych;
- Niski standard życia mieszkańców;
- Brak miejsc pracy;
- Nieumiejętność gospodarowania wolnym czasem;
- Bierność i niechęć do zmiany sytuacji.



Ryc. 25. Najważniejszy problem społeczny w gminie Malczyce

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując kategorie społeczne, których dotyczą problemy, respondenci zdecydowanie wskazali na młodzież kończącą naukę, dzieci i młodzież w wieku szkolnym, dorosłych mężczyzn oraz osoby starsze (ryc. 26.). Grupy te wymagają szczególnego zainteresowania ze strony władz gminy i wsparcia ich sytuacji życiowej.

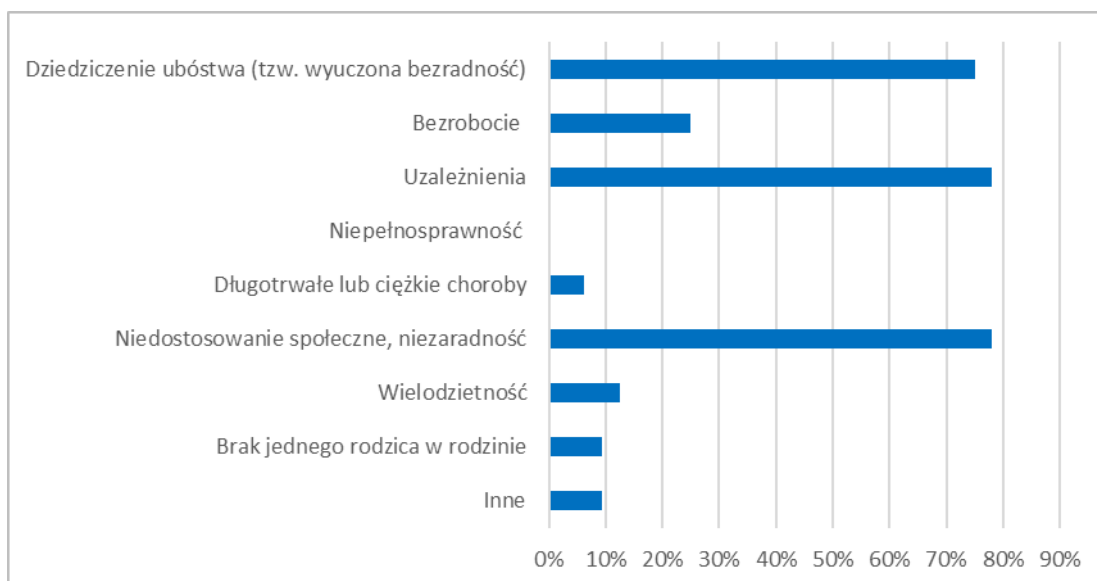


Ryc. 26. Kategorie społeczne, których dotyczą problemy społeczne w gminie Malczyce

Źródło: Opracowanie własne.

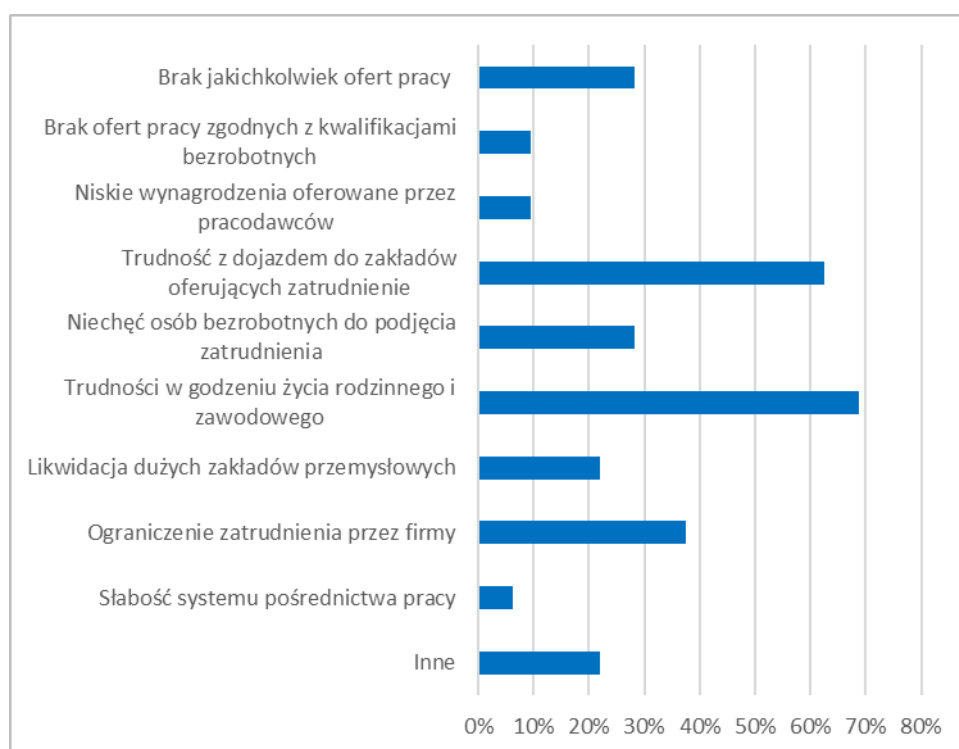
Respondenci zapytani zostali o przyczyny ubóstwa i bezrobocia. W odniesieniu do ubóstwa ankietowani wskazali na trzy główne przyczyny: dziedziczenie ubóstwa (wyuczoną bezradność rodzin, którą dziedziczy kolejne pokolenie), uzależnienia oraz niedostosowanie społeczne, niezaradność (ryc. 27.). Wskazując na „inne” przyczyny ubóstwa respondenci wymienili niechęć do zmiany sytuacji, bierność i oczekiwanie wyłącznie na pomoc społeczną.

Wśród przyczyn bezrobocia pojawia się więcej czynników – dominują jednak problemy związane z godzeniem życia zawodowego i rodzinnego oraz z dojazdem do zakładów oferujących zatrudnienie. Do istotnych w opinii respondentów przyczyn bezrobocia należy zaliczyć też przyczyny leżące po stronie rynku pracy, jak: brak ofert pracy, ograniczanie zatrudnienia przez firmy, likwidację zakładów przemysłowych, ale również niechęć osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia (ryc. 28.). Respondenci wskazali wprawdzie na istnienie „innych” przyczyn bezrobocia, ale ich nie wymienili.



Ryc. 27. Główne przyczyny ubóstwa w gminie Malczyce*

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze przyczyny ubóstwa
 Źródło: Opracowanie własne.



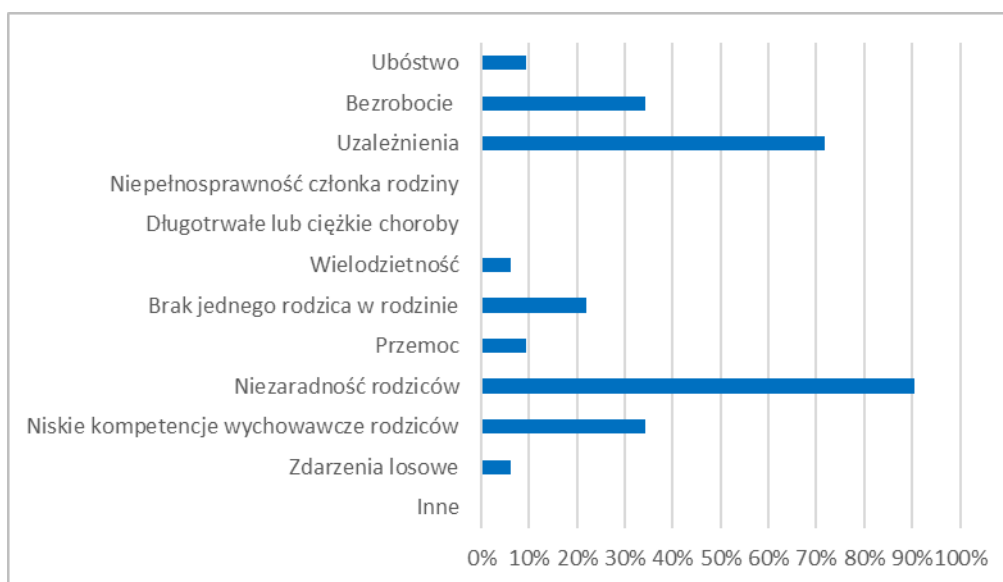
Ryc. 28. Główne przyczyny bezrobocia w gminie Malczyce

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze przyczyny bezrobocia
 Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci poproszeni zostali o wskazanie na główne problemy rodzin z dziećmi, osób niepełnosprawnych, starszych i chorych.



W przypadku rodzin z dziećmi ankietowali za główne problemy uznali niezaradność rodziców oraz uzależnienia. Do ważnych należą też bezrobocie, niskie kompetencje wychowawcze i brak jednego rodzica w rodzinie (ryc. 29).

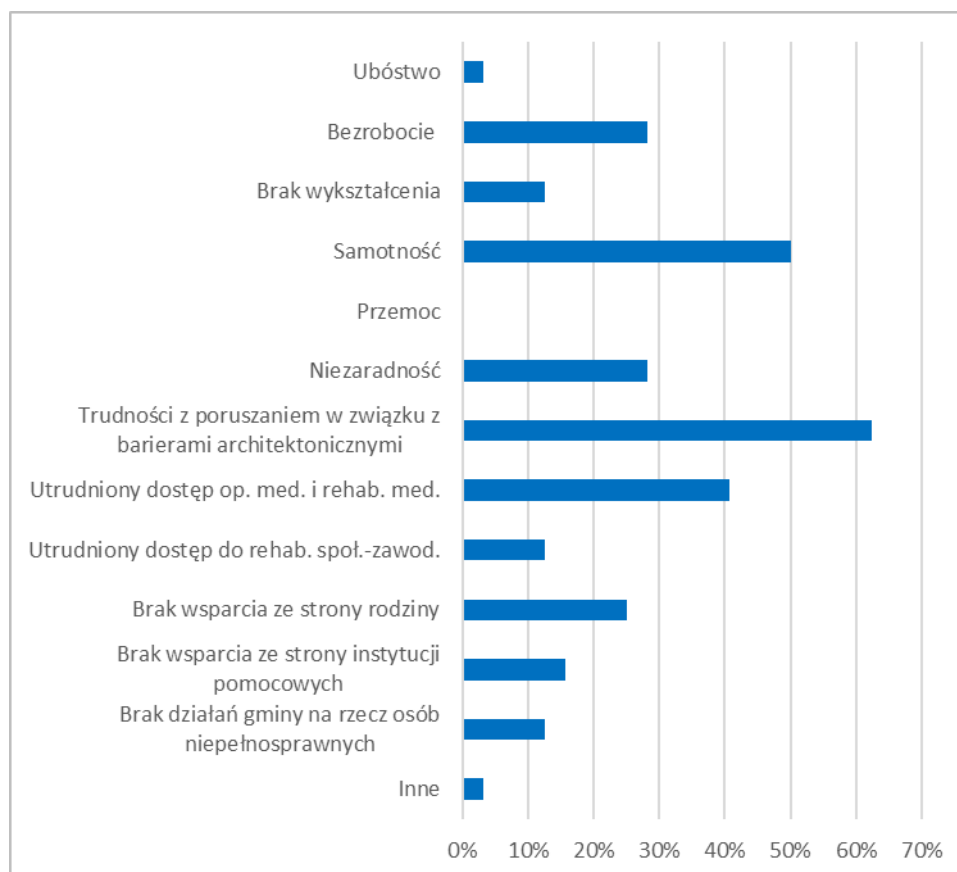


Ryc. 29. Główne problemy rodzin z dziećmi w gminie Malczyce

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze problemy

Źródło: Opracowanie własne.

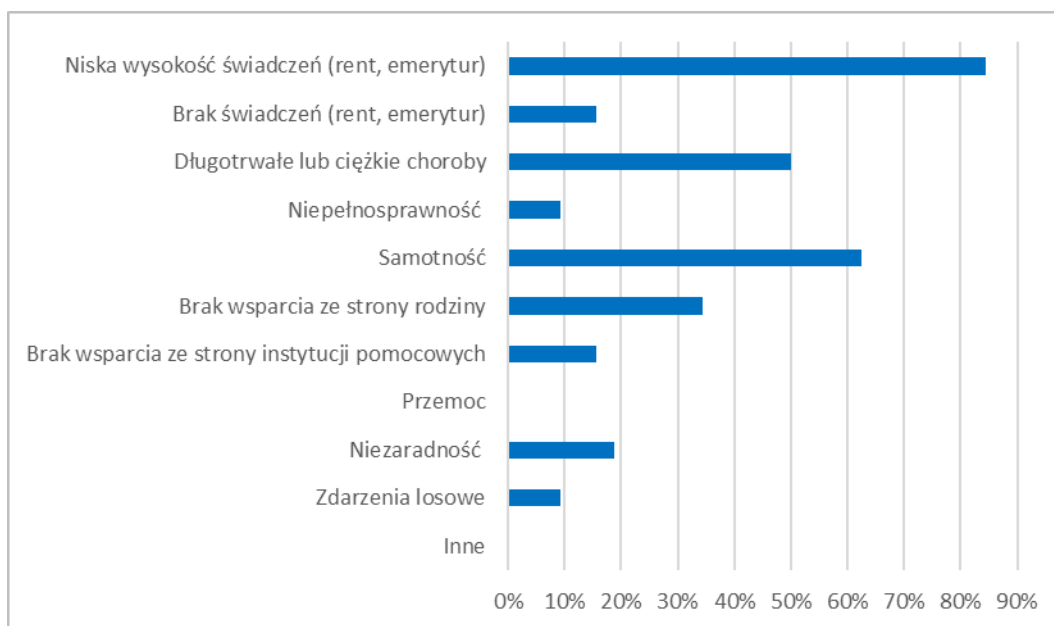
Dużo większe zróżnicowanie problemów pojawia się w przypadku kategorii osób niepełnosprawnych. Dominują trudności z poruszaniem w związku z barierami architektonicznymi, ale istotne są też samotność, utrudniony dostęp do opieki medycznej i rehabilitacji medycznej, bezrobocie i niezaradność oraz brak wsparcia ze strony rodziny czy instytucji pomocowych (ryc. 30.). Wśród problemów określonych jako „inne” pojawiła się kwestia odmowy zamieszkania w całodobowej placówce. Wielość problemów wskazuje na konieczność wieloaspektowych działań skierowanych do niepełnosprawnych.



Ryc. 30. Główne problemy niepełnosprawnych w gminie Malczyce

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze problemy
 Źródło: Opracowanie własne.

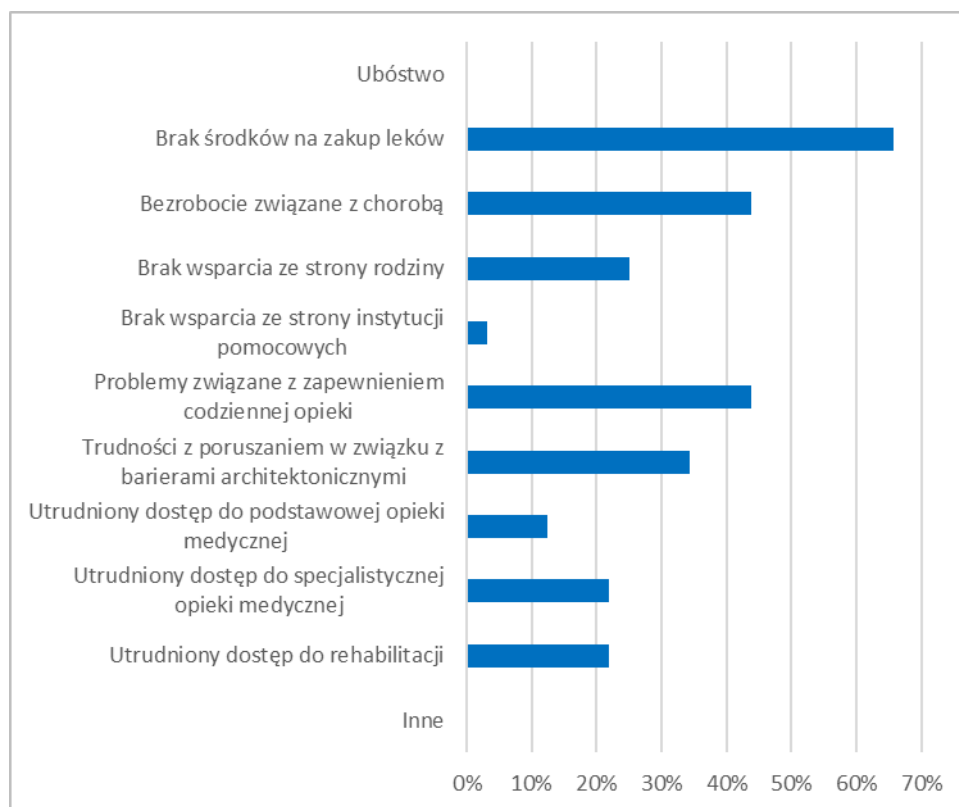
Ważnymi problemami, szczególnie w związku ze starzeniem się społeczeństwa są problemy osób starszych. Osoby starsze często zmagają się z chorobami i niepełnosprawnościami, co czyni ich sytuację szczególnie dotkliwą. Ponadto wielu seniorów prowadzi jednoosobowe gospodarstwa domowe, nie mając też wsparcia zamieszkującej w pobliżu rodziny. Za kluczowy problem osób starszych uznano kwestię ekonomiczną – niską wysokość świadczeń, które nie pozwalają na pokrycie wszystkich wydatków i godne życie. Kolejny ważny problem to samotność, współwystępująca często z brakiem wsparcia ze strony rodziny. Za ważny uznano też problem długotrwałych lub ciężkich chorób (ryc. 31.). Widać więc, że osoby starsze potrzebują zarówno wsparcia ekonomicznego, usługowego, jak i aktywizacji społecznej i organizacji czasu wolnego.



Ryc. 31. Główne problemy osób starszych w gminie Malczyce

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze problemy
 Źródło: Opracowanie własne.

Do problemów osób długotrwałe lub ciężko chorych respondenci zaliczyli przede wszystkim brak środków na zakup leków, problemy związane z zapewnieniem codziennej opieki i bezrobocie związane z chorobą. Wskazano również na inne problemy związane z dostępem do opieki zdrowotnej, poruszaniem się czy wsparciem rodziny (ryc. 32).

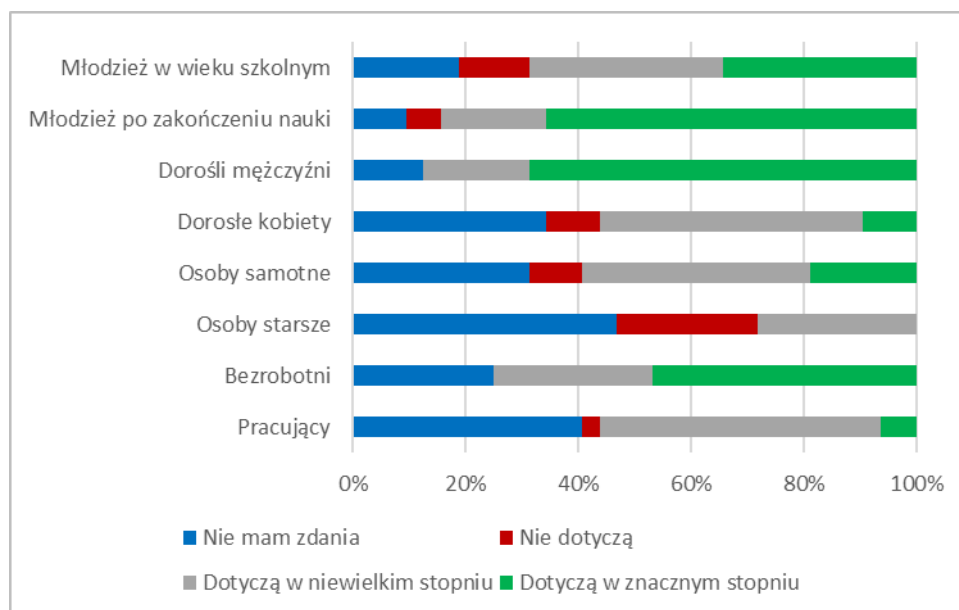


Ryc. 32. Główne problemy osób długotrwale lub ciężko chorych w gminie Malczyce

* Respondenci mogli wskazać maksymalnie 3 najważniejsze problemy

Źródło: Opracowanie własne.

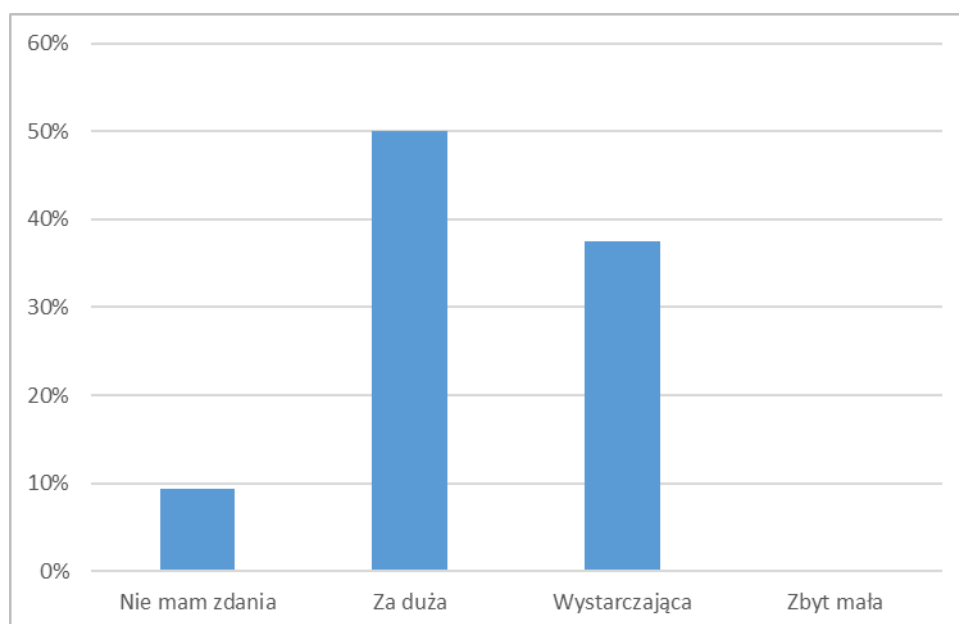
Osoby badane stwierdziły, że problem uzależnień dotyczy przede wszystkim dorosłych mężczyzn oraz młodzieży po zakończeniu nauki. Bardziej narażeni są też bezrobotni oraz młodzież szkolna (ryc. 33.). Wskazuje to, że działania profilaktyczne muszą być skierowane do dzieci i młodzieży aby przeciwdziałać uzależnieniom, a pomoc dla osób uzależnionych powinna być dostępna zarówno dla młodzieży, jak i dla dorosłych.



Ryc. 33. Kategorie społeczne, których dotyczy problem uzależnienia w gminie Malczyce

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza kwestii dotyczących uzależnień wiąże się z analizą dostępności do substancji uzależniających. Połowa ankieterowanych uważa, że na terenie gminy jest za dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych, nikt nie uznał, że jest ich zbyt mało (ryc. 34.).

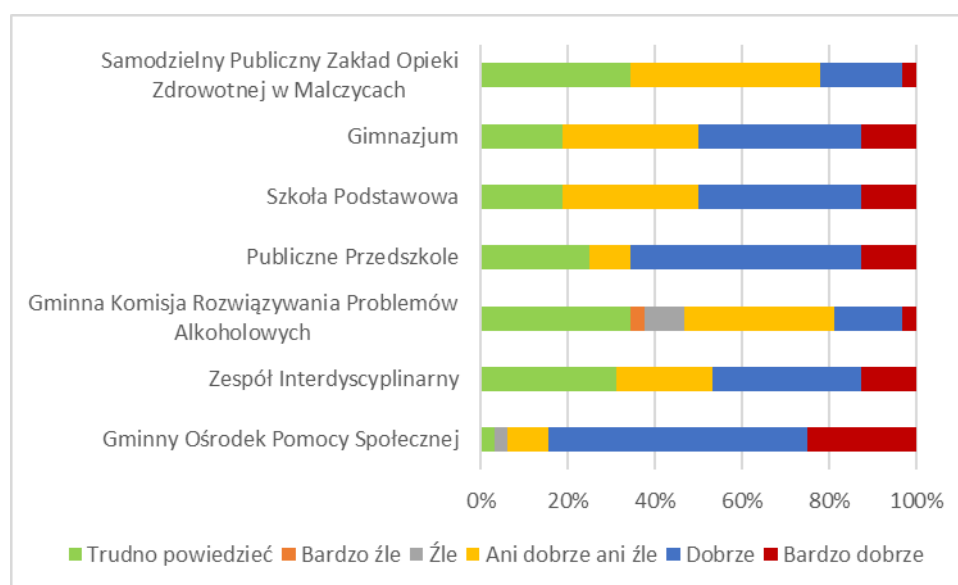


Ryc. 34. Ocena liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Malczyce

Źródło: Opracowanie własne.



W ocenie respondentów gminne instytucje odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów społecznych dobrze wywiązują się z nałożonych na nie zadań. Najwyżej oceniona została praca GOPS – 84% uznało, że dobrze lub bardzo dobrze wypełnia swoje zadania. 66% ankietowanych jest usatysfakcjonowana pracą przedszkola, a połowa pracą gimnazjum i szkoły podstawowej. Najniżej oceniono pracę Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zakładu Opieki Zdrowotnej (ryc. 35.).



Ryc. 35. Ocena działalności instytucji gminnych w sferze rozwiązywania problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci jako osoby zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych poproszeni zostali o wskazanie najistotniejszych działań koniecznych do podjęcia w sferze społecznej. Respondenci zaproponowali działania w następujących obszarach:

- Wsparcie mieszkaniowe – zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych, utworzenie mieszkań chronionych, poprawa infrastruktury mieszkaniowej;
- Przestrzeń publiczna – dbałość o estetykę obiektów, tworzenie miejsc rekreacji, stworzenie miejsca z bezpłatnym dostępem do Internetu, kontrola sprzedaży alkoholu na terenie gminy;
- Wsparcie dzieci i młodzieży – zajęcia dla dzieci na wsiach, organizacja czasu wolnego młodzieży, włączenie dzieci i młodzieży w tworzenie oferty dla nich przeznaczonej;



- Wsparcie rodzin z problemami – mediacje rodzinne, zwiększenie dostępności psychologa, terapeuty uzależnień, zastąpienie pomocy pieniężnej innymi rodzajami wsparcia;
- Gospodarka i rynek pracy – pozyskanie inwestorów tworzących miejsca pracy, wykorzystywanie aktywnych instrumentów rynku pracy (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne);
- Ochrona zdrowia – zwiększenie dostępu do leczenia specjalistycznego i rehabilitacji;
- Wsparcie osób niepełnosprawnych – likwidacja barier architektonicznych, aktywizacja społeczna niepełnosprawnych;
- Wsparcie osób starszych – organizacja czasu wolnego, aranżacja stałego miejsca spotkań dla seniorów;
- Bezpieczeństwo – częstsze patrole Policji, likwidacja salonu gier hazardowych;
- Współpraca i aktywność społeczna – poprawa współpracy pomiędzy instytucjami gminy, pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwiązywanie problemów społecznych, zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi, aktywizacja mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, zwiększanie świadomości mieszkańców.

Zaproponowane działania z pewnością pomogłyby w rozwiązaniu, czy chociaż w złagodzeniu, wielu problemów społecznych, stąd warto uwzględnić je w tworzeniu strategii i programów działań w sferze społecznej.



2.5. Wnioski z diagnozy. Analiza SWOT

Diagnoza przeprowadzona w oparciu o dane empiryczne oraz wyniki badań ankietowych wśród osób odpowiedzialnych za rozwiązywanie problemów społecznych i rozwój społeczny gminy Malczyce pozwalają na wskazanie głównych kwestii społecznych dotyczących mieszkańców i wpływających na jakość życia w gminie. Do głównych, zidentyfikowanych problemów społecznych należą:

- Uzależnienia;
- Niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby.

Do ważnych problemów społecznych zaliczyć należy także:

- Przemoc w rodzinie;
- Bezrobocie;
- Bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- Bezdomność.

Cechą wskazanych problemów społecznych wpływającą na trudność ich rozwiązania jest wzajemne powiązanie. Bardzo często osoby i rodziny dotknięte są nie tylko jedną kwestią, ale kilkoma jednocześnie. To sprawia, że sytuacja jest szczególnie skomplikowana, a możliwości samodzielnego przezwyciężenia problemów znacząco ograniczone.

Mieszkańców gminy Malczyce dotyka problem ubóstwa, powiązany najczęściej z wymienionymi, kluczowymi problemami społecznymi. Bardzo często wynika z bezrobocia, niskich zarobków czy dochodów ze źródeł niezarobkowych. Wśród osób ubogich wskazać można na dwie kategorie. Pierwsza, posiada dochody nieprzekraczające kryterium uprawniającego do świadczeń pomocy społecznej, co daje im szansę korzystania ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Drugą kategorię stanowią osoby, które, pomimo niskich dochodów, nieznacznie przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej. Mają więc ograniczoną możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego przez ośrodek pomocy społecznej. Szczególnie trudna sytuacja osób o niskich dochodach występuje, gdy mają wysokie wydatki, związane z prowadzeniem jednoosobowego gospodarstwa domowego czy zakupem leków.



Problemem, często powiązany z ubóstwem i bezrobociem, są uzależnienia. W gminie Malczyce występuje przede wszystkim kwestia uzależnienia od alkoholu, znacząco rzadziej od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych. Uzależnienia wpływają na warunki życia nie tylko osoby uzależnionej, ale również jej najbliższych, są przyczyną nawarstwiania się problemów społecznych w związku z trudnościami związanymi z funkcjonowaniem społeczno-zawodowym osoby uzależnionej.

Istotnym problemem społecznym jest niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby. Niepełnosprawność lub choroba jednego członka rodziny wpływa na całą rodzinę i często prowadzi do ubóstwa (ze względu na brak możliwości podjęcia pracy, konieczność opieki nad chorym, wydatki na leki) oraz problemów z bieżącym funkcjonowaniem (zapewnienie opieki, rehabilitacji).

Do ważnym problemów społecznych zaliczyć należy również przemoc w rodzinie. Stanowi ona zjawisko trudne do zdiagnozowania, negatywnie wpływające na życie osób podlegających przemocy, którymi najczęściej są kobiety i dzieci. Na terenie gminy występuje problem bezrobocia, chociaż wskaźniki, jak stopa bezrobocia czy liczba osób bezrobotnych są korzystne. Poza rynkiem pracy pozostają jednak osoby mające szczególne trudności ze znalezieniem zatrudnienia, określane jako będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Dominują tu osoby długotrwałe bezrobotne i po 50 roku życia. Inne problemy rodzin to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Często jest ona obserwowana w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, w których rodzice są znacząco bardziej obciążeni obowiązkami domowymi i opieką nad dziećmi. Bezradność dotyczy też rodzin dysfunkcyjnych, wiąże się z występowaniem ubóstwa i wykluczenia społecznego, uzależnień i przemocy. Wśród problemów społecznych została wymieniona także kwestia bezdomności. Na razie bezdomność nie przyjmuje dużych rozmiarów, stąd nie jest dotkliwa dla ogółu mieszkańców gminy, jednakże sami bezdomni są osobami o bardzo trudnej sytuacji życiowej, wymagającymi wszechstronnej pomocy.

Diagnoza pozwala na wskazanie kategorii społecznych, których najczęściej dotyczą problemy społeczne. Wydaje się, że uwagę zwrócić należy na dwie kategorie mieszkańców gminy, którymi są:

- Rodziny z dziećmi (włączając kategorię dzieci i młodzieży, w tym niepełnosprawnych);



- Osoby starsze, niepełnosprawne, długotrwale i ciężko chore, w tym osoby starsze, prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Występowanie problemów społecznych oraz szczególne narażenie na nie określonych kategorii społecznych powoduje konieczność podjęcia aktywnych działań na rzecz ich przezwyciężania. Dla sformułowania celów działań oraz zadań do realizacji ważne jest określenie – w oparciu o przeprowadzoną diagnozę – mocnych i słabych strony gminy Malczyce oraz szans i zagrożeń w sferze społecznej. Taki przegląd sporządzony został w formie analizy SWOT.

Analiza SWOT jest techniką wykorzystywaną do porządkowania prac nad diagnozą w planowaniu strategicznym. Oceny i wnioski z diagnozy zostały tu poddane selekcji i odniesione do czterech kategorii czynników wpływających na sytuację mieszkańców Malczyc: S (*Strengths*) – mocne strony, W (*Weaknesses*) – słabe strony, O (*Opportunities*) – szanse i T (*Threats*) – zagrożenia. Analizę SWOT zestawiono w tabeli 21.

Tabela 21. Analiza SWOT dla sfery społecznej w gminie Malczyce

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie geograficzne, – Posiadanie przez gminę programów działań w sferze społecznej: Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020, Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 oraz corocznie przyjmowanych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Malczyce, – Gospodarka oparta o rolnictwo, małe zakłady przemysłowe i usługowe, – Niewielki wzrost liczby podmiotów gospodarczych, 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostateczna oferta w zakresie komunikacji publicznej wewnątrz gminy oraz ze Środą Śląską, Wrocławiem i Legnicą, – Niewielki spadek liczby ludności gminy, – Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrost w wieku poprodukcyjnym – starzenie się społeczeństwa, – Znaczące bezrobocie osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym bezrobotnych długotrwale i w wieku 50+, – Brak wystarczającej liczby mieszkań komunalnych, w tym lokali socjalnych, – Zły stan techniczny mieszkań komunalnych, – Brak sieci gazociągowej,



- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> – Korzystna stopa bezrobocia, – Wzrost liczby prywatnych mieszkań na terenie gminy, – Klub dziecięcy zapewniający opiekę dzieciom do lat 3, – Przedszkole zapewniające miejsca dla wszystkich chętnych dzieci, – Szkoła podstawowa i gimnazjum, – Duży zakres zajęć dodatkowych i wyrównawczych w szkole, – Podstawowa opieka zdrowotna oraz stomatologiczna na terenie gminy, – Rozwój prywatnej opieki lekarskiej na terenie gminy, – Oferta kulturalna i rekreacyjna Gminnego Ośrodka Kultury (w tym biblioteki), – Świetlice wiejskie, – Organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży w GOK, – Liczne wydarzenia kulturalne, rekreacyjne, okolicznościowe i sportowe, dla mieszkańców gminy, – Kluby sportowe, – Ochotnicze straże pożarne, – Organizacje pozarządowe aktywne w sferze sportu i rekreacji, kultury i organizacji czasu wolnego, – Duża aktywność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, – Działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, – Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, – Pełnomocnik do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Malczyce zatrudniony w Urzędzie Gminy, | <ul style="list-style-type: none"> – Brak kanalizacji na części obszaru gminy, – Brak żłobka na terenie gminy, – Brak szkół ponadgimnazjalnych na terenie gminy, – Brak dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej finansowanej ze środków NFZ na terenie gminy, – Brak całodobowej obecności Policji na terenie gminy, zbyt mała liczba funkcjonariuszy Policji, – Duży zakres problemów związanych z niepełnosprawnością oraz ciężkimi i długotrwałymi chorobami, – Problem uzależnień, – Występowanie zjawiska bezdomności, – Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie, – Mała liczba organizacji pozarządowych zajmujących się sferą socjalną, – Brak miejsc wsparcia dla osób starszych, – Brak miejsc wsparcia dla osób niepełnosprawnych, – Brak miejsc rekreacyjnych i spacerowych na terenie gminy. |
|--|---|



<ul style="list-style-type: none"> – Punkt konsultacyjny oferujący wsparcie psychologa i terapeuty uzależnień, – Stała współpraca instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Wdrażanie rozwiązań proponowanych w strategii rozwiązywania problemów społecznych i programach działań, – Rozwój gospodarczy przekładający się na nowe miejsca pracy, – Wykorzystanie potencjału sektora edukacji, – Wykorzystanie potencjału instytucji działających w sferze socjalnej, – Rozwój trzeciego sektora i jego współpracy z samorządem terytorialnym. 	<ul style="list-style-type: none"> – Starzenie się społeczności Malczyc, – Zmniejszanie zasobów mieszkaniowych gminy i degradacja zasobu mieszkaniowego gminy, – Utrzymywanie się dużej liczby bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, – Brak nowych inwestycji przekładających się na nowe miejsca pracy, – Wzrost zakresu ubóstwa i wykluczenia społecznego, – Wzrost liczby osób bezdomnych, – Wzrost liczby seniorów pozbawionych opieki rodziny i wymagających wsparcia, – Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych wymagających wsparcia, – Spadek aktywności trzeciego sektora.

Źródło: Opracowanie własne.



3. Część prognostyczna

3.1. Misja społeczna gminy Malczyce

Misją Strategii jest systemowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy Malczyce dla przezwyciężenia ich trudnych sytuacji życiowych oraz zapobiegania problemom i trudnościom.

Strategia skierowana jest do wszystkich mieszkańców i obejmuje zestaw działań wspierających wszystkich, którzy z jakichkolwiek powodów znaleźli się w trudnym położeniu i wymagają pomocy w celu odzyskania zdolności do samodzielnego oraz prawidłowego funkcjonowania.

Misja Strategii wskazuje na naczelny cel polityki społecznej gminy, wokół którego mają koncentrować się działania instytucji publicznych, społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych. Dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 przyjęto następującą misję:

**ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA
ZAPEWNIENIA WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY MALCZYCE**

Realizacji tej misji podporządkowane będą cele i zadania wytyczone w niniejszym dokumencie, a ich realizacja sprawi, że Malczyce staną się gminą przyjazną mieszkańcom, zapewniającą wysoką jakość życia w różnych wymiarach dzięki profesjonalnemu rozwiązywaniu problemów społecznych.



3.2. Cele strategiczne

W oparciu o diagnozę sfery społecznej, analizę problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania wytyczono sześć celów strategicznych przewidzianych do realizacji na lata 2016-2022:

1. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez aktywizację społeczno-zawodową
2. Stworzenie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, chorych oraz seniorów
3. Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji ich funkcji społecznych
4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia
5. Kreowanie przyjaznej przestrzeni mieszkaniowej
6. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych

Realizacja założonych celów pozwoli na rozwiązanie zdiagnozowanych jako najbardziej uciążliwe kwestii i problemów społecznych dotyczących mieszkańców Malczyc, dzięki czemu poprawi się ich jakość życia.

Cel 1. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez aktywizację społeczno-zawodową nakierowany jest na rozwiązanie problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego, związanego przede wszystkim ze zjawiskami bezrobocia, w tym długookresowego oraz długookresową biernością zawodową. Duży nacisk położony zostanie tu na aktywne wsparcie osób bezrobotnych w uzyskaniu zatrudnienia oraz tworzenie nowych miejsc pracy, w tym w sektorze zatrudnienia socjalnego. Jednocześnie wsparciem objęci zostaną nie tylko bezrobotni, ale również ich rodziny, dotknięte ubóstwem, a często również wykluczeniem.

Cel 2. Stworzenie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, chorych oraz seniorów jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy trzech kategorii osób –starszych, chorych oraz niepełnosprawnych. Bardzo często długotrwałe i ciężkie choroby, niepełnosprawność oraz problemy związane z podeszłym wiekiem współwystępują ze sobą, co sytuuje te osoby,



szczególnie chorych i niepełnosprawnych, pozbawionych wsparcia rodziny seniorów, w bardzo trudnej sytuacji. Podjęcie tego celu wynika również ze zdiagnozowanych zmian struktury ludności Malczyc, wskazujących na wzrost liczby kategorii seniorów i osób z ograniczoną sprawnością. Działania podjęte dla realizacji tego celu będą miały charakter wielotorowy. Z jednej strony zdiagnozowano bowiem potrzebę działań opiekuńczych, pomocowych, z drugiej zaś aktywizacyjnych. W przypadku osób niepełnosprawnych ważna jest także likwidacja barier architektonicznych, umożliwiającą im funkcjonowanie społeczne i zawodowe. W przypadku tych kategorii osób dostrzegana jest wartość wsparcia społecznego – społeczności sąsiedzkiej, wolontariuszy, a także aktywizacja w ramach podmiotów trzeciego sektora.

Cel 3. Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji ich funkcji społecznych nakierowany jest na udzielenie wszechstronnej pomocy rodzinom w kryzysie, zagrożonych sytuacjami kryzysowymi oraz na wspieranie rodzin we właściwej realizacji ich funkcji materialno-zabezpieczającej, opiekuńczo-wychowawczej oraz emocjonalnej w celu zapobiegania zdarzeniom kryzysowym. Szczególną pomocą objęte zostaną rodziny, w których występuje zjawisko przemocy, ale na wsparcie liczyć mogą wszyscy, którzy zmagają się z problemami w rodzinach. Ważna rola przypada tutaj pomocy społecznej, w tym pracownikowi socjalnemu i asystentowi rodziny. Cel ten realizowany będzie również poprzez wdrażanie programów działań na rzecz wsparcia rodziny: gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz gminnego programu wspierania rodziny.

Cel 4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia pomyślany został jako zespół działań na rzecz zapobiegania uzależnieniom, wspierania osób uzależnionych i ich rodzin oraz promowanie zdrowego trybu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Podejmowane działania będą miały charakter edukacyjno-profilaktyczny oraz pomocowy. Koncentrować się będą na walce z najpopularniejszymi uzależnieniami – od nikotyny, alkoholu oraz narkotyków, przy uwzględnieniu innych substancji uzależniających. Cel ten realizowany będzie również poprzez wdrażanie przyjmowanych corocznie programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Cel 5. Kreowanie przyjaznej przestrzeni mieszkaniowej dotyczy wspierania działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu mieszkaniowemu, w tym zjawisku bezdomności, zapewnienia mieszkańcom możliwości zamieszkania w przyjaznej okolicy, w zasobach mieszkaniowych zapewniających wysoką jakość życia i komfort zamieszkania. Nacisk położony



tu zostanie na wieloaspektowe działania w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych oraz działania na rzecz poprawy jakości oraz dostępności gminnych zasobów mieszkaniowych.

Cel 6. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych ma charakter wspierający realizację pięciu zaprezentowanych celów strategicznych. Jest on odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę wzmocnienia kompetencji pracowników instytucji publicznych i organizacji pozarządowych i podejmowania wspólnych, partnerskich działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Wskazane cele strategiczne wytyczają działania gminy, a ich realizacja gwarantuje, że podejmowane rozwiązania będą spójne i w największym stopniu przyczynią się do rozwiązania problemów społecznych.

3.3. Cele operacyjne, zadania oraz wskaźniki realizacji zadań

Cele strategiczne wytyczają główne ścieżki działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Konkretnie działania wytyczane są dzięki celom operacyjnym oraz zadaniom przewidzianym do realizacji. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania tworzą hierarchiczny układ działań, które przyczynią się do realizacji przyjętej w dokumencie misji. Cele strategiczne, operacyjne i zadania zestawione zostały w tabeli 22. W tabeli 23 zaprezentowano natomiast realizatorów oraz wskaźniki realizacji poszczególnych zadań.

Tabela 22. Cele strategiczne, operacyjne i zadania

Cele strategiczne, operacyjne i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce		
Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
1. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez aktywizację społeczno-zawodową	1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych mieszkańców gminy Malczyce	1.1.1. Wdrażanie Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi
		1.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne bezrobotnych mieszkańców gminy
	1.2. Aktywizacja społeczna osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	1.2.1. Wsparcie pracowników pomocy społecznej i Punktu konsultacyjnego
		1.2.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji i podjęciem zatrudnienia
2. Stworzenie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, chorych oraz seniorów	2.1. Rozwój usług opiekuńczych i wsparcia seniorów w środowisku	2.1.1. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla seniorów
		2.1.2. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów
	2.2. Aktywizacja społeczna seniorów	2.2.1. Wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów
		2.2.2. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów
	2.3. Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin	2.3.1. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób niepełnosprawnych i ich rodzin
		2.3.2. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych
3. Wsparcie rodzin w prawidłowej realizacji ich funkcji społecznych	3.1. Stworzenie systemu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie	3.1.1. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie
		3.1.2. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc
		3.2.1. Wsparcie asystenta rodziny



	3.2. Wsparcie rodzin o niskich kompetencjach rodzicielskich i społecznych	3.2.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży
		3.2.3. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do osób dorosłych
		3.2.4. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia rodzin z dziećmi
4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia	4.1. Działania edukacyjne i profilaktyczne w zakresie uzależnień i zdrowego stylu życia	4.1.1. Programy profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych
		4.1.2. Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych realizujących zagadnienia z zakresu edukacji i profilaktyki uzależnień
		4.1.3. Organizacja akcji informacyjnych dotyczących uzależnień i zdrowego stylu życia dla osób dorosłych, w tym rodziców.
	4.2. Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin	4.2.1. Rozwój działań z zakresu wsparcia psychologicznego i terapii w ramach Punktu konsultacyjnego
		4.2.2. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin
5. Kreowanie przyjaznej przestrzeni mieszkaniowej	5.1. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów gminy	5.1.1. Wsparcie mieszkańców w podejmowaniu działań na rzecz wdrażania projektów rewitalizacyjnych
		5.1.2. Wspieranie inicjatyw na rzecz aktywizacji osób wykluczonych, zamieszkujących obszary wymagające rewitalizacji
	5.2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym związanym ze stanem zasobów mieszkaniowych	5.2.1. Działania na rzecz polityki mieszkaniowej przeciwdziałające tworzeniu obszarów wykluczonych
		5.2.2. Wsparcie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością
6. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie	6.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych	6.1.1. Wpieranie lokalnych inicjatyw społecznych
		6.1.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w sferze rozwiązywania problemów społecznych



problemów społecznych	6.2. Profesjonalizacja działań instytucji publicznych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	6.2.1. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych
		6.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej
		6.2.3. Wsparcie pracowników instytucji gminnych w podnoszeniu kwalifikacji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych



Tabela 23. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań

Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce		
Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji zadań
1.1.1. Wdrażanie Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi	- GOPS (we współpracy z PUP, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami)	- liczba osób objętych Programem Aktywizacja i Integracja - liczba osób objętych innymi programami aktywizującymi
1.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne bezrobotnych mieszkańców gminy	- GOPS (we współpracy z PUP) - Urząd Gminy	- liczba osób objętych wsparciem informacyjno-edukacyjnym
1.2.1. Wsparcie pracowników pomocy społecznej i Punktu konsultacyjnego	- GOPS - Punkt konsultacyjny - Urząd Gminy	- liczba osób i rodzin objętych wsparciem
1.2.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji i podjęciem zatrudnienia	- GOPS (we współpracy z PUP i DWUP) - Urząd Gminy - Organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem informacyjno-edukacyjnym
2.1.1. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla seniorów	- GOPS	- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych
2.1.2. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów	- GOPS - Urząd Gminy - Organizacje pozarządowe - Społeczność lokalna - Jednostki pomocnicze (sołectwa)	- liczba osób korzystających z wsparcia wolontariuszy i pomocy sąsiedzkiej



2.2.1. Wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe- Społeczność lokalna- Jednostki pomocnicze (sołectwa)	<ul style="list-style-type: none">- liczba wspartych organizacji pozarządowych
2.2.2. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe- Gminny Ośrodek Kultury- Społeczność lokalna- Jednostki pomocnicze (sołectwa)	<ul style="list-style-type: none">- liczba zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów- liczba osób objętych oddziaływaniem
2.3.1. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób niepełnosprawnych i ich rodzin	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób i rodzin objętych wsparciem informacyjno-edukacyjnym
2.3.2. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych
3.1.1. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie- Punkt konsultacyjny- Placówki edukacyjne- Policja	<ul style="list-style-type: none">- liczba zrealizowanych akcji informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych itp.- liczba osób objętych oddziaływaniami



	<ul style="list-style-type: none">- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Malczycach- Organizacje pozarządowe	
3.1.2. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie- Punkt konsultacyjny	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób i rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”- liczba osób i rodzin wobec których zakończono procedurę „Niebieskiej karty”- liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu konsultacyjnego
3.2.1. Wsparcie asystenta rodziny	<ul style="list-style-type: none">- GOPS	<ul style="list-style-type: none">- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
3.2.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminny Ośrodek Kultury- Placówki edukacyjne- Społeczność lokalna- Jednostki pomocnicze (sołectwa)- Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">- zastosowane formy organizacji czasu wolnego☒- liczba dzieci objętych oddziaływaniem
3.2.3. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do osób dorosłych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminny Ośrodek Kultury- Społeczność lokalna- Jednostki pomocnicze (sołectwa)	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób objętych wsparciem informacyjno-edukacyjnym



	- Organizacje pozarządowe	
3.2.4. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia rodzin z dziećmi	- GOPS - Urząd Gminy - Gminny Ośrodek Kultury - Placówki edukacyjne - Społeczność lokalna - Jednostki pomocnicze (sołectwa) - Organizacje pozarządowe	- liczba zrealizowanych akcji informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych itp.
4.1.1. Programy profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych	- GOPS - Urząd Gminy - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Punkt konsultacyjny - Gminny Ośrodek Kultury - Placówki edukacyjne - Organizacje pozarządowe	- liczba zrealizowanych akcji informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych itp. - liczba osób objętych oddziaływaniami
4.1.2. Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych realizujących zagadnienia z zakresu edukacji i profilaktyki uzależnień	- GOPS - Urząd Gminy - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Gminny Ośrodek Kultury - Placówki edukacyjne - Organizacje pozarządowe	- liczba zrealizowanych działań sportowych i rekreacyjnych - liczba osób objętych oddziaływaniami



4.1.3. Organizacja akcji informacyjnych dotyczących uzależnień i zdrowego stylu życia dla osób dorosłych, w tym rodziców.	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none">- liczba zrealizowanych akcji informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych itp.
4.2.1. Rozwój działań z zakresu wsparcia psychologicznego i terapii w ramach Punktu konsultacyjnego	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- Punkt konsultacyjny	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób objętych wsparciem psychologicznym i terapią
4.2.2. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- Punkt konsultacyjny	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób objętych oddziaływaniami informacyjno-edukacyjnymi
5.1.1. Wsparcie mieszkańców w podejmowaniu działań na rzecz wdrażania projektów rewitalizacyjnych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe- Społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none">- zastosowane formy wsparcia
5.1.2. Wspieranie inicjatyw na rzecz aktywizacji osób wykluczonych, zamieszkujących obszary wymagające rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe- Społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none">- zastosowane formy wsparcia- liczba podjętych inicjatyw aktywizacyjnych- liczba osób objętych aktywizacją
5.2.1. Działania na rzecz polityki mieszkaniowej przeciwdziałające tworzeniu obszarów wykluczonych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy	<ul style="list-style-type: none">- liczba wyremontowanych budynków/lokalii- zastosowane formy wsparcia



5.2.2. Wsparcie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy	<ul style="list-style-type: none">- zastosowane formy wsparcia- liczba osób objętych wsparciem
6.1.1. Wpieranie lokalnych inicjatyw społecznych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminny Ośrodek Kultury- Społeczność lokalna- Jednostki pomocnicze (sołectwa)- Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">- zastosowane formy wsparcia
6.1.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w sferze rozwiązywania problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none">- liczba organizacji pozarządowych włączonych we współpracę
6.2.1. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie- Punkt konsultacyjny	<ul style="list-style-type: none">- liczba działań o charakterze integrującym
6.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none">- GOPS	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób podnoszących kwalifikacje
6.2.3. Wsparcie pracowników instytucji gminnych w podnoszeniu kwalifikacji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none">- GOPS- Urząd Gminy- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none">- liczba osób podnoszących kwalifikacje



	<ul style="list-style-type: none">- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie- Punkt konsultacyjny- Gminny Ośrodek Kultury- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w MalczycachPlacówki edukacyjne	
--	--	--

3.4. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych

Cele i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 są zgodne z celami unijnych dokumentów strategicznych, wytyczających kierunki działań Unii Europejskiej w sferze społecznej.

Dokument wpisuje się w wizję i cele działań nakreślone w *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*⁴⁷. Strategia *Europa 2020* wskazuje na trzy priorytety: 1. *Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*, 2. *Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*, 3. *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną*. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 obejmuje działania na rzecz realizacji przede wszystkim trzeciego priorytetu – formułuje cele na rzecz rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, głównie poprzez wieloaspektowe działania na rzecz zmniejszania zasięgu ubóstwa, włączenia społecznego kategorii zagrożonych wykluczeniem (osób starszych, niepełnosprawnych, rodzin z problemami), rozwiązania problemów uzależnień i przemocy, walki z bezrobociem oraz wspierania zatrudnienia. Działania zaplanowane w Strategii przyczynią się do realizacji założonych w *Strategii Europa 2020* celów, takich jak: wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, wzrost wskaźnika zatrudnienia i zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę.

Realizacji celów *Strategii Europa 2020* sprzyjać mają inwestycje w określone obszary wsparcia sformułowane we *Wspólnych Ramach Strategicznych (WRS)*. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 przyczyni się do realizacji priorytetów: *Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników, Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem oraz Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie*.

⁴⁷ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.



Misja, cele i zadania Strategii są zgodne z założeniami i celami dokumentów krajowych, regionalnych i lokalnych, zarówno wytyczających ogólne cele rozwojowe, jak też działania *stricte* w sferze społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 wpisuje się w założenia dokumentów krajowych. Do najistotniejszych w tym obszarze należą:

- *Strategia Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*⁴⁸ – kluczowym celem *Polski 2030* jest poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwoli na modernizację kraju. Wytyczone działania obejmują trzy obszary: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa. Strategia realizuje szczególnie cel 6. *Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”*.
- Średniookresowa *Strategia Rozwoju Kraju 2020*⁴⁹ – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 przyczyni się do realizacji III obszaru strategicznego: *Spójność społeczna i terytorialna* i jego celów: celu III.1. *Integracja społeczna*, a także częściowo celu III.2. *Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych*. Realizacja kluczowego z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych celu III.1. *Integracja społeczna* będzie miała miejsce poprzez kierunki interwencji, uznawane w *Strategii Rozwoju Kraju 2020* za priorytetowe, takie jak: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.
- *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*⁵⁰ – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 realizuje przede wszystkim cel 3. *Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym*, ale również cel

⁴⁸ *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, Warszawa 2013, <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf>.

⁴⁹ *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa 2012, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf.

⁵⁰ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, Warszawa 2013, <http://www.mpips.gov.pl/download/gfx/mpips/pl/defaultopisy/7616/1/1/Strategia%20Rozwoju%20Kapitalu%20Ludzkiego%202020.pdf>.



1. Wzrost zatrudnienia i 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.

- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji⁵¹ – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 realizuje wszystkie priorytety tego Programu: I. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, II. Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych dzieci i młodzieży, III. Aktywna integracja w społeczności lokalnej, IV. Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, V. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałania bezdomności, oraz VI. Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 jest zgodna ze *Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*⁵². Głównym celem rozwojowym Dolnego Śląska jest nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku. Z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych istotny jest przede wszystkim cel 7. *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia*, a także częściowo cel 6. *Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników*.

Strategia wpisuje się również w założenia *Dolnośląskiej Strategii Integracji Społecznej na lata 2014-2020 (DSIS)*⁵³. Celem głównym DSIS jest zapewnienie mieszkańcom województwa dolnośląskiego wysokiej jakości życia, dopasowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców oraz integracja społeczna. Cel ten realizowany jest w ramach czterech obszarów strategicznych, które są wzajemnie ze sobą powiązane i komplementarne wobec siebie. Te obszary to: *Wsparcie, Aktywizacja, Integracja i Współdziałanie*. Obszar *Wsparcie* obejmuje zespół działań skierowanych na pomoc i wyrównywanie szans życiowych określonych kategorii społecznych, pomoc w funkcjonowaniu w środowisku i realizowaniu funkcji społecznych. Składają się na niego następujące priorytety: 1. *Wzmacnianie potencjału rodzin dolnośląskich*,

⁵¹ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji, Warszawa 2013, <http://www.ois.wzp.pl/attachments/article/224/uwagi%20WUP.pdf>.

⁵² *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*, http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf.

⁵³ Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020, http://www.dops.wroc.pl/strategia/DSIS_20142020.pdf.



2. *Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym*, 3. *Przeciwdziałanie uzależnieniom*, 4. *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*. Wszystkie priorytety są realizowane poprzez cele i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022. Obszar *Aktywizacja DSIS* obejmuje działania o charakterze aktywizacyjnym, w szczególności skierowane do osób bezrobotnych. Przyjęto tutaj priorytety: 5. *Aktywizacja społeczna osób starszych*, 6. *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych*, 7. *Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy*, 8. *Promocja aktywnej polityki społecznej jako narzędzia integracji społecznej*. Również te priorytety znajdują swoje odzwierciedlenie w Strategii Malczyc. Obszar *Integracja* to z kolei działania sprzyjające kapitałowi społecznemu, obywatelskości, generowaniu dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań. Tutaj DSIS wskazuje na priorytety: 9. *Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego* oraz 10. *Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej*. Te działania również będą realizowane, szczególnie poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną. Obszar *Współdziałanie* nastawiony jest natomiast na kreowanie sieci współpracy na rzecz integracji społecznych oraz dbanie o wysokie kompetencje kadr służb społecznych. Przyjęto w tym zakresie priorytet 11. *Doskonalenie jakości systemu usług społecznych*, który będzie wykonywany poprzez wieloaspektową współpracę instytucji gminnych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz współdziałanie z instytucjami spoza gminy, szczególnie podmiotami, które odpowiadają za rozwiązywanie problemów społecznych na poziomie powiatu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 wpisuje się w cele i zadania *Strategii Rozwoju Powiatu Średzkiego na lata 2015-2025*⁵⁴. Przyczyni się ona do realizacji celu głównego z obszaru społecznego, którym jest *Poprawa jakości życia mieszkańców powiatu oraz warunków aktywnego spędzania czasu wolnego*. Strategia przede wszystkim przyczyni się do wdrożenia następujących celów szczegółowych: 3.1. *Zwiększenie aktywności i poczucia integracji społeczności lokalnych*, 3.2. *Wsparcie rozwoju i modernizacji infrastruktury zdrowotnej, edukacyjnej i opiekuńczej* oraz 3.3. *Wsparcie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i społeczno-kulturalnej oraz spędzania czasu wolnego*.

⁵⁴ *Strategia Rozwoju Powiatu Średzkiego na lata 2015-2025*,
http://www.lgdodra.pl/media/attachments/strategia_powiat_sredzki.pdf.



Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 jest zgodna z założeniami *Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Średzkiego na lata 2014-2020*⁵⁵. Zgodnie z założeniami tego dokumentu powiat średzki ma stać się miejscem godnego i bezpiecznego życia mieszkańców, dzięki systemowym działaniom podejmowanym we współpracy władz lokalnych i partnerów społecznych. Strategia Malczyce przyczyni się do realizacji wszystkich celów strategicznych, przede wszystkim celów: 1. *Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży*, 2. *Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*, 3. *Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym*, a także częściowo dwóch kolejnych celów: 4. *Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w Powiecie*, 5. *Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej*.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 wpisuje się również w ogólną wizję rozwoju gminy wytyczoną w *Strategii Rozwoju Gminy Malczyce na lata 2015-2022*⁵⁶. Misją gminy Malczyce jest poprawa warunków życia swoich mieszkańców poprzez zapewnienie stałego, zrównoważonego rozwoju opartego na solidnej bazie gospodarczej, usługowej i rolnej oraz dbałość o wykonywanie zadań publicznych na zasadzie praworządności, służebności wobec lokalnej społeczności i racjonalnego gospodarowania mieniem. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do realizacji priorytetów rozwojowych w obszarze zwiększania potencjału ludzkiego.

3.5. Sposób realizacji Strategii i ramy finansowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 przygotowana została w 2016 roku i będzie wdrażana w okresie 2016-2022. W roku 2022 rozpoczną się prace związane z ewaluacją dokumentu oraz przygotowaniem nowej strategii. Głównym realizatorem dokumentu będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przy wsparciu innych wykonawców zadań. Założenia Strategii będą wdrażane również poprzez programy działań w sferze społecznej: gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, gminny program wspierania rodziny oraz gminny program

⁵⁵ *Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Średzkiego na lata 2014-2020*, http://www.bip.powiat-sredzki.pl/system/obj/3366_Strategia_2014-2020_encrypt.pdf.

⁵⁶ *Strategia Rozwoju Gminy Malczyce na lata 2015-2022*, http://www.malczyce.wroc.pl/wp-content/uploads/2015/09/STRATEGIA-GMINY_09_2015.pdf.



profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, których realizacja bezpośrednio przyczyni się do realizacji celów niniejszej Strategii.

Przyjęcie Strategii jest pierwszym krokiem do rozwiązania zdiagnozowanych kwestii i problemów społecznych, przy wykorzystaniu pomysłów i rozwiązań zawartych w dokumencie. Aby strategia spełniła swoje zadanie konieczne jest bieżące monitorowanie realizacji celów i zadań oraz ich efektów, jak również stałe diagnozowanie potrzeb w sferze społecznej, a w razie potrzeby korekta celów i zadań strategicznych tak, aby jak najlepiej odpowiadały one na bieżące potrzeby społeczne.

Nadzór nad realizacją Strategii należy do zadań kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malczycach. We wdrażaniu zadań brać będzie udział przede wszystkim Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ale także inni realizatorzy, ściśle współpracujący z GOPS (wykazani w tabeli 23, rozdz. 3.3.).

Trudność określenia ram finansowych dokumentu wynika z wielu czynników. Kluczowe znaczenie ma tu horyzont czasowy strategii, a także wielość zadań i podmiotów realizujących działania określone w strategii. Uniemożliwia to precyzyjne określenie wysokości funduszy przeznaczonych na realizację strategii w poszczególnych latach.

Środki przewidziane na realizację zadań uwzględnione zostaną w budżetach poszczególnych jednostek, a pochodzić będą z budżetu gminy Malczyce, środków krajowych, w tym dotacji na realizację zadań własnych oraz zleconych, środków przekazywanych w ramach programów resortowych, PFRON czy Funduszu Pracy. Dla realizacji zadań wykorzystywane będą również środki zagraniczne, przede wszystkim pochodzące z funduszy europejskich, a także środki pozyskiwane w ramach projektów czy grantów realizowanych przez instytucje publiczne i trzeci sektor. Możliwe źródła finansowania poszczególnych zadań zestawione zostały w tabeli 24.



Tabela 24. Zadania i możliwe źródła ich finansowania

Zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce i możliwe źródła ich finansowania	
Zadania	Źródła finansowania
1.1.1. Wdrażanie Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi	- PUP - budżet gminy
1.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne bezrobotnych mieszkańców gminy	- PUP - budżet gminy
1.2.1. Wsparcie pracowników pomocy społecznej i Punktu konsultacyjnego	- budżet gminy
1.2.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji i podjęciem zatrudnienia	- budżet gminy - PUP, DWUP - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE) - organizacje pozarządowe
2.1.1. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla seniorów	- budżet gminy - budżet centralny
2.1.2. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
2.2.1. Wsparcie organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
2.2.2. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów	- budżet gminy - organizacje pozarządowe - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
2.3.1. Wsparcie informacyjno-edukacyjne osób niepełnosprawnych i ich rodzin	- budżet gminy - budżet powiatu - organizacje pozarządowe
2.3.2. Rozwój i profesjonalizacja usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych	- budżet gminy - budżet centralny
3.1.1. Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie	- budżet gminy - budżet centralny - organizacje pozarządowe



3.1.2. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc	- budżet gminy - budżet centralny
3.2.1. Wsparcie asystenta rodziny	- budżet gminy - budżet centralny
3.2.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
3.2.3. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do osób dorosłych	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
3.2.4. Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia rodzin z dziećmi	- budżet gminy - budżet centralny - organizacje pozarządowe
4.1.1. Programy profilaktyczne i edukacyjne dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
4.1.2. Wsparcie działań sportowych i rekreacyjnych realizujących zagadnienia z zakresu edukacji i profilaktyki uzależnień	- budżet gminy - organizacje pozarządowe
4.1.3. Organizacja akcji informacyjnych dotyczących uzależnień i zdrowego stylu życia dla osób dorosłych, w tym rodziców.	- budżet gminy
4.2.1. Rozwój działań z zakresu wsparcia psychologicznego i terapii w ramach Punktu konsultacyjnego	- budżet gminy
4.2.2. Rozwój działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin	- budżet gminy - budżet centralny
5.1.1. Wsparcie mieszkańców w podejmowaniu działań na rzecz wdrażania projektów rewitalizacyjnych	- budżet gminy - organizacje pozarządowe - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
5.1.2. Wspieranie inicjatyw na rzecz aktywizacji osób wykluczonych, zamieszkujących obszary wymagające rewitalizacji	- budżet gminy - organizacje pozarządowe - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
5.2.1. Działania na rzecz polityki mieszkaniowej przeciwdziałające tworzeniu obszarów wykluczonych	- budżet gminy



5.2.2. Wsparcie osób i rodzin zagrożonych bezdomnością	- budżet gminy - budżet centralny
6.1.1. Wpieranie lokalnych inicjatyw społecznych	- budżet gminy - organizacje pozarządowe - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
6.1.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- budżet gminy - organizacje pozarządowe - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
6.2.1. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- budżet gminy - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
6.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	- budżet gminy - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
6.2.3. Wsparcie pracowników instytucji gminnych w podnoszeniu kwalifikacji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	- budżet gminy - środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)

3.6. Struktura zarządzania Strategią, monitoring i ewaluacja

Wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu zadań oraz osiągnięciu założonych celów, a w konsekwencji realizacji misji jest integralną częścią każdego dokumentu strategicznego. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 podlega systemowi monitoringu i ewaluacji powiązanego z systemem wdrażania. Obejmuje on monitoring, czyli system zbierania i selekcjonowania informacji oraz ewaluację, czyli system oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji. Proces ten polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych zadań oraz celów wytyczonych w Strategii. Do analizy zmian używane będą zdefiniowane w Strategii wskaźniki realizacji zadań przedstawione w tabeli 23, w rozdz. 3.3. Monitoring prowadzony będzie w trybie ciągłym.

Ewaluacja koncentruje się natomiast na ocenie rezultatów realizacji poszczególnych elementów Strategii, przy czym kryteriami oceny są wskaźniki realizacji zadań, rozwiązywanie



problemów (wyzwań przyjętych w strategii) oraz realizacja misji społecznej gminy. Ewaluacja dostarcza nam wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalających na ocenę zrealizowanych działań i zaplanowanie zmian. W ramach realizacji Strategii zaplanowano ewaluację bieżącą (*on going evaluation*) oraz ewaluację *ex-post* – po zakończeniu wdrażania dokumentu. Ewaluacja bieżąca przeprowadzana będzie raz do roku i wraz z wynikami monitoringu prezentowana będzie w corocznych sprawozdaniach z realizacji Strategii. Ewaluacja całościowa przeprowadzona zostanie w roku 2022 i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym. Za prowadzenie monitoringu i ewaluacji Strategii odpowiedzialny jest kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.



Podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 jest podstawowym dokumentem określającym społeczną misję gminy Malczyce oraz cele i zadania w sferze społecznej. Stanowi fundament planowych działań w sferze społecznej, podejmowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne instytucje i organizacje pozarządowe, które przyczynią się do rozwiązania problemów społecznych, a co za tym idzie poprawy jakości życia w gminie Malczyce.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Malczyce na lata 2016-2022 została przygotowana w oparciu o bogaty materiał empiryczny – dane urzędowe, statystyczne oraz badania empiryczne. Pozwoliło to na dokonanie pełnej diagnozy sfery społecznej, rozpoznanie występowania problemów społecznych, zarówno przez pryzmat danych statystycznych, jak i opinii mieszkańców oraz ekspertów. Profesjonalna diagnoza stała się podstawą określenia społecznej misji, celów Strategii oraz zadań przyczyniających się do ich realizacji. Strategia wytyczona została z uwzględnieniem wniosków dyskusji publicznej, co pozwoliło na uwzględnienie różnorodnych głosów, opinii i pomysłów, i przyczyniło się do przygotowania dokumentu w sposób kompleksowy odpowiadającego na potrzeby mieszkańców gminy Malczyce.